

MÖNSTERÅS
KOMMUN

Avfallsplan 2025–2034

Antagen av kommunfullmäktige den 28 april 2025 § 59

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Bilagor	3
1 Inledning.....	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte	1
1.3 Innehåll i en kommunal avfallsplan	1
1.4 Framtagande av avfallsplan	2
2 Mål och åtgärder	4
2.1 Målområde 1 - Förebygg och minimera avfall	5
2.2 Målområde 2 - Ökad återanvändning	6
2.3 Målområde 3 – Ökad återvinning	7
2.4 Målområde 4 – Minska avfallsets farlighet	8
2.5 Målområde 5 – Människan i fokus.....	9
2.6 Målområde 6 – Förebygg och begränsa nedskräpning.....	10
3 Styrmedel	12
3.1 Renhållningsordning	12
3.2 Renhållningstaxa	12
3.3 Information och kommunikation	12
3.4 Tillsyn	12
3.5 Fysisk planering.....	13
3.6 Upphandling.....	13
3.7 Kommunens egen verksamhet	13
4 Framtida avfallshantering och avfallsflöden.....	14
4.1 Vision för avfallshanteringen	14
4.2 Befolkningsprognos och bostäder.....	14
4.3 Prognos över avfallsmängder.....	15
4.4 Behov av insamlingssystem och anläggningar	16
4.5 Avfallshanteringsens koppling till fysisk planering.....	18
5 Uppföljning av avfallsplanen	20
6 Referenser	21

Bilagor

Bilaga 1

Bilaga 2

Bilaga 3

Bilaga 4

Bilaga 5

Bilaga 6

Nulägesbeskrivning

Lagstiftning, mål och andra styrdokument

Nedlagda deponier i Mönsterås kommun

Miljökonsekvensbeskrivning

Uppföljning av avfallsplan 2018–2023

Ordlista och definitioner

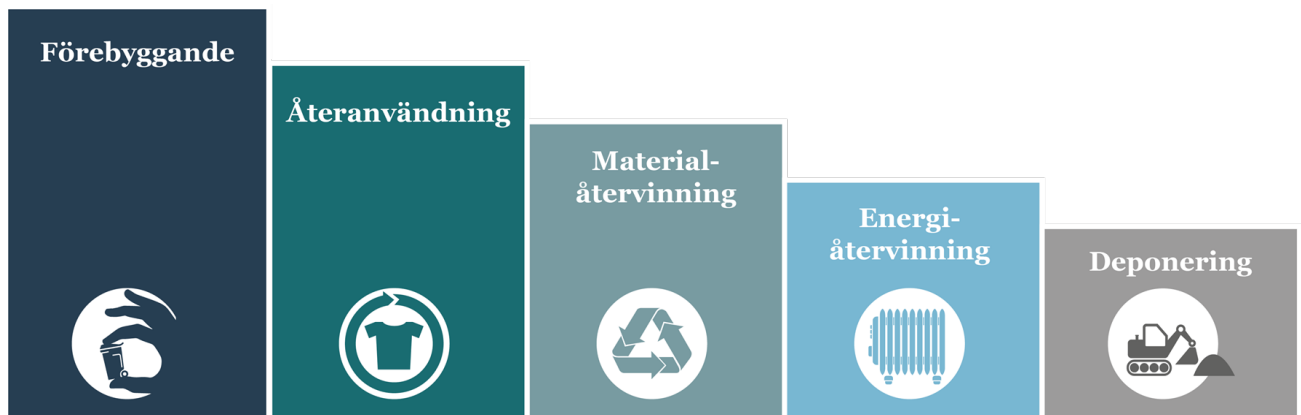
1 Inledning

1.1 Bakgrund

Enligt miljöbalken ska alla kommuner ha en renhållningsordning som består av föreskrifter om hantering av avfall som gäller för kommunen och en avfallsplan. Avfallsplanen beskriver mål och åtgärder för kommunens avfallshantering och ska omfatta allt avfall som uppstår i kommunen. Föreskrifterna anger detaljerade regler för avfallshanteringen. Avfallsplanen ska ses över minst vart fjärde år och revideras vid behov.

En väl fungerande avfallsinsamling är mycket viktig för kommuninvånare, näringsliv, besökare och för miljön. Omhändertagande av det avfall vi lämnar ska följa avfallstrappan, se figur 1. Avfallstrappan finns i EU:s ramdirektiv för avfall och i 15 kap i miljöbalken. Genom att flytta mer och mer avfall högre upp i trappan görs stora vinster för miljön. Målet är att minska mängden avfall genom att i första hand minimera mängden avfall som uppstår. I andra hand ska avfallet återanvändas, i tredje återvinnas och i fjärde hand användas till att utvinna energi. Endast i femte och sista hand ska det deponeras.

Ett hållbart samhälle ska sträva efter att minimera avfall. I hushållen, näringslivet och i offentlig sektor kan vi alla hjälpas åt med att minimera mängderna avfall som uppkommer. Men oavsett varifrån avfallet kommer, är det avfall som trots allt uppkommer, något som vi behöver ta hand om på ett bra sätt. Avfall ska i stället för att vara ett problem bli en resurs.

Figur 1. Avfallstrappan (www.avfallsverige.se).

1.2 Syfte

Syftet med denna avfallsplan är att ange mål och åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet samt att bidra till ökad återvinning. Avfallsplanen ska vara ett verktyg för att utveckla hanteringen av avfall i Mönsterås kommun och styra mot ett hållbart samhälle. Den ska också bidra till att lokala, regionala, nationella och globala miljömål uppfylls.

1.3 Innehåll i en kommunal avfallsplan

Innehållet i en kommunal avfallsplan regleras av Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner för förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6). Till föreskrifterna finns även en vägledning Kommunal avfallsplanering (Naturvårdsverkets rapport 7111).

Enligt föreskriften ska avfallsplanens syfte beskrivas. Fokus för arbetet ska ligga på att ta fram mål och åtgärder för att förebygga och hantera avfall som kommunen ansvarar för. Det

omfattar kommunalt avfall¹ samt avfall som uppkommer i kommunens egna verksamheter. Planen ska även innehålla mål och åtgärder för avfall som kommunen inte ansvarar för, i den utsträckning som kommunen kan påverka detta. Mål och åtgärder ska utgå från de nationella miljökvalitetsmålen, etappmålen och andra relevanta mål, strategier och planer samt avfallshierarkin (se figur 1). Mål och åtgärder för minskad nedskräpning ska finnas. Planen ska även beskriva hur målen och åtgärderna kommer att följas upp. I planen ska även ingå en beskrivning av de styrmedel som planeras att användas för att uppnå målen och genomföra åtgärderna.

I planen ska även ingå en bedömning av behov av nya insamlingssystem och anläggningar samt avfallsflödenas framtida utveckling. Uppgifter om nedlagda deponier ska redovisas. Dessutom ska planen innehålla en nulägesbeskrivning som omfattar:

- Uppgifter om kommunalt avfall och beskrivning av förhållanden som påverkar avfallets mängd och sammansättning
- Uppgifter om avfall som kommunen inte ansvarar för
- Uppgifter om anläggningar för hantering av avfall i kommunen
- Uppgifter om kommunalt avfall och beskrivning av förhållanden som påverkar avfallets mängd och sammansättning.
- En uppföljning av föregående avfallsplan.

1.4 Framtagande av avfallsplan

Denna avfallsplan har arbetats fram av en projektgrupp bestående av representanter från Mönsterås kommun och konsultföretaget Vatten och Samhällsteknik:

Ronnie Björkström	Avdelningschef VA och renhållning, Mönsterås kommun
Oskar Sterling	Enhetschef renhållning, Mönsterås kommun
Emma Axelsson	Renhållningsingenjör, Mönsterås kommun
Ann-Sofi Boberg	Vatten och Samhällsteknik AB

Styrgrupp för arbetet har varit kommunstyrelsens arbetsutskott. Ansvarig nämnd för planen är kommunstyrelsen. Arbetsgruppen har även haft hjälp av en referensgrupp bestående av representanter från de olika förvaltningarna i kommunen samt Mönsterås bostäder. Möten med referensgruppen har hållits vid ett tillfälle. Samråd med Länsstyrelsen, i form av ett digitalt möte, har även genomförts under framtagandet av planen. Vid samrådet diskuterades förslag till mål och behov av miljökonsekvensbeskrivning.

Avfallsplanen har i huvudsak arbetats fram utifrån de krav på innehåll i en avfallsplan som anges i Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6) samt utifrån Naturvårdsverkets rapport om kommunal avfallsplanering, som utgör en vägledning om tillämpningen av föreskrifterna om kommunala avfallsplaner. Även Avfall Sveriges Handbok i avfallsplanering (rapport 2018:16) har använts som ett underlag vid framtagandet av planen.

¹ Avser avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, slam från enskilda avlopp, latrin och bygg- och rivningsavfall som inte uppkommer i yrkesmässig verksamhet.

Den föregående Avfallsplanen för 2018–2023, de lokala miljömålen för Mönsterås kommun 2020–2025 och kommunens Översiktsplan 2040 har använts som utgångspunkt till innehållet i denna plan. Befintligt material från föregående avfallsplan har uppdaterats och implementerats i denna plan.

En strategisk miljöbedömning, enligt de krav som anges i miljöbalkens 6 kapitel, har genomförts av avfallsplanen. Miljöbedömningen redovisar kommunens bedömning av den miljöpåverkan som planen kan antas medföra. Enligt denna bedömning har bedömts att denna plan kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Detta innebär att en miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram, denna redovisas i bilaga 4.

Det framtagna förslaget till avfallsplan har skickats ut på samråd till de organisationer och myndigheter som kan antas ha ett väsentligt intresse av planen. Därefter har inkomna samrådsyttranden sammanställts och tagits i beaktning. Efter avslutat samråd har planen ställts ut för granskning under fyra veckor. Därefter har en slutlig version av avfallsplanen tagits fram för antagande i kommunfullmäktige.

I figur 2 redovisas ett flödesschema över processen för framtagande och antagning av avfallsplanen.

Figur 2. Process för framtagande och antagning av avfallsplanen.

2 Mål och åtgärder

I följande avsnitt beskrivs de mål, åtgärder och aktiviteter som kommer att styra avfallshanteringen för Mönsterås kommun under perioden 2025 till 2034. Ett övergripande mål har tagits fram som lyder:

År 2034 har avfallsmängderna minskat och materialet i det avfall som ändå uppkommer tas till vara så långt som möjligt enligt avfallstrappan samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

För att nå det övergripande målet har ett antal mål tagits fram som har delats in under följande målområden:

1. Förebygg och minimera avfall
2. Ökad återanvändning
3. Ökad återvinning
4. Minska avfallets farlighet
5. Människan i fokus
6. Förebygg och begränsa nedskräpning.

De framtagna målen utgår från de EU:s avfallshierarki och svensk lagstiftning, de globala och nationella miljömålen samt andra relevanta mål, strategier och planer. De tar också avstamp i den nationella avfallsplanen, i de lokala mål för avfall som finns i kommunens planer och strategier samt i identifierade behov och utvecklingsområden. Mer om lagstiftning, mål och styrdokument finns att läsa i bilaga 2.

Vid upprättande av målen har statistik över avfallsmängder från år 2023 samt resultat från plockanalys och enkätundersökning, båda genomförda år 2022, använts som utgångspunkt. Uppföljande plockanalys och enkätundersökning genomförs år 2028 efter att fastighetsnära insamling har implementerats i hela kommunen. Därefter görs uppföljande plockanalys respektive enkätundersökning vart 3:e – 4:e år.

För att nå målen är samarbete viktigt och både kommunala förvaltningar och bolag, kommunmedborgare, verksamhetsutövare med flera måste delta. Förskolan och skolan har en viktig roll att förmedla kunskaper om källsortering och avfallsminimering till barn och ungdomar, de är framtidens medborgare och konsument.

Under varje målområde redovisas en åtgärdsplan i tabellform. I åtgärdsplanerna sammanställs de åtgärder som ska genomföras inom planperioden. I rubriken tidplan i varje tabell anges vilket år åtgärden ska påbörjas, alternativt med vilket intervall åtgärden ska genomföras. För varje mål anges också hur uppföljning av målet ska ske.

2.1 Målområde 1 - Förebygg och minimera avfall

Att förebygga uppkomsten av avfall är det första steget i avfallstrappan och det är prioriterat i både den europeiska och svenska avfallslagstiftningen. Med mindre avfallsmängder tar vi mindre resurser i anspråk och minskar vårt ekologiska fotavtryck. Vi ska arbeta förebyggande för att minska mängden avfall och det avfall som uppstår ska styras mot återbruk eller materialåtervinning. Kommunen ska vara ett föredöme genom att arbeta med resurshushållning och avfallsförebyggande åtgärder inom den egna organisationen.

Mål

1. Till år 2034 ska mängden mat- och restavfall från hushåll och verksamheter med hushållsliknande avfall minska med minst 30 %.
2. Till år 2034 ska mängden grovavfall från hushåll minska med minst 20 %.
3. Till år 2034 ska andelen onödigt matavfall² i matavfallsfraktionen från hushåll minska till under 5 %.
4. Till år 2034 ska mängden kommunalt verksamhetsavfall minska med minst 25 %.
5. Till år 2034 ska andelen invånare som tycker det är enkelt att minimera avfallsmängder vara minst 85 %.

Måluppföljning

- Mål 1 och 2 följs upp årligen via statistik i Avfall Web. Basår för uppföljningen är år 2023. Mängd mäts i vikt.
- Mål 3 följs upp via plockanalys av matavfall från hushåll år 2028, därefter vart 3:e år. Basår för uppföljningen är år 2022. Mäts i viktprocent i förhållande till vikt matavfall.
- Mål 4 följs upp årligen via statistik som varje förvaltning sammanställer. Basår för uppföljningen är år 2023. Mängd mäts i vikt.
- Mål 5 följs upp via enkätundersökning år 2028 och därefter vart 3:e år. Basår för uppföljningen är år 2022.

Åtgärdsplan

Nummer	Aktivitet	Ansvar	Tid
1	Informera och genomföra kampanjer med fokus på avfallsminimering och att förebygga avfall, till exempel minska konsumtionen, minska matsvinnet eller förebygga uppkomst av förpackningsavfall.	Tekniska förvaltningen	Årligen
2	Sammanställning av mängder och vilka olika typer av avfall som genereras från de kommunala verksamheterna samt genomföra åtgärder för varje typ av avfall.	Alla förvaltningar	2025–2027

² Mat som passerat datum, matrester, ätbar frukt och grönsaker, öppnade och oöppnade matförpackningar.

Nummer	Aktivitet	Ansvar	Tid
3	Genomföra projekt som går ut på att minska avfallet, återanvända mer och förbättra sorteringen i kommunens verksamheter.	Tekniska förvaltningen	Kontinuerligt
4	Stötta kommunens verksamheter i genomförandet av avfallsförebyggande aktiviteter.	Tekniska förvaltningen	Kontinuerligt
5	Arbeta för att minimera användning av engångsprodukter i kommunal verksamhet.	Alla förvaltningar	Kontinuerligt

2.2 Målområde 2 - Ökad återanvändning

Genom att öka andelen utsorterat material som kan återanvändas minskar vår resursförbrukning och miljöpåverkan. För att nå en ökad återanvändning krävs förändrade beteenden och konsumtionsmönster kring återbruk. En del i att uppnå detta är att kommunen erbjuder fungerande insamlingssystem för återbruk och uppmuntrar till initiativ som ökar återbruk såsom till exempel loppisar och bytardagar.

Mål

1. Till år 2034 ska mängden avfall som går till återbruk öka med minst 20 %.
2. Till år 2034 ska andelen invånare som är nöjda med möjligheten att lämna återbruk på återvinningscentralen vara minst 85 %.
3. Till år 2034 ska andelen invånare som tycker det är enkelt att återanvända produkter vara minst 80 %.
4. Till år 2034 ska invånarnas vilja och acceptans att köpa begagnade saker öka till minst 70 %.

Måluppföljning

- Mål 1 följs upp årligen via statistik i Avfall Web. Basår för uppföljningen är år 2023. Mängd mäts i vikt.
- Mål 2–4 följs upp via enkätundersökning år 2028 och därefter vart 3:e år. Basår för uppföljningen är år 2022.

Åtgärdsplan

Nr	Aktivitet	Ansvar	Tid
1	Skapa plats för utökade möjligheter till insamling av återbruk i samband med byggnation av ny återvinningscentral på Mörkeskogs avfallsanläggning.	Tekniska förvaltningen	2027–2030

2	Informera och genomföra kampanjer med fokus på återbruk, till exempel belysa goda exempel för att skapa motivation och intresse för återbruk.	Tekniska förvaltningen	Årligen
3	Genomföra aktiviteter för att öka andelen av bygg- och rivningsavfall som återanvänds.	Tekniska förvaltningen	Kontinuerligt
4	ÅVC-personal arbetar aktivt för att styra grovavfallsflöden till återbruk.	Tekniska förvaltningen	Kontinuerligt

2.3 Målområde 3 – Ökad återvinning

Genom att öka andelen utsorterat material som kan återvinnas minskar vår miljöpåverkan. Material som inte kan återanvändas kan användas som råvara vid tillverkning av nya produkter, vilket bidrar positivt till den cirkulära ekonomin. För att källsorteringen och återvinningen ska fungera så bra som möjligt behöver kommunen erbjuda lättillgängliga och enkla insamlingssystem.

Mål

1. Till år 2034 ska andelen matavfall i restavfallet minska till 5 %.
2. Till år 2034 ska andelen förpackningar och tidningar som slängs i restavfallet minska till 5 %.
3. Till år 2034 ska minst 65 % av mängden hushållsavfall (omfattar restavfall, matavfall, grovavfall, förpackningar, tidningar och elavfall) återvinnas genom materialåtervinning, inklusive biologisk behandling.
4. Kommunen ska verka för att öka företags sortering av avfall.

Måluppföljning

- Mål 1–2 följs upp via plockanalys av restavfall från hushåll år 2028 och därefter vart 3:e år. Basår för uppföljningen är år 2022. Mäts i viktprocent i förhållande till vikt restavfall.
- Mål 3 följs upp årligen via statistik i Avfall Web. Basår för uppföljningen är år 2023. Mängd mäts i vikt.
- Mål 4 följs upp genom antal tillsynsbesök och antal utskick av informationsmaterial. Basår för uppföljningen är år 2024.

Åtgärdsplan

Nr	Aktivitet	Ansvar	Tid
1	Införa fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar hos alla abonnenter.	Tekniska förvaltningen	2027
2	Införa insamlingssystem för textil på Mörkeskogs återvinningscentral.	Tekniska förvaltningen	2025

Nr	Aktivitet	Ansvar	Tid
3	Utreda vilka ytterligare materialslag som kan sorteras ut till materialåtervinning på Mörkeskogs återvinningscentral, till exempel plast som inte är förpackningar, gips och böcker.	Tekniska förvaltningen	Kontinuerligt
4	Alla kommunala verksamheter och bolag ska sortera ut restavfall, matavfall, förpackningar, tidningar och kontorspapper och hantera det på rätt sätt.	Förvaltningar och bolag i kommunen.	2027–2030
5	Information och kampanjer riktade till hushåll om sortering och återvinning med fokus på matavfall, förpackningar och textil.	Tekniska förvaltningen	Årligen
6	Informera företagare om avfallsförebyggande och återvinning i samband med tillsynsbesök och kontakter med företag.	Miljö- och byggförvaltningen	Kontinuerligt

2.4 Målområde 4 – Minska avfallets farlighet

Belastningen på miljön ska minska. Det är extra viktigt att det avfall som är farligt för människa och miljö tas om hand på ett korrekt sätt för att vår miljö inte ska påverkas negativt.

Mål

1. År 2030 ska inget farligt avfall inklusive elavfall förekomma i hushållens mat- och restavfall.
2. Till år 2034 ska andelen av invånarna som är nöjda med möjligheterna att lämna farligt avfall inklusive elavfall vara minst 90 %.
3. Till år 2034 ska andelen av invånarna som är nöjda med informationen om hur man ska sortera och hantera hushållets farliga avfall inklusive elavfall vara minst 75 %.
4. Följa den beslutade prioriteringslistan för inventering och riskklassning enligt MIFO fas 2 av nedlagda deponier i Mönsterås kommun.

Måluppföljning

- Mål 1 följs upp via plockanalys av mat- och restavfall från hushåll år 2028 och därefter vart 3:e år. Basår för uppföljningen är år 2022.
- Mål 2 och 3 följs upp via enkätundersökning år 2028 och därefter vart 3:e år. Basår för uppföljningen är år 2022.
- Mål 4 följs upp genom en årlig uppföljning av prioriteringslistan. Basår för uppföljningen är år 2024.

Åtgärdsplan

Nr	Aktivitet	Ansvar	Tid
1	Skapa förbättrade möjligheter för insamling av farligt avfall i samband med byggnation av ny återvinningscentral på Mörkeskogs avfallsanläggning.	Tekniska förvaltningen	2027–2030
2	Bibehålla och utveckla lättillgängliga insamlingssystem för farligt avfall inklusive batterier, ljuskällor och elavfall.	Tekniska förvaltningen	Kontinuerligt
3	Tillhandahålla en elektronikbox för insamling av glödlampor, lågenergilampor, batterier och elavfall som fästs på fyrfacksskärlen i samband med införande av fastighetsnära insamling.	Tekniska förvaltningen	2027
4	Information och kampanjer riktade till hushåll om sortering och återvinning med fokus på farligt avfall och elavfall.	Tekniska förvaltningen	Årligen
5	Genomföra inventering och riskklassning enligt MIFO fas 2 av nedlagda deponier i Mönsterås kommun.	Tekniska förvaltningen	Enligt beslutad tidplan i prioriteringslista.

2.5 Målområde 5 – Människan i fokus

Kommunen ska ha en bra service till privatpersoner och företag så att det är lätt att göra rätt och att medborgarna blir nöjda med avfallshanteringen. För att nå målen i avfallsplanen och minska belastningen på vår miljö måste vi öka medvetenheten hos varje enskild individ.

Mål

1. Till år 2034 ska minst 85 % av invånarna i både en- och tvåfamiljshus och lägenheter vara nöjda med avfallshanteringen.
2. Till år 2034 ska andelen invånare som är nöjda med hur hämtning av hushållsavfall från sin fastighet sköts vara minst 85 %.
3. Till år 2034 ska andelen invånare som tycker det är enkelt att lämna grovavfall vara minst 80 %.
4. Till år 2034 ska andelen invånare som är nöjda med den skriftliga informationen och de anvisningar som finns på återvinningscentralen vara minst 90 %.
5. Till år 2034 ska andelen invånare som är nöjda med informationen från kommunen om källsortering av hushålls avfall vara minst 80 %.

Måluppföljning

- Samtliga mål följs upp via enkätundersökning år 2028 och därefter vart 3:e år. Basår för uppföljningen är år 2022.

Åtgärdsplan

Nr	Aktivitet	Ansvar	Tid
1	Ny återvinningscentral byggs vid Mörkeskogs återvinningscentral och i samband med detta ska det nordiska skyltsystemet implementeras fullt ut.	Tekniska förvaltningen	2027–2030
2	Se över återvinningscentralens öppettider och möjligheter till så kallad självservice i samband med att ny återvinningscentral byggs.	Tekniska förvaltningen	2027–2030
3	Information och kampanjer riktade till hushåll om var avfall kan lämnas och hur det kan sorteras.	Tekniska förvaltningen	Årligen
4	Kontinuerligt utöka kunskapen hos medarbetarna genom utbildning i till exempel kundbemötande och rådgivning.	Tekniska förvaltningen	Årligen
5	Vid ny- och ombyggnationer ska remiss gällande utformning av platser för avfallshantering ske till renhållningen för att säkerställa att platserna är lättillgängliga vid hämtning av avfall och att sortering av avfall kan ske på rätt sätt.	Miljö- och byggförvaltningen i samarbete med tekniska förvaltningen	Kontinuerligt

2.6 Målområde 6 – Förebygg och begränsa nedskräpning

Nedskräpning innebär att föremål slängs eller lämnas på platser som allmänheten har tillträde till. Nedskräpning sker såväl på mark, i vatten, på stränder och längs med vägar. Nedskräpning påverkar miljön genom läckage av farliga ämnen som skadar både djur och människor. Enligt Håll Sverige Rent³ är nedskräpning ett växande problem som kan leda till miljöer som upplevs otrygga.

Mål

1. Till år 2034 ska nedskräpningen i kommunen minska med minst 20 %, såväl på land som i vattendrag, sjöar, hav och i den kustnära miljön.
2. Till år 2034 ska andelen av invånarna som upplever att nedskräpning i offentliga miljöer är ett problem i kommunen minska till 10 %.

Måluppföljning

- Mål 1 följs upp genom att skräpmätningar genomförs vartannat år, med start 2025, i form av stickprov på utvalda platser i kommunen samt genom sammanställning av

³ [Vi vill bli fler som inte skräpar ner | Håll Sverige Rent](#)

årlig statistik från miljökontoret om nedskräpningsärenden. Basår för uppföljningen av statistik är år 2024.

- Mål 2 följs upp genom via enkätundersökning år 2028 och därefter var 3:e år. Basår för uppföljningen är år 2022.

Åtgärdsplan

Nr	Aktivitet	Ansvar	Tid
1	Ta fram en strategi för minskad nedskräpning i kommunen, inklusive marin nedskräpning.	Tekniska förvaltningen	2025
2	Genomföra en skräpmätning i kommunen enligt Håll Sverige rents metod.	Tekniska förvaltningen	Vartannat år med start 2025.
3	Delta i aktiviteter mot nedskräpning, till exempel kampanjen "Skräpplockardagar".	Miljö- och byggförvaltningen och tekniska förvaltningen	Årligen
4	Se över behov av antal papperskorgar, dess placering, sorteringsmöjligheter och skyltning på allmänna platser.	Tekniska förvaltningen	Kontinuerligt
5	Information och kampanjer kopplat till att förebygga och minska nedskräpning i kommunen.	Tekniska förvaltningen	Årligen
6	Informera om riskerna med invasiva arter och separera invasiva arter från övrigt trädgårdsavfall.	Tekniska förvaltningen	Årligen

3 Styrmedel

De styrmedel som Mönsterås kommun har att tillgå för att nå uppsatta mål är framför allt följande:

3.1 Renhållningsordning

Den lokala renhållningsordningen är ett kommunalt styrdokument som reglerar avfallshanteringen i kommunen. Renhållningsordningen består av föreskrifter för avfallshantering och av en avfallsplan. Avfallsföreskrifterna innehåller detaljerade regler för avfallshanteringen i kommunen. I föreskrifterna beskrivs bland annat vilka skyldigheter fastighetsägare har att sortera och hur insamling ska ske. Avfallsföreskrifterna innehåller även bestämmelser om vem som ansvarar för avfallet och vem som har skyldighet att betala för renhållningstjänsterna. I föreskrifterna anges även vilka undantag som gäller från renhållningsordningen.

I avfallsplanen framgår de mål och åtgärder för insamling och behandling samt hur avfallets mängd och farlighet ska minskas.

3.2 Renhållningstaxa

Avfallshanteringen är finansierad med en renhållningstaxa som tas ut för insamling och behandling av det avfall som kommunen har ansvar för. Taxan antas av kommunfullmäktige. För taxan gäller självkostnadsprincipen som innebär att kommunen inte får ta ut en högre avgift än vad den samlade avfallsverksamheten kostar. Taxan kan användas som styrmedel så att återvinning och annan miljöanpassad avfallshantering stimuleras. Kommunen får även ta ut avgifter för att arbeta med förebyggande av avfall, dels för information, dels för åtgärder kring insamling och sortering.

Renhållningstaxan i Mönsterås kommun är uppdelad i två delar; en fast del som betalas av alla abonnenter och beror på antal och storlek på behållare, och en rörlig del som beror på vikten av det mat- och restavfall som abonnenten slänger. I avgiften ingår även det antal matavfallskärl som abonnenten har behov av. Därmed är det möjligt för kommuninvånaren att påverka hur mycket avfallshanteringen kostar, vilket motiverar till sortering och återvinning av avfall. Ett arbete med att göra om taxan till volymtaxa planeras att genomföras inom de närmaste åren.

3.3 Information och kommunikation

För att nå avfallsplanens mål och nå en framgångsrik verksamhet krävs ett effektivt och medvetet informations- och kommunikationsarbete. Målsättningen är att förändra attityder, värderingar och beteenden hos invånare och verksamheter för att skapa beteenden som möjliggör att målen i planen uppfylls. Väl fungerande kommunikation och information omfattar både att invånare, besökare och verksamhetsutövare enkelt ska kunna få svar på sina frågor och att den information de behöver når ut till dem. Det är viktigt att informationen görs tillgänglig på olika sätt och att den finns på flertalet språk.

3.4 Tillsyn

Miljö- och byggnadsnämnden är ansvarig för tillsyn enligt miljöbalken över avfallshantering på företag och i hushåll. Nämnden bedriver uppsökande tillsyn på hur yrkesmässiga miljöfarliga verksamheter hanterar sitt avfall. Tillsyn utförs också på restauranger, livsmedelsbutiker, skolor och förskolor. Vid tillsynen informeras också om avfallshantering. Nämnden handlägger även klagomål på nedskräpning och annan hantering av avfall. Tillsynen

har betydelse för avfallsplanens mål till exempel att avfallsmängderna och nedskräpningen ska minska.

3.5 Fysisk planering

Kommunen kan skapa goda förutsättningar för avfallshanteringen, till exempel genom att i den översiktliga fysiska planeringen se till att det finns tillräckligt med mark i bra lägen för anläggningar för avfallshantering, såsom till exempel återvinningscentraler och platser för återbruk. Fysisk planering kan även användas som styrmedel genom att frågor gällande till exempel avfallsutrymmens placering, utformning och transportvägar lyfts tidigt i processen vid upprättande av detaljplaner eller vid bygglovsansökningar. Detta ger goda förutsättningar för att skapa en långsiktigt god och fungerande avfallshantering.

3.6 Upphandling

Mönsterås kommun har genom hållbar offentlig upphandling goda möjligheter att medverka till att målsättningarna i denna avfallsplan nås. Upphandling kan till exempel användas som ett styrmedel för att verka för att produkter med längre livslängd köps in, att flergångsartiklar köps in, att produkter hyrs in istället för att köpas in samt att minska andelen emballage vid leverans av varor.

3.7 Kommunens egen verksamhet

Kommunens organisation är en stor arbetsgivare i kommunen och består av många olika verksamheter, där flera av verksamheterna ger service till människor. Det som genomförs i kommunens verksamheter kan utgöra en stor kunskaps- och inspirationskälla för många, varför det är viktigt att kommunen föregår med gott exempel när det gäller att förebygga och hantera avfall. Att kommunen källsorterar sitt avfall, arbetar med återbruk och avfallsförebyggande åtgärder är positivt för miljön, samtidigt som det kan ge andra människor kunskap och inspiration till att själva göra detta.

4 Framtida avfallshantering och avfallsflöden

I detta kapitel görs en bedömning av framtida avfallsmängder och insamlingssystem samt framtida behov av anläggningar för avfallshantering. Dessutom görs en bedömning av avfallsflödernas framtida utveckling. Kopplingen mellan avfallshantering och fysisk planering beskrivs också. De anläggningar och system för insamling av avfall som finns idag beskrivs i nulägesbeskrivningen i bilaga 1.

4.1 Vision för avfallshanteringen

Framtidens vision är att det inte finns något avfall. Allt avfall är en resurs som kan återanvändas eller materialåtervinnas. Mängderna har minskat då saker tillverkas smartare, håller längre, går att laga eller återanvändas av någon annan. Vi sorterar i materialströmmar så att allt av ett visst material återvinns. Plast sorteras i flera fraktioner för att underlätta materialåtervinning. Kläder och andra textilier samlas in via ett separat insamlingssystem för att återanvändas eller gå till återvinning av textiltfiber. Matsvinnet minskar genom att vi lär oss laga mat av rester och att lukta och smaka på maten innan vi kastar den.

4.2 Befolkningsprognos och bostäder

Under år 2023 uppgick Mönsterås kommuns befolkning till 13 134 invånare och ända sedan 1960-talet har kommunen haft en befolkningsmängd på omkring 13 000 invånare. I Kalmar län är födelsenettot negativt, vilket innebär att det dör fler än det föds. På sikt kan det leda till en befolkningsminskning i länet. Den genomgående trenden är dock att det negativa födelsenettot minskat i Kalmar län under hela 2000-talet, vilket tyder på att fler ser Kalmar län som en attraktiv plats att bilda familj på. Mönsterås kommun följer en liknande utveckling där födelsenettot varit negativt sedan år 1994, förutom för året 2021 då födelsenettot var positivt.

Kommunen jobbar med statistik och befolkningsprognoser över olika områden i kommunen för att kunna förutse var behovet av olika typer av kommunal service kommer att öka. Den senaste prognosen förutspår en svag minskning av befolkningsmängden i merparten av kommunens nyckelkodsområden, samtidigt som även andelen äldre över 80 år förväntas öka. Enligt SCB:s befolkningsprognos beräknas antalet invånare i Mönsterås kommun år 2034 uppgå till ca 12 700 invånare, vilket är en minskning med ca 3,4 % jämfört med år 2023.

Av kommuninvånarna bor 77 % i kommunens fem samhällen Blomstermåla, Fliseryd, Mönsterås, Timmernabben och Ålem, medan 23 % bor på landsbygden. Endast 4 % av kommunytan är bebyggd vilket ger en befolkningstäthet på endast 22 invånare per km². Under coronapandemin 2020–2022 ökade intresset för boende på landsbygden eller i landsbygdsnära orter, vilket kan ha gjort Mönsterås mer attraktiv som boendekommun.

Befolkningsutvecklingen är av stor vikt för den framtida bostadsplaneringen. År 2023 bestod bostadsbeståndet i Mönsterås av cirka 6600 bostäder. Av kommuninvånarna bor 65 % i privatägda bostäder, 31 % i hyreslägenhet och 4 % i bostadsrätt. Småhus är den mest populära bostadstypen, men en variation av upplåtelseformer skapar balans och ger möjlighet att erbjuda olika hushåll på olika platser i livet möjlighet till boende i kommunen. Det pågår idag en omvandling av fritidshus till permanentboende, främst i områdena Oknö och Timmernabben. Omvandlingen startade i större skala på 80-talet då kommunen drog kommunalt VA till Oknö. I kommunens Översiktsplan 2040 – med utblick mot 2050 pekas nya bostadsområden, centrumområden, verksamhetsområden och LIS-områden ut.

4.3 Prognos över avfallsmängder

I följande avsnitt redovisas översiktligt Mönsterås kommuns vision för avfallshanteringen samt prognos för utvecklingen av avfallets mängd och fördelning av avfallsfraktioner fram till och med år 2034.

Prognosen avser avfall som omfattas av kommunalt avfall och avfall som omfattas av producentansvar. Prognosen är baserad på avfallsmängder och befolkningens mängd år 2023, förväntad befolkningsprognos år 2034 enligt SCB, resultat från plockanalys år 2022, uppsatta målformuleringar i avfallsplanen samt en bedömning av hur avfallet kommer att fördelas på olika fraktioner.

För verksamhetsavfall som inte omfattas av kommunalt ansvar finns begränsat med information om hur stora mängder som uppkommer inom kommunen samt även vilken behandlingskapacitet som finns i befintliga anläggningar. Det finns dock inga indikationer på förändringar i mängderna av verksamhetsavfall som skulle påverka behovet av behandlingsanläggningar i kommunen.

Prognos för avfallets mängd och fördelning baserad på avfallsplanens mål

- Den årliga mängden mat- och restavfall bedöms minska från 162 kg/person till 117 kg/person år 2034.
- Den årliga mängden grovavfall, som samlas in på kommunens återvinningscentral, bedöms minska från 334 kg/person till 276 kg/person år 2034.
- Utsorteringen av förpackningar och tidningar bedöms öka till år 2034, så att mängden förpackningar och tidningar i restavfallet minskar från ca 40 kg till ca 4 kg per person och år. I denna prognos har även antagits att mängden restavfall totalt sett minskar med 30 %.

Till följd av att separat insamling av matavfall har införts i kommunen 2018/2019 har den insamlade mängden restavfall som skickas till förbränning sedan 2017 minskat med ca 46 kg/invånare, vilket motsvarar en minskning med 22 %. Trots att matavfall numera sorterats separat visar plockanalyser från 2022 att restavfallet innehåller i medeltal 24 procent matavfall. Utifrån denna statistik så behöver ett fortsatt arbete för att öka utsorteringsgraden av matavfall från restavfallet genomföras de kommande åren. Mängden restavfall som skickas till förbränning bedöms även fortsättningsvis minska i takt med att fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar införs. Då det numera köps mindre tidningar har mängden tidningar stadigt minskat och prognosen är att dessa mängder fortsatt kommer att minska.

De insamlade mängderna grovavfall har under den senaste planperioden (baserat på statistik mellan 2017–2022) dubblats. En av orsakerna till de ökade mängderna bedöms vara att det är fler som renoverar i sina hem och röjer i uthus med mera. Detta kunde särskilt märkas under pandemin mellan åren 2020–2022. För att uppnå målet och prognosen med en minskning på 20 % av mängden grovavfall behöver ett fortsatt arbete med att förebygga avfall prioriteras. Ett arbete behöver även genomföras för att öka andelen av grovavfallet, såsom till exempel olika plaster, textil och gips, som går till återvinning i stället för till energiåtervinning.

Farligt avfall innehåller flera olika avfallsslag, bland annat färger, småkemikalier, tryckimpregnerat trä och asbest. Mängderna farligt avfall som tas emot varierar en del mellan åren, vilket främst bedöms bero på att mängderna tryckimpregnerat trä är väldigt varierande från år till år. Trenden de senaste åren är att mängderna farligt avfall minskar något, men jämfört med ett antal år tillbaka har mängderna av framför allt tryckimpregnerat trä ökat.

Mängderna slam från enskilda avloppsanläggningar förväntas minska på sikt i takt med att kommunalt vatten och avlopp byggs ut till fler hushåll.

4.4 Behov av insamlingssystem och anläggningar

Huvuddelen av mat- och restavfallet kommer även i framtiden att samlas in i kärl, men vid till exempel flerfamiljshus och kommunala storkök kommer insamling även att ske i underjordiska behållare. Baserat på både avfallsplanens mål och de prognoser för avfallsmängder som redovisas ovan kommer det i framtiden uppstå ett minskat behov av kapacitet för behandling av brännbart avfall genom energiåtervinning och i stället ett ökat behov av kapacitet för biologisk behandling av matavfall och materialåtervinning av olika avfallsslag. En ökad utsortering av avfall till materialåtervinning kommer att medföra ett ökat behov av kapacitet på Mörkeskogs avfallsanläggning för mottagning och mellanlagring av avfall.

Behandling och återvinning av avfall förväntas även i fortsättningen ske vid anläggningar som ligger utanför kommunen och de anläggningar som finns idag bedöms täcka kommunens behov den kommande tioårsperioden. Inom ca 20 mils radie finns god kapacitet för att ta emot både restavfall till förbränning och matavfall för biologisk behandling. Förbränningsanläggningar finns bland annat i Västervik och i Linköping. Anläggningar för biologisk återvinning av matavfall (rötning) finns i till exempel Kalmar, Västervik, Växjö och Alvesta. I länet finns även flera anläggningar för mellanlagring och behandling av farligt avfall, exempelvis i Kalmar och Oskarshamn. Anläggning för behandling av farligt avfall finns också i Norrtorpe, strax söder om Örebro.

Den befintliga deponiytan för icke farligt avfall som finns vid Mörkeskogs avfallsanläggning bedöms inte ha tillräcklig kvarvarande kapacitet för att täcka kommunens behov av deponering under den kommande tioårsperioden. En utredning pågår därför gällande anläggande av en ny deponi för icke farligt avfall i anslutning till nuvarande deponi.

Från och med 1 januari 2024 ska livsmedelsbutiker tömma förpackningar med livsmedel som ska slängas och separera bioavfallet. Ansvaret för att hämta avfallet ligger på kommunen. Hur bioavfallet ska samlas in och hanteras utreds i nuläget av kommunen.

Från och med 1 januari 2025 införs krav på utsortering och separat insamling av textilavfall från hushåll och verksamheter samt även av avfall som utgörs av fiskeredskap som innehåller plast. Kommunerna ska därmed ansvara för att samla in textilavfall och fiskeredskap av plast som är kommunalt avfall. För att uppnå detta behöver kommunen upprätta insamlingssystem för dessa avfallsslag på Mörkeskogs återvinningscentral. Kommunen är även ansvarig att transportera bort fiskeredskap som innehåller plast från mottagningsanordningar i hamn. Insamlat avfall som utgörs av fiskeredskap ska lämnas över till den nybildade producentansvarsorganisationen Fiskekretsen AB.

Regeringen har, i och med 2022 års förordning om producentansvar för förpackningar, fattat beslut om att flytta ansvaret för insamlingen av förpackningar av papper, plast, glas och

metall från producenterna till kommunerna från och med 1 januari 2024. I samma förordning framgår att kommunerna ska ordna fastighetsnära insamling av förpackningar från hushåll senast 1 januari 2027. Syftet med dessa lagkrav är att förbättra utsorteringen av förpackningar och öka återvinningen. Kommunerna får ersättning för insamlingen av producenterna enligt med Naturvårdsverkets ersättningsmodell som bygger på SKR:s kommungruppsindelning.

Sedan ett par år tillbaka har kommunen även ansvaret för insamling av returpapper. Med anledning av det nya ansvaret för insamling av förpackningar behöver Mönsterås kommun implementera ett nytt insamlingssystem för förpackningar från hushåll. Mönsterås kommun har genomfört en utredning där olika system för fastighetsnära insamling av förpackningar analyseras. I utredningen har tre olika system för insamling från småhus (villor och fritidshus) analyserats och ett för insamling från flerbostadshus. De tre systemen för insamling från småhus är: fyrfackskärl, tvåfackskärl som töms med baklastare och tvåfackskärl som töms med sidlastare. För flerbostadshus har system med separata kärl analyserats.

Utifrån analysen rekommenderas Mönsterås kommun besluta att införa insamling i fyrfackskärl och bygga ut insamlingen av förpackningar i flerbostadshus i separata kärl. Den främsta anledningen till att fyrfackskärl rekommenderas är användarperspektivet som är bättre för fyrfackskärl jämfört med tvåfackskärl, samt möjligheten till samarbete med närliggande kommuner. Det rekommenderas vidare att Mönsterås kommun har en aktiv dialog med kringliggande kommuner i dessa frågor för att öppna för samarbete för ett mer effektivt införande och insamling. I och med införandet av FNI rekommenderas även att kommunen byter taxekonstruktion och slutar med vikttaxa.

Ett införande av fastighetsnära insamling i kommunen bedöms medföra att behovet av återvinningsstationer för insamling av förpackningar och tidningar kommer att minska och vissa återvinningsstationer kommer troligtvis att kunna tas bort när det fastighetsnära systemet har implementerats fullt ut i kommunen.

För att kunna utveckla avfallshanteringen och möta de nya krav och behov som nämns enligt ovan för hantering av avfall finns ett behov av att bygga om nuvarande återvinningscentral med tillhörande omlastningsytor på Mörkeskogs avfallsanläggning. Då nuvarande återvinningscentral är belägen på gamla deponiytor, som ska sluttäckas inom om ett antal år, behöver även återvinningscentralen flyttas till en ny yta. En lämplig yta för detta finns i anslutning till Mörkeskogs avfallsanläggning. En ny placering av återvinningscentralen ingår även som ett ställningstagande i kommunens översiktsplan, se avsnittet *Avfallshanteringens koppling till fysisk planering* nedan.

För byggnation av en ny återvinningscentralen krävs investeringsmedel. Investeringar i form av inköp av fordon och fyrfackskärl kommer också att behöva göras för att kunna implementera ett system för fastighetsnära insamling av förpackningar.

Från och med år 2026 ska Näringslivets producentansvar tillhandahålla minst en mottagningsplats för förpackningar från verksamheter i varje kommun. På mottagningsplatsen ska material samlas in i följande fraktioner: papper och kartong, plast, metall, färgat och ofärgat glas, trä (inkl. kork) samt övrigt förpackningsmaterial. I Mönsterås kommun avses denna mottagningsplats utgöras av Mörkeskogs återvinningscentral.

I kommunen pågår ett arbete med att inventera och ställa krav på att åtgärda de anläggningar som inte har tillräcklig rening. I och med det arbetet kommer ett större antal minireningsverk/fosforfällor att behöva anläggas i områden med hög skyddsnivå. Det är kommunens ansvar att tömma dessa på slam, precis som för övriga enskilda avloppsanläggningar. Om minireningsverket har en fosforfälla/fosforfilter ska det bytas med ett visst intervall och samlas in av kommunen.

Papperskorgar i kommunen är placerade i parker, centrala delar och längs gång- och cykelvägar. Det finns även papperskorgar vid kommunala fastigheter såsom skolor och äldreboenden. Ett av avfallsplanens mål är att minska nedskräpningen i kommunen och som ett led i detta är en av åtgärderna att se över behov av papperskorgar och möjligheter till att installera sorteringskärl vid dessa platser.

Snötippor finns i varje tätort enligt kommunens plan för snödeponering. Behovet av användandet av snötipporna bedöms minska i framtiden i och med att klimatet förväntas bli varmare och det därmed uppstår mindre mängder snö.

4.5 Avfallshanteringens koppling till fysisk planering

Översiktsplanen gäller för hela kommunen och ger vägledning för hur mark och vatten ska användas. Den ger också en inriktning för kommunens framtida utveckling och är vägledande vid beslut om hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Översiktsplanen utgår från visionen *”En hållbar kommun att verka, vistas och växta i”* och visar den önskade utvecklingen för hela kommunen till år 2040, med utblick till 2050. Vägen mot visionen beskrivs i stora drag genom fyra strategier, med utgångspunkt i de globala hållbarhetsmålen.

En av översiktsplanens övergripande strategier är att möjliggöra en hållbar och grön framtid. Denna strategi innebär att förenkla ett hållbart vardagsliv i kommunen och genom att bland annat arbeta med en hållbar avfallshantering. En annan av de övergripande strategierna är att prioritera för en bra livsmiljö i hela kommunen och där nämns att tekniska anläggningar för bland annat avfallshantering är viktiga.

Översiktsplanen innehåller ett avsnitt med följande två ställningstaganden för avfallshantering:

- Vi möjliggör en omlokalisering av Mörkeskogs återvinningscentral
- Vi verkar för hållbara system för avfallshantering

Översiktsplanen visar också vilka intentioner kommunen har gällande markanvändning för de olika kommundelarna. I översiktsplanen pekas Mörkeskog ut som ett utvecklat verksamhets- och industriområde och in anslutning till nuvarande område pekas ytor för ett nytt verksamhets- och industriområde ut. Det anges att platsen för Mörkeskogs avfallsanläggning kommer att behöva utökas och omlokaliseras. I planen anges även att utvecklingen gällande insamlingen av förpackningar och tidningar kommer att gå mot att dessa avfallsslag samlas in fastighetsnära.

Vid upprättande av nya detaljplaner pekas lämpliga platser ut för tekniska anläggningar, till exempel platser för insamling av avfall. Vid planerandet av nya bostadsområden är det viktigt att planera för en god avfallshantering i ett tidigt skede. Viktiga aspekter är tillgänglighet, användbarhet, säkerhet och estetisk utformning. Tillgänglighet och säkerhet kan handla om att platser där avfall ska samlas in ska vara placerade där människor rör sig och vara

utformade på ett tryggt sätt med tanke på belysning och vegetation. En annan aspekt är att platser för insamling av avfall ska placeras så att de inte stör närboende.

5 Uppföljning av avfallsplanen

Hur målen i avfallsplanen ska följas upp anges under varje målområde. Mål och åtgärder i planen följs upp årligen av tekniska förvaltningen för att säkerställa att målen nås. Där det finns andra ansvariga förvaltningar för mål redovisar de till tekniska förvaltningen som sedan sammanställer uppföljningen. Den årliga uppföljningen ska redovisas till kommunfullmäktige.

En bedömning av om uppgifterna i avfallsplanen behöver revideras ska göras minst vart fjärde år enligt 9 kap 8 § Avfallsförordningen (2020:614). Vid denna bedömning ska beslut fattas av kommunfullmäktige om avfallsplanens aktualitet. I samband med denna översyn kommer delmål och aktiviteter vid behov att revideras eller läggas till och eventuella nya eller förändrade lagkrav och mål kommer även att fångas upp.

6 Referenser

Avfallsförordningen (2020:614)

Avfall Sverige, Avfallsförebyggande och återanvändning i kommunala avfallsplaner, rapport 2019:25

Avfall Sverige, Handbok i avfallsplanering – Vägledning för ett framgångsrikt arbete, rapport 2018:16

Avfall Sverige, Svensk avfallshantering 2023

Avfall Sverige, www.avfallsverige.se

Avfall web, www.avfallweb.se

Elkretsen, www.elkretsen.se

Envir AB, Plockanalys av hushållsavfall från Mönsterås kommun, 2022

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG om avfall (Avfallsdirektivet)

Europaparlamentets och rådet direktiv om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall

Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI AB), www.ftiab.se

Globala miljömålen, www.globalamalen.se

Havs- och vattenmyndigheten, Marin strategi för Nordsjön och Östersjön – Åtgärdsprogram för havsmiljön 2022–2027 enligt havsmiljöförordningen, rapport 2021:20

Länsstyrelsen Kalmar län, Kalmar läns regionala åtgärdsprogram för miljömålen 2023–2027, 2023:03

Miljö & Avfallsbyrån, Fastighetsnära insamling av förpackningar – Jämförande utredning om olika insamlingssystem, 2023-05-05

Miljöbalken (1998:808)

Miljömålsportalen, www.miljomal.se

Mönsterås kommun, Avfallsplan 2018–2023, Antagen av kommunfullmäktige 2018-03-26, §32

Mönsterås kommun, Bostadsförsörjningsprogram 2020–2023, Antaget av kommunfullmäktige 2020-02-24

Mönsterås kommun, Föreskrifter för avfallshantering i Mönsterås kommun, 2018-03-26, §32

Mönsterås kommun, Kemikalieplan för giftfritt Mönsterås, 2016

Mönsterås kommun, Lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön, 2007-02-26, §24

Mönsterås kommun, Miljömål 2020–2025, Antagna av kommunfullmäktige 2020-05-18, §29

Mönsterås kommun, Miljörapporter 2021–2023 Mörkeskogs avfallsanläggning

Mönsterås kommun, Träbyggnadsstrategi 2016-11-28, §114

Mönsterås kommun, Översiktsplan 2040 – med utblick mot 2050

Naturvårdsverket, Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018–2024, rapport 7132, 2023.

Naturvårdsverket, Avfall i ett cirkulärt samhälle - Nationell Avfallsplan 2024-2030, rapport 7171, 2024.

Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6)

Naturvårdsverket, Strategiskt arbete för minskad nedskräpning – Vägledning för kommuner, rapport 6551, 2013.

Naturvårdsverket, Vägledning om kommunal avfallsplanering, rapport 7111, 2023

Naturvårdsverket, Vägledning Informera hushåll om åtgärder för att förebygga avfall, www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket, Vägledning Strategisk miljöbedömning – miljöbedömning för planer och program, www.naturvardsverket.se

Prifloat Consulting AB, Sammanställning av enkätresultat Avfallshantering 2022, Mönsterås kommun, 2022

Prifloat Consulting AB, Sammanställning av enkätresultat Avfallshantering Lägenhet 2022, Mönsterås kommun, 2022

Statistiska centralbyrån, www.scb.se

Sveriges ekokommuner, www.sekom.se

MÖNSTERÅS
KOMMUN

Avfallsplan 2025–2034

Bilaga 1 - Nulägesbeskrivning

Antagen av kommunfullmäktige den 28 april 2025 § 59

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
1 Beskrivning av förhållanden i kommunen.....	1
1.1 Geografiskt läge	1
1.2 Befolkning	1
1.3 Bebyggelsestruktur	1
1.4 Näringsliv och arbete	1
2 Uppgifter om avfall som kommunen ansvarar för.....	2
2.1 Avfallsslag och mängder.....	2
2.1.1 Nya lagkrav gällande insamling av avfall.....	2
2.1.2 Kommunalt verksamhetsavfall som inte är kommunalt avfall	6
2.2 Insamlingsmetoder	6
2.2.1 Mat- och restavfall	6
2.2.2 Grovavfall och trädgårdsavfall	7
2.2.3 Förpackningar och tidningar	7
2.2.4 Latrinavfall.....	7
2.2.5 Slam från enskilda avloppsanläggningar	7
2.2.6 Fettavskiljarslam	8
2.2.7 Farligt avfall	8
2.2.8 Papperskorgar	8
3 Uppgifter om avfall som kommunen inte ansvarar för.....	8
3.1 Avfall som omfattas av producentansvar	8
3.2 Övrigt avfall	9
4 Anläggningar för återvinning och bortskaffande av avfall	10
4.1 Mörkeskogs avfallsanläggning	10
4.2 Återvinningsstationer.....	11
4.3 Snötipper	11
4.4 Platser för förberedelse till återanvändning	12
4.5 Anläggningar som tar emot avfall från Mönsterås kommun	12
4.6 Anläggningar i angränsande kommuner	12
4.7 Anläggningar för avfall som kommunen inte ansvarar för	13
4.7.1 Elavfall	13
4.7.2 Platser för insamling av utsorterat förpackningsmaterial från yrkesmässig verksamhet.....	13
4.7.3 Privata anläggningar som hanterar avfall	13

1 Beskrivning av förhållanden i kommunen

1.1 Geografiskt läge

Mönsterås kommun ligger vid smålandskusten och är till ytan en genomsnittligt stor kommun i Sverige med knappt 600 km². Europaväg 22 och riksväg 34 knyter samman kommunen med övriga Kalmar län och grannkommunerna Högsby i väst, Oskarshamn i norr och Kalmar i söder.

1.2 Befolkning

Antalet invånare i kommunen är 13 134 (2023). Den största tätorten i kommunen är Mönsterås med ca 5 200 invånare följt av Blomstermåla med ca 2 300 invånare och Timmernabben med ca 1 400 invånare. Ytterligare tre tätorter finns i kommunen, Fliseryd, Oknö och Ålem med några hundra hushåll vardera. Kommunen består också av en stor del landsbygd. Befolkningsmängden i Mönsterås har sedan 1960-talet varit relativt konstant med små förändringar över tid. Befolkningsutveckling de närmaste åren ser inte ut att resultera i någon omfattande nybyggnation varken av småhus eller flerbostadshus som behöver tas i beaktande i denna utredning.

Medelåldern i kommunen är 45,4 år, för kvinnor 46,2 år och för män 44,6 år (2022).

1.3 Bebyggelsestruktur

Under 2023 bestod bebyggelsestrukturen av 4 650 villahushåll (en- och tvåfamiljshushåll), 1 922 hushåll i flerbostadshus och 1 450 fritidshus. En stor del, ca 77 %, av invånarna i Mönsterås kommun bor i småhus. Till största del är invånarna bosatta i tätorter, ca 82 % av hushållen i småhus bor i någon av kommunens tätorter och ca 18 % bor på utpräglad landsbygd.

I egenägda småhus bor det framför allt barnfamiljer och personer i övre medelåldern. Boende i bostadsrätter och hyresrätter är relativt jämnt fördelat över åldrarna, med undantag av unga vuxna och 80+ som i större utsträckning hyr sin bostad. Den stora andelen fritidshus i kommunen gör att avfallsmängden ökar under sommarhalvåret, när invånare och besökare blir fler i regionen.

1.4 Näringsliv och arbete

Näringslivet i Mönsterås kommun består av ca 1 500 arbetsställen och domineras av tillverknings/utvinningsindustri samt vård och omsorg men även handel/kommunikation samt jord- och skogsbruk så som Södra Cell.

Mönsterås ingår i kommungrupp C7, pendlingskommun nära mindre stad/tätort, enligt SKR:s kommungruppsindelning. Kommunen har en hög utpendling och låg inpendling och därmed en negativ nettopendling. Enligt uppgift från kommunens översiktsplan är inpendlingen till kommunen är ungefär 1 200 personer och utpendlingen är 2 400 personer (2017).

2 Uppgifter om avfall som kommunen ansvarar för

2.1 Avfallsslag och mängder

I Mönsterås kommun uppgick den totala mängden avfall 2023 till 10 672 ton, 2022 var den totala mängden 11 323 ton och 2021 11 424 ton. Avfallsmängderna varierar lite mellan åren och någon särskild orsak är svårt att fastställa. I de totala mängderna ingår avfall som omfattas av kommunalt ansvar samt även mottagna mängder grovavfall från verksamheter vid Mörkeskogs avfallsanläggning.

Av de totala 10 654 ton 2023 så var 1 579 ton restavfall och 552 ton matavfall. I jämförelse med 2021 så var det en minskning med totalt ca 290 ton rest- och matavfall. Under 2022 slängdes 123 kg restavfall och 45 kg matavfall per kommuninvånare i Mönsterås, att jämföra med en genomsnittlig person i Sverige som 2023 slängde 148 kg restavfall och 44 kg matavfall per person, se tabell 2.

2.1.1 Nya lagkrav gällande insamling av avfall

Från och med 1 januari 2024 har kommunen tagit över samlingsansvaret för förpackningar av papper och kartong, plast, metall samt färgat och ofärgat glas från Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI AB). Insamlingsansvaret för förpackningar avser även träförpackningar och övriga förpackningar i till exempel textil och porslin. 2023 samlades totalt ca 55 kilo förpackningar av papper och kartong, plast, metall och glas in per person vid återvinningsstationerna i Mönsterås kommun. Jämfört med övriga landet som samlade in ca 50 kilo per person, ligger Mönsterås kommun över riksgenomsnittet för samtliga fraktioner på återvinningsstationerna. Detta kan bero på att kommunen har en viktbaserad taxa för kärll- och säckavfall, vilket undersökningar visar ökar mängden återvinning. Det kan också bero på god tillgång till och bra skötsel av återvinningstationer.

Från och med 1 januari 2024 ska livsmedelsbutiker tömma förpackningar med livsmedel som ska slängas och separera bioavfallet. Ansvar för att hämta avfallet ligger på kommunen. Om mellanlagring och hantering av animaliska biprodukter och därav framställda produkter sker på annan anläggning än ursprungsanläggningen krävs att anläggningen anmäls till och godkänns av Jordbruksverket. Hur bioavfallet ska samlas in och hanteras utreds i nuläget av kommunen. Det insamlade bioavfallet från livsmedelsbutikerna i kommunen planeras att mellanlagras och omlastas på Mörkeskogs avfallsanläggning för att därefter transporteras vidare för behandling. En anmälan om att mellanlagra och hantera bioavfall från livsmedelsbutiker på Mörkeskogs avfallsanläggning har därför lämnats in till Jordbruksverket och kommunen avvaktar svar på denna.

Från och med 1 januari 2025 införs krav på utsortering och separat insamling av textilavfall från hushåll och verksamheter. Kommunerna ska därmed ansvara för att samla in det textilavfall som är kommunalt avfall. I nuläget (2024) sker insamling av textil via ideella föreningar som har behållare för begagnade kläder, skor och hushållstextilier utplacerade på vissa av återvinningsstationerna i kommunen samt på Mörkeskog återvinningscentral.

Från och med 1 januari 2025 ska även avfall som utgörs av fiskeredskap som innehåller plast samlas in separat. Kommunerna ska därmed ansvara för att samla in fiskeredskap som innehåller plast och som utgör ett kommunalt avfall separat. Kommunerna ska även transportera bort avfall som består av fiskeredskap som innehåller plast från mottagningsanordningar i hamn. Det insamlade avfallet ska lämnas över till den nybildade

producentansvarsorganisationen Fiskekretsen AB. Hur denna insamling ska ske utreds i nuläget av kommunen.

I tabell 1 redovisas insamlad och mottagen mängd avfall som omfattas av kommunalt ansvar för avfallshantering för åren 2021–2023. I redovisade mängder grovavfall ingår även mottaget verksamhetsavfall vid Mörkeskogs avfallsanläggning.

Tabell 1. Insamlad och mottagen mängd avfall i Mönsterås kommun 2021–2023 (ton/år).

Källor: Avfall Web, FTI AB och miljörapporter Mörkeskog 2021–2023.

Avfallsslag	2021	2022	2023	Uppkommet	Insamlingssystem	Behandling
Restavfall	1 714	1 633	1 579	Hushåll, kommunala verksamheter och företag	Insamling sopbil	Energiåtervinning
Matavfall	707	593	552	Hushåll, kommunala verksamheter och företag	Insamling sopbil	Biologisk behandling
Grovavfall¹	4 599	4 769	4 384	Hushåll, kommunala verksamheter och företag	ÅVC	Materialåtervinning och deponering
Trädgårdsavfall	446	474	529	Hushåll, kommunala verksamheter och företag	ÅVC	Biologisk behandling
Returpapper (tidningar)	319	247	250	Hushåll, kommunala verksamheter och företag	ÅVC, ÅVS, FNI (flerbostadshus och verksamheter)	Materialåtervinning
Förpackningar totalt, varav:	825	816	733	Hushåll, kommunala verksamheter och företag	ÅVC, ÅVS, FNI (flerbostadshus och verksamheter)	Materialåtervinning
<i>Glasförpackningar</i>	311	315	304			
<i>Pappersförpackningar</i>	306	280	262			

¹ Summa av wellpapp, metallskrot, träavfall, brännbart grovavfall och ej brännbart/inert avfall till deponi. Trädgårdsavfall ingår ej då det redovisas separat. I redovisade mängder grovavfall ingår även mottaget verksamhetsavfall vid Mörkeskogs avfallsanläggning. Statistik hämtad från miljörapporter för Mörkeskogs avfallsanläggning.

Avfallsslag	2021	2022	2023	Uppkommet	Insamlingssystem	Behandling
<i>Metallförpackningar</i>	31	30	30			
<i>Plastförpackningar</i>	177	191	137			
Latrinavfall	1,6	1,7	1,5	Hushåll	Insamling lastbil	Kommunalt avloppsreningsverk
Slam totalt, varav:	2 628	2 628	2 476			
<i>Slam från enskilda anläggningar²</i>	2 601	2 601	2 378	Hushåll	Insamling slambil	Kommunalt avloppsreningsverk
<i>Fettavskiljarlam³</i>	27	27	98 ⁴	Kommunala verksamheter och företag	Insamling slambil	Energiåtervinning
Farligt avfall totalt, varav:	184	161	149			
<i>Tryckimpregnerat trä</i>	116	96	108	Hushåll	ÅVC	Energiåtervinning
<i>Asbest</i>	23	31	28	Hushåll	ÅVC	Deponering
<i>Kemikalier och övrigt farligt avfall</i>	45	34	31	Hushåll	ÅVC	Bortskaffande
Summa	11 424	11 323	10 672			

I tabell 2 redovisas insamlad och mottagen mängd avfall invånare samt jämförelse med genomsnittliga värden i Sverige år 2023. I redovisade mängder grovavfall från Mönsterås kommun ingår även mottaget verksamhetsavfall vid Mörkeskogs avfallsanläggning, vilket till stor del förklarar den stora avvikelsen jämfört med jämförelsevärde för Sverige år 2023 där enbart grovavfall från hushåll ingår.

² Insamlad mängd slam ej vägs av entreprenör. Mängd har uppskattats enligt schablon i Avfall Web (antal tömningar * 2,5).

³ Insamlad mängd för år 2021 och 2022 har beräknats med hjälp av schablon enligt Avfall Web.

⁴ Kommunen har tagit över insamling av fettavskiljarlam, vilket kan förklara att mängderna ökat. Insamling sker via en extern entreprenör.

Tabell 2. Insamlad och mottagen mängd restavfall, matavfall, förpackningar, grovavfall och farligt avfall i Mönsterås kommun 2021–2023 samt jämförelse med Sverige 2023 (kg/person). Beräkning gjord utifrån antal invånare för respektive år (2021: 13 258, 2022: 13 276, 2023: 13 134).

Avfallsslag	2021	2022	2023	Sverige 2023 ⁵
Restavfall	129	123	120	148
Matavfall	53	45	42	44
Grovavfall	347	359	334	154
Returpapper	24,0	18,6	19,0	10,5
Glasförpackningar	23,5	23,7	23,1	22,2
Pappersförpackningar	23,1	21,1	19,9	19,8
Metallförpackningar	2,3	2,3	2,3	2,0
Plastförpackningar	13,4	14,4	10,4	9,2
Farligt avfall	14	12	11	7,3
Totalt	629	619	582	432

Tabell 3. Behandlad mängd⁶ hushållsavfall (kg/person) per metod i Mönsterås kommun 2021–2023 samt jämförelse med Sverige 2023. Beräkning gjord utifrån antal invånare för respektive år (2021: 13 258, 2022: 13 276, 2023: 13 134).

Behandling	2021	2022	2023	Sverige 2023 ⁷ (kg/person samt procentuell fördelning)	
Materialåtervinning	124	111	107	105	24,3 %
Biologisk behandling	87	80	82	65	15,1 %

⁵ Svensk avfallshantering 2023, Avfall Sverige.

⁶ Mängder är beräknade på totalt insamlad/mottagen mängd hushållsavfall som omfattas av kommunalt ansvar. Slam från enskilda avloppsanläggningar ingår inte.

⁷ Svensk avfallshantering 2023 Avfall Sverige.

Behandling	2021	2022	2023	Sverige 2023 ⁷ (kg/person samt procentuell fördelning)	
Energiåtervinning	438	447	432	242	56,0 %
Deponi	14	13	7	6	1,5 %
Totalt	663	651	629	418	100 %

2.1.2 Kommunalt verksamhetsavfall som inte är kommunalt avfall

Vid kommunens verksamheter uppstår både så kallat kommunalt avfall och annat avfall. Områden där annat avfall än kommunalt avfall har identifierats är skolor, simhall, sjukvård och omsorg, närvärmeverk, kommunala kök, parkskötsel och avloppsreningsverk. En rutin för avfallshantering och avfallsminimering inom de kommunala verksamheterna har tagits fram av kommunen. Syftet med rutinen är att säkerställa att så lite avfall som möjligt uppkommer i verksamheterna. Rutinen ska även säkerställa att belastningen på miljön blir så liten som möjligt för det avfall som ändå uppstår och att avfallet hanteras och tas omhand på ett miljöanpassat sätt.

Insamlat avfall från kommunens verksamheter lämnas på Mörkeskogs avfallsanläggning för att sedan tas omhand på olika sätt. Avloppsslam tas omhand på kommunens avloppsreningsverk.

Avfallstyperna som har identifierats är:

- Farligt avfall till exempel från kemisalar, spillolja från maskiner
- Stickande och skärande till exempel kanyler
- Ventilationsfilter
- Avloppsslam och rens
- Bygg- och rivningsavfall
- Aska

2.2 Insamlingsmetoder

2.2.1 Mat- och restavfall

Mönsterås kommun har två kärl för hushållens avfall, ett grönt kärl för restavfall och ett brunt kärl för matavfall. Matavfallsinsamlingen infördes i kommunen 2018 och insamlingen sker i papperspåse och är obligatorisk. Kärlet för restavfall är vanligtvis 190 liter och kärlet för matavfall är 140 liter. Vid flerbostadshus och verksamheter sker insamling av restavfall även i större kärl (370 liter och 660 liter), containers eller i underjordsbehållare.

Från småhus hämtas matavfallet varannan vecka (26 ggr/år) och restavfallet hämtas en gång per fyra veckor (13 ggr/år). Vanligaste hämtningsintervallet för matavfall är även för flerbostadshus 26 ggr/år och för restavfallet är det ungefär lika vanligt med hämtning 52 ggr/år som 26 ggr/år. Säsongen för fritidshus är 22 veckor, men det är många fritidshus som har åretruntabonnemang snarare än säsongshämtning.

Insamlingen sker i egen regi med Mönsterås kommuns tre sopbilar. Två av sopbilarna är baklastande och en är sidlastande. Den ena baklastande bilen är utrustad med en kran som används för tömning av underjordsbehållare. Både mat- och restavfall körs till Mörkeskogs avfallsanläggning för omlastning. Restavfall transporteras därefter till Västervik Miljö & Energis förbränningsanläggning Stegeholmsverken där det energiåtervinns. Matavfall transporteras till Jönköping där det tas omhand i Sortera Materials biogasanläggning.

Körsträcka och antalet tömda sopkärl för sopbilarna varierar mellan hämtning i tätort och landsbygd, där insamling i tätort innebär kortare körsträcka och fler kärl. Sopbilarna körs på fossilfritt bränsle, HVO.

I kommunen tillämpas vikttxa där samma viktavgift tas ut för både mat- och restavfall. Endast en mindre andel av hushållen har anmält hemkompostering.

Papperspåsar till matavfallet delas ut gratis och kan hämtas på kommunhuset, på Mörkeskogs avfallsanläggning eller på ett flertal livsmedelsbutiker i kommunen. Villahushåll kan också klämma en tom papperspåse i locket på soptunnan när sopkärl ställs ut för tömning, då delar sopbilschauffören ut nya påsar inom två veckor. För de som bor i lägenhet ser fastighetsskötaren till att det finns papperspåsar att hämta i exempelvis miljöhuset eller soprummet.

2.2.2 Grovavfall och trädgårdsavfall

Sorterat grovavfall och trädgårdsavfall lämnas på Mörkeskog återvinningscentral. Det insamlade avfallet tas därefter omhand av externa entreprenörer för behandling och återvinning. Insamlat trädgårdsavfall komposteras på Mörkeskogs avfallsanläggning.

2.2.3 Förpackningar och tidningar

Förpackningar och tidningar samlas in via kommunens återvinningsstationer. Det förekommer även att förpackningar och returpapper samlas in fastighetsnära i separata kärl i avfallsutrymmen i flerbostadshus (och verksamheter). De förpackningsfraktioner som kommunen hämtar är wellpapp, metall samt färgat och ofärgat glas. Anslutningsgraden till den fastighetsnära insamlingen är cirka 20 % och det är framförallt det kommunala bostadsbolaget Mönsterås Bostäder AB som har tjänsten samt ett flertal kommunala verksamheter såsom skolor och äldreboenden.

Den fastighetsnära insamlingen sker med en baklastande sopbil. Insamlade mängder av förpackningarna lastas om i containrar vid Mörkeskogs avfallsanläggning för vidare transport till mottagande anläggningar.

2.2.4 Latrinavfall

Hämtning av latrinavfall sker sommartid från omkring 40 fastigheter i kommunen som saknar kommunalt vatten och avlopp. De insamlade kärlen mellanlagras på Mörkeskogs avfallsanläggning, där de sedan töms genom slamsugning av en entreprenör. De tomma kärlen skickas därefter till förbränning.

2.2.5 Slam från enskilda avloppsanläggningar

Tömning av slam från enskilda avloppsanläggningar faller under det kommunala renhållningsansvaret. De flesta enskilda avloppsanläggningar består av slamavskiljare följt av en infiltrationsanläggning (ca 1 500 st). Det finns även anläggningar där avloppsvattnet

fortfarande leds till stenkistor eller till och med direkt till ett dike eller kanal. I kommunen finns även ett 60-tal slutna tankar. Olika typer av torrlösningar är vanligast i de kustnära områdena och på öarna. Prefabricerade anläggningar såsom minireningsverk är förhållandevis ovanliga. I nuläget finns tre abonnenter i områden där det ställs krav på hög skyddsnivå. Det har under de senaste åren blivit vanligare att föreningar/samfälligheter bygger ut avloppsanläggningar och ansluter sig till det kommunala VA-nätet. Det är då vanligt att man använder sig av LTA-system (lätt tryckavlopp).

Mönsterås kommun anlitar en entreprenör för att tömma slam från enskilda avloppsanläggningar och fett från fettavskiljare i storkök och restauranger. Insamlat fett från fettavskiljare går till energiåtervinning. Insamlat slam behandlas vidare i kommunens två avloppsreningsverk. Slam från ca 1000 enskilda avlopp vid permanentbostäder och ca 500 fritidshus samlas in. Vid permanentbostäder töms det 1ggr/år, vid fritidshus när behov finns.

2.2.6 Fettavskiljarslam

Verksamheter som genererar större mängder fett, såsom till exempel restauranger och gatukök, ska ha en fettavskiljare installerad. Tömning av fettavskiljare sker via en entreprenör på uppdrag av Mönsterås kommun. Det insamlade fettavskiljarslammet avvattnas och skickas därefter till förbränning.

2.2.7 Farligt avfall

Farligt avfall från hushåll lämnas in på Mörkeskog återvinningscentral. Det farliga avfallet som samlas in på återvinningscentralen hämtas av en entreprenör för behandling, bortskaffande och eventuell återvinning. Glödlampor, batterier och småelektronik kan även lämnas i holkar vid sex av kommunens återvinningsstationer.

2.2.8 Papperskorgar

Runt om i kommunen finns papperskorgar utplacerade. Det finns ca 250 allmänna papperskorgar i parker, i centrala delar och längs gång- och cykelvägar. Inom kommunens fastigheter som skolor och äldreboende finns ytterligare ca 50 papperskorgar. Alla papperskorgar töms en gång per vecka och i samband med det plockas det även skräp i närområdet. I centrala Mönsterås körs det dagliga rundor med moped för att plocka skräp. Sommartid ställs det ut säckställ för skräp vid samtliga 13 kommunala badplatser, dessa badplatser städas också dagligen. En skräpmätning genomfördes i kommunen under 2019.

3 Uppgifter om avfall som kommunen inte ansvarar för

3.1 Avfall som omfattas av producentansvar

Producentansvar har funnits sedan 1990-talet och är ett EU-regelverk. Syftet med ansvaret är att företag som säljer eller importerar produkter som orsakar miljöproblem också ska bidra till lösningarna. Det betyder att producenterna ska se till att varan tas omhand på ett miljöriktigt sätt efter konsumenternas slutanvändning. Producenterna ansvarar därför för insamlingsansvaret för varorna. Producentansvaret omfattar idag förpackningar⁸, elektriska och elektroniska produkter, batterier, däck, bilar, läkemedel och radioaktiva produkter.

Elkretsen är ansvarig för insamling av elektriska och elektroniska produkter (elavfall) och batterier. Elavfall, batterier från hushåll och bilbatterier kan lämnas till Mörkeskog

⁸ Insamlingsansvaret för förpackningar har tagits över av kommunerna från och med 1 januari 2024.

avfallsanläggning eller till en återförsäljare. Glödlampor, batterier och småelektronik kan även lämnas i holkar vid fem kommunens av återvinningsstationer.

Svensk däckåtervinning har producentansvaret för däck. Däck med eller utan fälg kan tas emot på Mörkeskog avfallsanläggning eller lämnas in till däckverkstäder. Uttjänta fordon lämnas in till en bilskrotningsfirma och i första hand är det fordonsägarens ansvar att detta sker. Överblivna läkemedel lämnas in på apotek.

I tabell 5 redovisas insamlade mängder elavfall, batterier i Mönsterås kommun för åren 2021–2023. Uppgifter om insamlade mängder däck, bilar, läkemedel och radioaktiva produkter saknas.

Tabell 4. Insamlade mängder elavfall, batterier i Mönsterås kommun 2021–2023 (kg/person).

Avfallsslag	2021	2022	2023	Sverige 2023 ⁹
Elavfall totalt, varav:	13,3	11,3	13,4	13,4
<i>Kyl, frys, vitvaror mm</i>	7,1	5,6	7,0	
<i>Ljuskällor och lysrör</i>	0,3	0,1	0,1	
<i>Övrigt elavfall</i>	6,0	5,6	6,2	
Bärbara batterier	0,2	0,1	0,3	0,4
Blybatterier/bilbatterier	0,2	0,6	1,2	0,6

3.2 Övrigt avfall

Uppgifter om övrigt avfall som inte omfattas av kommunalt ansvar eller producentansvar har inte inventerats. Detta avfall samlas in av privata entreprenörer och det är varje avfallslämnarens ansvar att avfallet hanteras på ett miljöriktigt sätt. Övrigt avfall uppstår främst inom industrier, men även inom handel och tjänstesektorn. Det kan även utgöra avfall från bygg- och anläggningsverksamhet.

Exempel på övrigt avfall som genereras från Mönsterås kommun eller dess kommunala bolag är slam som genereras från kommunens reningsverk samt aska och slagg från Ålem energis fjärrvärmeverk.

⁹ Svensk avfallshantering 2023, Avfall Sverige.

4 Anläggningar för återvinning och bortskaffande av avfall

4.1 Mörkeskogs avfallsanläggning

Mörkeskogs avfallsanläggning är en av fyra aktiva deponier i länet och tar emot avfall främst från den egna kommunen. Anläggningen ligger mellan Mönsterås och Blomstermåla tätort, längst väg 628.

Inom anläggningen finns:

- Vågstation
- Sorteringsplatta
- Mellanlagring av hushållsavfall
- Flisning
- Deponi
- Lakvattendamm
- Återvinningsstation för förpackningar och tidningar
- Återbrukscontainer
- Sorteringsytor
- Mellanlagring av farligt avfall
- Kompostering av trädgårdsavfall

Gällande tillstånd trädde i kraft i februari 2006 och reglerar verksamheten inom området. Årligen tas omkring 15 000 ton avfall emot, varav ca 6 500 ton är hushållsavfall.

På Mörkeskogs avfallsanläggning finns en administrationsbyggnad med tillhörande vågstation. Den är bemannad under öppettiderna samt försedd med kamera för övervakning av inkommande avfall. Mellan anläggningens grindar och administrationsbyggnaden finns en återvinningsstation för insamling av förpackningar och tidningar. I anslutning till den kan även andra fraktioner som är avgiftsfria för privatpersoner lämnas.

Efter att administrationsbyggnaden passerats, finns en väl utvecklad sorteringsstation där grovavfall samt farligt avfall från privata hushåll kan lämnas. Även företag kan lämna sina grovsopor där, dock inte farligt avfall. Sorteringsytorna är i stor utsträckning hårdgjorda och en del av dem är försedd med tak och väggar på tre sidor. Sortering av mottaget osorterat avfall på anläggningen sköts genom en avtalad entreprenör. Efter sortering mellanlagras avfallet i avvaktan på fulla containrar av respektive fraktion och transport till ett återvinningsföretag.

Avfallsanläggningens öppettider är:

Måndag och torsdag	07.00 – 18.00
Tisdag, onsdag och fredag	07.00 – 16.00
Lördag	10.00 – 14.00

På Mörkeskogs avfallsanläggning finns även en deponi för icke farligt avfall där bland annat isolering, keramikavfall, tegel, klinker, och asbesthaltiga byggmaterial deponeras.

Inom området finns också en klass 1 deponi för farligt avfall som anlades år 2000. Den innehåller förorenade massor från en batterifabrik som låg i Fliseryd. Fabriken tillverkade kadmiumnickelbatterier och återvann blybatterier. Fabriken lades ner 1974. Området sanerades och massorna lades i en deponicell med bottentätning och sluttäcktes. Täckningen bestod av sex olika skikt och täckningens totala tjocklek blev knappt två meter. Regelbunden provtagning sker av grundvattnet runt deponin.

4.2 Återvinningsstationer

I Mönsterås kommun finns totalt sjutton återvinningsstationer (ÅVS) där tidningar och förpackningar av glas, metall, plast och papper kan lämnas in för återvinning. Från och med 1 januari 2024 har kommunen tagit över ansvaret för drift och tömning återvinningsstationerna från Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI).

Stationerna är placerade i närheten av bland annat livsmedelsaffärer, flerfamiljsbostäder och vid andra lättillgängliga platser.

Tabell 5. Återvinningsstationer i Mönsterås kommun.

Ort	Plats
Blomstermåla	Salthällsvägen Sandbäckshult Smedjegatan
Fliseryd	Finsjö Kyrkvägen (vid ICA)
Mönsterås	Hammarglo Kvarngatan (vid hembygdsgården) Idrottsgatan Garvaregatan (vid Coop) Mörkeskogs avfallsanläggning Blanka Ängars väg (vid Coop) Idrottsgatan/Parkgatan Skepparvägen (Ljungnässkolan)
Timmernabben	Strandavägen
Ålem	ICA Ålem Järnvägsgatan Pataholm

4.3 Snötippar

I kommunen finns en upprättad plan för snödeponering. När platserna har valts har hänsyn tagits bland annat till markens lämplighet för såväl arbetsfordon som infiltration, närliggande recipienter, risk för materiella skador på grund av tillfälligt höjda vattennivåer,

transportavstånd mm. I varje tätort finns minst en utpekad plats. I de orter där det finns flera har en prioritering gjorts enligt nämnda kriterier.

4.4 Platser för förberedelse till återanvändning

Kommunens arbetsmarknadsenhet Hjulet tar emot begagnade möbler, husgeråd, vitvaror och byggvaror för försäljning i Hjulets butik. En del saker repareras och fräschas upp innan försäljning. De saker som inte kan tas tillvara plockas isär och ingående delar lämnas vidare till återvinningsföretag. I kommunen finns också två ideella secondhandbutiker: Shalom och Kupan (Röda Korset).

4.5 Anläggningar som tar emot avfall från Mönsterås kommun

Insamlat mat- och restavfall samt förpackningar och returpapper lastas om i containrar vid Mörkeskogs avfallsanläggning och återvinningscentral. Därefter transporteras det vidare till mottagande anläggningar.

Restavfall transporteras till Västervik Miljö & Energis förbränningsanläggning Stegeholmsverken där det energiåtervinns. Matavfall transporteras till Jönköping där det tas omhand i Sortera Materials biogasanläggning.

Förpackningar och returpapper transporteras till Stena Recycling i Växjö för behandling eller vidare omlastning.

Farligt avfall tas omhand av Ekokem som är ett miljöföretag som tar hand om farligt avfall och förorenade markområden. En behandlingsanläggning finns i Norrtorp 2 mil söder om Örebro. Dit transporteras delar av det farliga avfall som samlas in i kommunen. Farligt avfall går också till Ragnsells mellanlager i Oskarshamn.

4.6 Anläggningar i angränsande kommuner

I Kalmar kommun finns Moskogens avfallsanläggning, som är länets största avfallsanläggning. Moskogen drivs av Kretslopp Sydost och på anläggningen tas både icke farligt och farligt avfall emot för mellanlagring, sortering, behandling och deponering. På anläggningen finns deponier för både icke farligt och farligt avfall. Mellanlagring sker av mat- och restavfall, glas, trä samt trädgårdsavfall och ris. Ytor finns för omlastning av impregnerat trä och glasförpackningar. Det finns också ytor för behandling avfall till exempel krossning och flisning av trä, kompostering av trädgårdsavfall och avvattning av oljeförorenade massor. På anläggningen finns också en optisk sorteringsanläggning för mat- och restavfall från hushåll som samlas in i olikfärgade påsar och en förbehandlingsanläggning för matavfall. På anläggningen finns även EcoCenter i Sydost AB, som drivs av företaget GDL. EcoCenter i Sydost bedriver verksamhet i form av mellanlagring, sortering och krossning av bygg- och industriavfall samt till viss del hushållsavfall.

I Oskarshamn finns Storskogens avfallsanläggning som tar emot både icke farligt och farligt avfall för mellanlagring, sortering, behandling och deponering. På Storskogen finns två aktiva deponier, en för farligt avfall som drivs av Oskarshamns kommun och en för icke farligt avfall som drivs av Kretslopp Sydost. Deponin för farligt avfall nyttjats för deponering av förorenade massor. På anläggningen finns även en återvinningscentral som drivs av Kretslopp Sydost.

Anläggningen tar emot hushålls- och verksamhetsavfall, träavfall, trädgårdsavfall och gips med mera. Omlastning sker av insamlat mat- och restavfall från hushåll. På anläggningen mellanlagras även farligt avfall från hushåll samt visst förpackningsmaterial.

Kolsrums avfallsanläggning i Högsby kommun, tar emot mindre mängder avfall för sortering och omlastning. På anläggningen finns en återvinningscentral som tar emot avfall från hushåll och mindre verksamheter/företag. Ingen aktiv deponi finns på anläggningen.

4.7 Anläggningar för avfall som kommunen inte ansvarar för

4.7.1 Elavfall

Sedan 1 oktober 2015 har butiker ett ansvar för att ta emot elavfall. Större butiker med elektronikförsäljning tar emot all typ av konsumentelektronik mindre än 25 cm. För övriga butiker gäller principen en mot en, det vill säga vid försäljning av en ny produkt kan motsvarande gammal produkt lämnas i butiken.

4.7.2 Platser för insamling av utsorterat förpackningsmaterial från yrkesmässig verksamhet

På Mörkeskogs avfallsanläggning finns möjlighet för yrkesmässiga verksamheter att lämna utsorterat förpackningsmaterial.

4.7.3 Privata anläggningar som hanterar avfall

Förutom Mörkeskogs avfallsanläggning och återvinningsstationerna i kommunen, finns flera tillståndspliktiga- eller anmälningspliktiga anläggningar som hanterar större mängder avfall, se tabell 6.

Tabell 6. Privata anläggningar som hanterar avfall i Mönsterås kommun.

Anläggningens namn	Fastighetsbeteckning	Adress	Verksamhetskod	Typ av avfall som hanteras i större mängder	Metoder för återvinning alt. Bortskaffande	Mängd avfall (ton/år)
Södra Cell AB	Siggehorva 5:1	Nygård 402, Mönsterås	A 21.10, 90.230	Organiska restprodukter från skogsindustri. Övrigt avfall som uppkommer vid produktion av massa.	Deponering på egen deponi. Återvinning	ca 28 000 ton
AB CA Cedergren	Åby 12:3	Örnebäck 401, Fliseryd	B 1.10, 40.60	Självdöda djur Trasiga ägg	Förbränning Biogasproduktion	ca 50 ton ca 90 ton
Stranda kyckling AB	Mönsterås-Torp 4:10	Torp 210, Mönsterås	B 1.10	Självdöda djur	Förbränning	ca 30 ton
Stjärnamo Kyckling AB	Bankeberg 2:5	Bankebergs gård, Ruda	B 1:10, 90.230	Självdöda djur	Förbränning	ca 43 ton
AB Mönsterås Metall	Älgerum 1:26	Gjuterivägen, Mönsterås	B 27.50	Fenolhaltig sand	Utfyllnad på eget område, deponering på Mörkeskogs avfallsanläggning av ej pågjuten sand.	ca 14 ton

Anläggningens namn	Fastighetsbeteckning	Adress	Verksamhetskod	Typ av avfall som hanteras i större mängder	Metoder för återvinning alt. Bortskaffande	Mängd avfall (ton/år)
Mönsterås biogasproduktion AB (ej tagen i drift, byggnation av anläggning pågår)	Grimhult 1:19		B 90.16, 90.406-i, 40.15	Gödsel, biprodukter från lantbruk, anläggningen ska förberedas för att även kunna ta emot matavfall och slakteriavfall.	Biogasproduktion, 300 000 ton substrat ska kunna tas emot enligt tillståndet.	Ingen uppgift.

MÖNSTERÅS
KOMMUN

Avfallsplan 2025–2034

Bilaga 2 – Lagstiftning, mål och andra styrdokument

Antagen av kommunfullmäktige den 28 april 2025 § 59

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
2 Lagar, direktiv och föreskrifter	1
2.1 EU:s avfallslagstiftning	1
2.2 Miljöbalken (1998:808)	2
2.3 Avfallsförordningen (2020:614)	2
2.4 Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6)	2
2.5 Förordningar om producentansvar	2
2.6 Kommunala föreskrifter för avfallshantering.....	3
2.7 Övrig relevant lagstiftning	3
3 Miljömål	4
3.2 Agenda 2030 – Globala miljömål	4
3.3 Nationella miljömål och arbete.....	4
3.4 Regionalt miljömålsarbete	6
3.5 Miljömål för Mönsterås kommun	6
4 Planer, strategier, program och verksamheter	7
4.1 Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018–2024.....	7
4.2 Strategiskt arbete för minskad nedskräpning – Vägledning för kommuner.....	8
4.3 Översiktsplan för Mönsterås kommun	8
4.4 Kemikalieplan för giftfritt Mönsterås.....	9
4.5 Träbyggnadsstrategi.....	9
4.6 Illegal avfallshantering	9

1 Inledning

Enligt Naturvårdsverkets riktlinjer ska avfallsplanens mål och åtgärder utgå från de nationella miljökvalitetsmålen, etappmålen samt andra relevanta mål, strategier och planer. Mål och åtgärder ska syfta till att avfallet hanteras enligt avfallstrappan.

Lagar, direktiv, mål och strategier för avfallshantering finns på såväl EU-nivå som på nationell, regional och lokal nivå. I denna bilaga redovisas de lagar, mål, styrdokument och verksamheter som har störst påverkan på och koppling till avfallsplanen.

2 Lagar, direktiv och föreskrifter

2.1 EU:s avfallslagstiftning

EU utformar direktiv och förordningar som sedan ska föras in i nationell lagstiftning av medlemsländerna. Den övergripande EU-regleringen om avfall finns i avfallsdirektivet, Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG, som beslutades under 2008.

För att främja en mer cirkulär ekonomi, beslutade EU under 2018 om revideringar i avfallslagstiftningen genom det så kallade avfallspaketet. Revideringarna berörde sex olika direktiv inom avfallsområdet, däribland avfallsdirektivet och förpackningsdirektivet. Målet med ändringarna är bland annat minskade avfallsmängder, ökad återanvändning av produkter, ökad återvinning samt en förbättrad avfallshantering.

Därefter, i mars 2020, antogs EU:s andra handlingsplan för cirkulär ekonomi. Den bygger på den första handlingsplanen från 2015, men har bland annat mer fokus på livscykelperspektiv, samarbete mellan aktörer och att EU ska vara drivande i internationella processer. Planen innehåller sju områden däribland området Mindre avfall, mer värde. Detta område omfattar ökade satsningar på förebyggande, giftfria materialflöden, fungerande marknad för returråvaror och bättre kontroll av avfallsexport.

Det så kallade avfallspaketet omfattar bland annat:

- Nya mål för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall (har implementerats i de svenska miljömålen genom etappmål, se avsnitt Nationella miljömål och arbete nedan).
- Mängden matsvinn ska minska med 30 % till 2025 och 50 % till 2030.

Lagkrav på nationell nivå utgår ofta från EU-direktiv, som sedan införts i den svenska lagstiftningen genom lagar, förordningar och föreskrifter. Det gäller exempelvis avfallshierarkin som gäller som prioriteringsordning för lagstiftning och politik på avfallsområdet och som återfinns i miljöbalkens kapitel 15.

Enligt avfallsdirektivet ska varje medlemsland upprätta en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program.

2.2 Miljöbalken (1998:808)

Syftet med miljöbalken är att främja hållbar utveckling med avseende att skydda människors hälsa och miljö, värdefulla natur- och kulturmiljöer samt att skydda den biologiska mångfalden. Miljöbalken ställer också krav på hushållning av naturresurser.

Bestämmelser om avfall och kommunens skyldighet att anta en renhållningsordning finns i miljöbalkens 15 kapitel. Renhållningsordningen består av en avfallsplan och föreskrifter för avfallshantering i kommunen. Dessutom finns bestämmelser om skyldighet att vidta avfallsförebyggande åtgärder i 2 kapitlet.

2.3 Avfallsförordningen (2020:614)

I avfallsförordningen finns regler om nationell avfallsplanering. Enligt avfallsförordningen ska Naturvårdsverket ansvara för att det finns en nationell avfallsplan och ett program för att förebygga uppkomsten av avfall som uppfyller kraven i EU:s avfallsdirektiv.

I avfallsförordningen finns även närmare bestämmelser om den kommunala renhållningsordningen samt att Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om vad den kommunala avfallsplanen ska innehålla och skyldighet för kommunerna att lämna information om innehållet i avfallsplanen.

2.4 Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6)

I dessa föreskrifter beskrivs de kommunala avfallsplanernas innehåll i detalj. Till föreskrifterna finns en vägledning om kommunal avfallsplanering (Naturvårdsverkets rapport 7111).

2.5 Förordningar om producentansvar

Producentansvar, som innebär att producenterna ansvarar för att samla in och ta omhand detta avfall, finns för följande produkter:

- Förpackningar
- Plastprodukter
 - Engångsplastförpackningar
 - Vissa tobaksvaror och filter
 - Våtservetter
 - Ballonger
 - Fiskeredskap
- Elutrustning
- Batterier
- Däck

- Bilar
- Läkemedel
- Radioaktiva produkter och herrelösa strålkällor

Lagstiftning på området återfinns i förordningarna om producentansvar. Vad som ingår i producentansvaret skiljer sig åt mellan de olika producentansvaren. Producenterna är genom förordningarna ansvariga för att se till att det finns ett lämpligt insamlingssystem och att avfallet återvinns. För förpackningar har kommunerna insamlingsansvaret sedan 1 januari 2024. Det insamlade förpackningsavfallet ska sedan överlämnas till producenterna. Från och med 2027 ska förpackningar av papper och kartong, plast, glas och metall samlas in fastighetsnära och övriga förpackningar (till exempel trä) ska samlas in via lättillgängliga platser.

Från och med 1 januari 2025 ska avfall som utgörs av fiskeredskap samlas in separat på ett sätt som främjar återanvändning eller materialåtervinning. Kommunerna ska därför från och med detta datum erbjuda separat insamling av fiskeredskap som innehåller plast och som utgör kommunalt avfall. Kommunerna ska även transportera bort avfall som består av fiskeredskap som innehåller plast från mottagningsanordningar i hamn. Det insamlade avfallet ska lämnas över till den nybildade producentansvarsorganisationen Fiskekretsen AB.

Det pågår även ett arbete i EU om att införa ett krav på producentansvar för textil för alla medlemsstater i EU.

För övrigt avfall är det den som ger upphov till avfallet som har ansvar att se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

2.6 Kommunal föreskrifter för avfallshantering

Föreskrifterna för avfallshantering i Mönsterås kommun är antagna 2018. Tillsammans med avfallsplanen utgör avfallsföreskrifterna den kommunala renhållningsordningen. En revidering av föreskrifterna pågår.

Avfallsföreskrifterna innehåller detaljerade regler för avfallshanteringen i kommunen. I föreskrifterna beskrivs bland annat vilka skyldigheter fastighetsägare har att sortera och hur insamling ska ske. Avfallsföreskrifterna innehåller även bestämmelser om vem som ansvarar för avfallet och vem som har skyldighet att betala för renhållningstjänsterna. I föreskrifterna anges även vilka undantag som gäller från renhållningsordningen.

2.7 Övrig relevant lagstiftning

Utöver ovanstående kan ytterligare lagar, förordningar och bestämmelser vara relevanta för framtagandet av kommunala avfallsplaner, till exempel:

- Arbetsmiljölagen (1977:1160)
- Plan- och bygglagen (2010:900)
- Boverkets byggregler, BBR (BFS 2011:6)

- Allmänna bestämmelser för användande av Mönsterås kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning (ABVA) (2018-06-18)
- Lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön (2007-02-26)
- Kommunens lokala ordningsföreskrifter

3 Miljömål

3.2 Agenda 2030 – Globala miljömål

De globala målen för hållbar utveckling, Agenda 2030, antogs 2015 av FN:s medlemsländer, se figur 1. Agenda 2030 är en universell agenda som består av 17 globala mål och 169 delmål. Agendan innebär att alla medlemsländer i FN har förbundit sig att arbeta för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030.

Figur 1. Agenda 2030 - Globala miljömål för hållbar utveckling (globalamalen.se).

De globala mål som främst berör avfallshantering är:

- Mål 6 – Rent vatten och sanitet för alla
- Mål 7 – Hållbar energi för alla
- Mål 11 – Hållbara städer och samhällen
- Mål 12 – Hållbar konsumtion och produktion
- Mål 13 – Bekämpa klimatförändringarna

3.3 Nationella miljömål och arbete

Det svenska miljömålssystemet innehåller ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål och ett antal etappmål. Generationsmålet är ett övergripande mål som anger inriktningen för en samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljökvalitetsmålen. Det övergripande generationsmålet lyder:

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett

samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Det finns ett antal punkter som miljöpolitiken bör fokusera på för att målet ska uppnås. Punkter som kopplar till avfall är bland annat att:

- Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen.
- En god hushållning sker med naturresurserna.

Miljökvalitetsmålen anger det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Av de 16 miljökvalitetsmålen berör framför allt följande avfallsområdet:

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- God bebyggd miljö

För miljömålet god bebyggd miljö har regeringen fastställt tio preciseringar. En av dessa handlar om hållbar avfallshantering:

Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

För att visa hur miljömålsarbetet går används ett antal indikatorer som spelar utvecklingen för de olika målen. Följande av indikatorerna berör avfall:

- Mängd slutbehandlat avfall i Sverige
- Marint skräp på stränder
- Total miljöpåverkan från bygg- och fastighetssektorn (total mängd uppkommet avfall)

Ett viktigt syfte med miljökvalitetsmålen och etappmålen är att de ska vara vägledande för allas miljöarbete, såväl för regeringen som för myndigheter och övriga aktörer. Etappmålen ska underlätta möjligheterna att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Regeringen har fastställt följande etappmål som berör avfall:

- **Mer bygg och rivningsavfall materialåtervinns och förbereds för återanvändning**
Förberedande för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av icke-farligt bygg- och rivningsavfall, med undantag av jord och sten, ska årligen fram till 2025 uppgå till minst 70 viktprocent.
- **Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning**
Senast 2025 ska förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av

kommunalt avfall ha ökat till minst 55 viktprocent, 2030 till minst 60 viktprocent och 2035 ha ökat till minst 65 viktprocent.

- **Återanvändning av förpackningar**
Av de förpackningar som släpps ut på marknaden i Sverige för första gången ska andelen som är återanvändbara öka med minst 20 procent från år 2022 till år 2026 och med minst 30 procent från år 2022 till år 2030.
- **Livsmedelsförlusterna ska minska och mer ska bli mat**
En ökad andel av livsmedelsproduktionen ska nå butik och konsument år 2025.
- **Matsvinnet ska minska mätt i mängd livsmedelsavfall**
Matsvinnet ska minska så att det sammantagna livsmedelsavfallet minskar med minst 20 viktprocent per capita från 2020 till 2025.

3.4 Regionalt miljömålsarbete

Länsstyrelsen i Kalmar län har tagit fram ett regionalt åtgärdsprogram för miljömålen i Kalmar län. Åtgärdsprogrammet gäller för åren 2023–2027. Åtgärdsprogrammet fokuserar på fem temaområden: Klimat, Miljögifter, Vatten och miljöer vid vatten, Levande landskap och God bebyggd miljö. Dessutom innehåller programmet ett avsnitt med två övergripande åtgärder. Totalt innehåller programmet 105 åtgärder för en bättre miljö.

Avfallsplanen och dess mål och strategier har kopplingar till det regionala åtgärdsprogrammet på flera sätt, bland annat genom områdena vatten och miljöer och god bebyggd miljö. Åtgärdsprogrammet har främst en åtgärd som berör avfallsområdet som handlar om att årligen genomföra en informationskampanj gentemot hushållen om cirkularitet, återbruk, återvinning och avfallssortering.

3.5 Miljömål för Mönsterås kommun

Miljömål för Mönsterås kommun antogs av kommunfullmäktige 2020-05-18 och gäller för perioden 2020–2025. Syftet med målen är att beskriva kommunens miljöarbete och visa vad kommunen ska göra på lokal nivå för att nå de nationella miljömålen och de ekologiska målen i Agenda 2030. Miljömålen är indelade i fyra fokusområden: Ett hållbart liv i Mönsterås kommun, Fossilbränslefri och energieffektiv kommun, En tillgänglig natur med stärkt biologisk mångfald och Rent vatten i Mönsterås kommun. Dessa fokusområden pekar ut inriktningen för miljöarbetet i kommunen och lyfter fram det som är viktigt att prioritera. Det finns även tre övergripande mål framtagna som berör samtliga fokusområden.

Flera av målen har direkt koppling till avfallsplanen och avfallshantering. Under fokusområdet Ett hållbart liv i Mönsterås kommun finns målen:

- Avfallsmängderna i Mönsterås kommun, både kommunens eget avfall och kommuninvånarnas avfall, ska minska med minst 10 % till år 2025.
- Alla kommunala enheter ska källsortera sitt avfall senast år 2023.
- Verka för att förändra beteenden i kommunens verksamheter och i samhället för att gå mot en cirkulär ekonomi och en giftfri miljö.

4 Planer, strategier, program och verksamheter

4.1 Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018–2024

Enligt avfallsförordningen ska det finnas en nationell avfallsplan och ett program för att förebygga uppkomsten av avfall som uppfyller kraven i EU:s direktiv om avfall. Planen och programmet ska utvärderas vart sjätte år och ses över vid behov.

Den nuvarande nationella avfallsplanen och avfallsförebyggande programmet gäller mellan 2018 och 2024. Under 2020 genomfördes en revidering av planen och under hösten 2023 förlängdes planens giltighet till 31 oktober 2024.

Planen och programmet omfattar hela Sverige och beskriver även export och import av avfall till och från Sverige. Dokumentet omfattar alla avfallsflöden förutom radioaktivt avfall. Syftet med planen och programmet är att beskriva Sveriges arbete med att

- Minska mängden avfall
- Minska mängden skadliga ämnen i material och produkter
- Minska de negativa effekter på människors hälsa och miljön som avfall ger upphov till och
- Främja en praktisk tillämpning av avfallshierarkin och utnyttja resurserna i avfallet samt
- Bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och den miljö- och hälsopåverkan som hänger samman med att avfall uppstår.

Dokumentet ger en överblick över de mål, styrmedel och åtgärder som har införts för att förebygga avfall och för att nå en mer resurseffektiv och giftfri avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin.

Det pågår ett arbete med att se över och uppdatera planen och programmet och detta arbete förväntas vara klart till den 31 oktober 2024. I den reviderade versionen kommer planen och programmet att delas upp i två olika dokument.

4.2 Strategiskt arbete för minskad nedskräpning – Vägledning för kommuner

Naturvårdsverket har i samarbete med stiftelsen Håll Sverige Rent samt i dialog med Havs- och vattenmyndigheten tagit fram vägledningen Strategiskt arbete för minskad nedskräpning (Naturvårdsverket rapport 6551).

Vägledningen är avsedd att stötta kommuners arbete och sprida kunskap om metoder, verktyg och arbetssätt inom nedskräpningsområdet. I vägledningen beskrivs hur kommunen på ett strategiskt sätt kan arbeta för minskad nedskräpning. Bland annat anges att kommunerna bör upprätta en plan för minskad nedskräpning. Planen ska ses som ett strategiskt styrdokument som bland annat beskriver de mål och åtgärder som kommunen arbetar med för att minska nedskräpningen.

Havs- och vattenmyndighetens åtgärdsprogram för havsmiljön 2022–2027

Havs- och vattenmyndigheten har under 2021 beslutat om ett uppdaterat åtgärdsprogram för havsmiljön för Nordsjön och Östersjön som gäller mellan 2022 och 2027 (HAV:s rapport 2021:10). Detta är det andra åtgärdsprogrammet och en uppdatering och komplettering av det första åtgärdsprogrammet som beslutades 2015.

Åtgärdsprogrammet för havsmiljön anger vilka åtgärder som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för havet ska kunna följas och därmed att god havsmiljö ska uppnås på sikt. Programmet innehåller 14 nya åtgärder, men omfattar även åtgärder, som delvis reviderats, från det första åtgärdsprogrammet.

I programmet ingår bland annat åtgärder mot marint skräp, där två av åtgärderna handlar om marint skräp i avfallsplaner:

- Att bedriva strategiskt arbetet genom inkludering av marint skräp i relevanta avfallsplaner och program inklusive de kommunala avfallsplanerna där avfallshanteringens betydelse för uppkomst av marint skräp belyses. Materialströmmar av plast behöver prioriteras och styrmedel utredas i syfte att minska förekomsten av plastföremål och skräp i den marina miljön.
- Att vid revidering av de kommunala avfallsplanerna identifiera och belysa hur avfallshanteringens kan bidra till att minska uppkomsten av marint skräp samt sätta upp målsättningen för ett sådant arbete

4.3 Översiktsplan för Mönsterås kommun

Mönsterås kommun har tagit fram ett förslag till ny översiktsplan. Planförslaget är ett långsiktigt och övergripande dokument som sträcker sig till år 2040, med utblick mot 2050. Förslaget till ny översiktsplan har varit ute på samråd och granskning under 2023 och en ny översiktsplan väntas antas under 2024.

Översiktsplanen gäller för hela kommunen och ger vägledning för hur mark och vatten ska användas. Den ger också en inriktning för kommunens framtida utveckling

och är vägledande vid beslut om hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Det nya förslaget till översiktsplan innehåller ett avsnitt med följande två ställningstaganden för avfallshantering:

- Vi möjliggör en omlokalisering av Mörkeskogs återvinningscentral
- Vi verkar för hållbara system för avfallshantering

En av översiktsplanens övergripande strategier är att möjliggöra en hållbar och grön framtid. Denna strategi innebär att förenkla ett hållbart vardagsliv i kommunen och genom att bland annat arbeta med en hållbar avfallshantering. En annan av de övergripande strategierna är att prioritera för en bra livsmiljö i hela kommunen och där nämns att tekniska anläggningar för bland annat avfallshantering är viktiga.

4.4 Kemikalieplan för giftfritt Mönsterås

Kommunens kemikalieplan antogs i november 2016 och visar kommunens strategi och handlingsplan för hur kommunen ska bidra till att uppnå målet *Giftfri miljö*. En revidering av kemikalieplanen pågår.

Kemikalieplanen bidrar till ett systematiskt arbetssätt för att minska användningen av särskilt farliga ämnen. Kemikalieplanen är ett styrande dokument för alla förvaltningar och bolag inom Mönsterås kommun.

Av planens strategier och åtgärder berör följande tre avfallsområdet:

- Ta fram övergripande avfallsrutin för sortering av verksamhetsavfall i kommunen.
- Skapa praktiska förutsättningar för att kunna sortera i kommunens egna fastigheter i enlighet med avfallsrutinen.
- Upplysa kommuninvånare och brukare om hur farligt avfall ska omhändertas, inklusive läkemedelsrester. Informationen om läkemedelsrester utformas i samråd med landstinget.

4.5 Träbyggnadsstrategi

I kommunens träbyggnadsstrategi från 2016 finns följande formulering i handlingsplanen:

- Sätt upp tydliga kriterier för hur avfallshanteringen i kommunen ska skötas (vid ny-, ombyggnation och rivning) för att möjliggöra återbruk/förädling av materialet.

4.6 Illegal avfallshantering

Den industriella hanteringen av avfall är bland de största affärsområdena i Europa. Illegal avfallshantering är därför ett attraktivt affärsområde för organiserad brottslighet och har blivit ett utbrett problem i samhället. Miljöbrott anses vara den tredje mest lukrativa sektorn inom den kriminella världen. Den illegala avfallshanteringen kan orsaka stora skador på miljön både i Sverige och i andra

länder samt även stora kostnader för samhället. Lönsamheten för illegal avfallshantering uppgår delvis till summor som motsvarar den illegal narkotikahandeln, men dock med betydligt lägre risker att åka fast eller dömas.

Enligt den nationella avfallsplanen för 2024–2030 är samhällets avfallshantering avgörande i den gröna omställningen, men det finns en hake. I takt med att miljölagstiftning nu skärps på flera fronter i syfte att gynna en bättre och effektivare avfallshantering orsakar det också en ökad kostnad för laglig avfallshantering. Samtidigt som avfallsmängderna ökar i Sverige och Europa. Med dessa slutsatser konstaterar Europol att det finns en risk att den gröna omställningen leder till en ökad illegal avfallshantering, vilken utgör ett hot mot arbetet för en cirkulär ekonomi. Således är detta ett område som också behöver prioriteras och hanteras lokalt.

Mönsterås kommun arbetar idag genom tillsyn med att förebygga och förhindra illegal avfallshantering. Detta arbete skulle kunna utvecklas ännu mer i kommunen, förslagsvis genom att miljö- och byggförvaltningen och tekniska förvaltningen samverkar genom att arbeta fram gemensamma metoder för tidig upptäckt av illegal avfallshantering. Metoder för att upptäcka illegal avfallshantering kan till exempel vara att hålla uppsikt över och bemöta kunder med oklar avfallshantering. Det är även viktigt att ta fram rutiner i kommunen för vad medarbetarna ska tänka på gällande illegal avfallshantering och hur kommunen ska agera om illegal avfallshantering upptäcks. Information till invånare om illegalt avfall till exempel genom sociala medier, hemsida eller via informationsutskick är också en viktig del.

MÖNSTERÅS
KOMMUN

Avfallsplan 2025–2034

Bilaga 3 – Nedlagda deponier i Mönsterås kommun

Antagen av kommunfullmäktige den 28 april 2025 § 59

Nedlagda deponier i Mönsterås kommun

För att inventera och riskklassa nedlagda deponier används Naturvårdsverkets sk MIFO-modell som används för att inventera förorenade platser i Sverige. Genom att samma modell används för hela Sverige blir resultatet jämförbart med andra undersökningar och en vedertagen riskklassning kan genomföras.

I MIFO-modellen används två faser. I fas 1 genomförs en orienterande inventering och en preliminär riskklassning. Uppgiftsinsamling sker genom litteratursökning, platsbesök och intervjuer. Efter inventeringen görs en klassning inför eventuella undersökningar i fas 2. Deponier som har tilldelats riskklass 1 och 2 är prioriterade för vidare undersökningar genom MIFO fas 2. Efter MIFO fas 2 görs en ny riskklassning och bedömning och prioritering av åtgärdsbehov.

Inventering enligt MIFO fas 1 har genomförts för samtliga identifierade nedlagda deponier i kommunen och för ett par av deponierna har även undersökning enligt MIFO fas 2 genomförts, se tabellen nedan. För resterande 13 nedlagda deponier i kommunen har miljö- och byggnadsnämnden under 2021 beslutat om en reviderad prioriteringslista för genomförande av MIFO fas 2 undersökning. Enligt prioriteringslistan ska en deponi årligen genomgå en MIFO fas 2 undersökning med start 2022. År 2034 är målet att samtliga nedlagda deponier i kommunen ska ha undersökts enligt MIFO fas 2.

Tabell 1. Nedlagda deponier i Mönsterås kommun.

Namn	Fastighetsbeteckning	Avfallsslag	Uppskattad utbredning (m ²)	Uppskattade volym förorenade massor (m ³)	Driftår	Utredningsansvar	Deponiklass*	Åtgärd/Kommentar
Hedersrum	Ålem 5:1	Hushållsavfall, byggavfall och trädgårdsavfall	7 000	17 500	1950–1972	Mönsterås kommun	1	Deponin är täckt och har undersökts enligt MIFO fas 2.
Kushagsslätten	Älgerum 4:25 m.fl.	Hushållsavfall, byggavfall och bark	200 000	30 000	1962–1980	Mönsterås kommun	2	MIFO fas 2 har utförts 2020 och fortsatta undersökningar pågår.
Hamnområde Mönsterås	Mönsterås 6:1 m.fl.	Hushållsavfall och industriavfall	60 000	90 000	1940–1961	Mönsterås kommun	2	Deponin är täckt. Ursprunglig marknivå har höjts med 1–1,5 m för att tillgodose miljömål.

Namn	Fastighetsbeteckning	Avfallsslag	Uppskattad utbredning (m ²)	Uppskattade volym förorenade massor (m ³)	Driftår	Utredningsansvar	Deponiklass*	Åtgärd/Kommentar
Ruda	Släthult 4:2 och 6:1	Hushållsavfall och industriavfall	7 000	127 000	1945–1971	Högsby kommun	2	Deponin är täckt med sten och grus. En vägbom spärrar av vägen som leder upp på deponin.
Timmernabben	Ingemåla 4:1	Hushållsavfall och industriavfall	1 700	6 000	1950/55–1972	Mönsterås kommun	2	MIFO fas 1 har utförts.
Syltens byggtipp	Mönsterås 3:1 m.fl.	Byggavfall, schaktmassor och hushållsavfall	30 000	50 000	1950–1975	Mönsterås kommun	2	MIFO fas 1 har utförts.
Skäppentorp	Skäppentorp 1:31 och 1:35	Bark, träavfall, schaktmassor och metallschrot		65 000	1940–1985?	Muab/Ålem Energi	1	Deponin är täckt, troligtvis i flera omgångar. Okänd sammansättning av täckmaterial. En del av området närmast sågverket är asfalterat.

Namn	Fastighetsbeteckning	Avfallsslag	Uppskattad utbredning (m ²)	Uppskattade volym förorenade massor (m ³)	Driftår	Utredningsansvar	Deponiklass*	Åtgärd/Kommentar
Nyemåla-Ramsås	Nyemåla 2:32	Hushållsavfall, byggavfall och trädgårdsavfall	6 500	10 000	1968–1978	Mönsterås kommun	2	MIFO fas 1 har utförts.
Kullen hushållstipp	Skäppentorp 1:2	Hushållsavfall, industriavfall och trädgårdsavfall	10 000	10 000	1960–1974	Mönsterås kommun	2	MIFO fas 1 har utförts.
Flinsmåla vägskäl	Strömsrum 2:1	Grovavfall, byggavfall och trädgårdsavfall	2 700	5 400	? -1970	Mönsterås kommun	2	MIFO fas 1 har utförts.

Namn	Fastighetsbeteckning	Avfallsslag	Uppskattad utbredning (m ²)	Uppskattade volym förorenade massor (m ³)	Driftår	Utredningsansvar	Deponiklass*	Åtgärd/Kommentar
Fliseryd byggavfall	Läggevi 8:48	Hushållsavfall och byggavfall	10 000	30 000	1960–1985	Mönsterås kommun	2	Deponin åtgärdades 1984 genom att deponerade massor komprimerades och täcktes över. Olje- och kemikalierester samlades upp och kördes till mottagningsanläggning. Området rensades från kringflygande material (plast och papper).
Fliseryds gamla tipp	Åby 1:99	Hushållsavfall och industriavfall	2 000	3 000	1945–1960	Mönsterås kommun	2	MIFO fas 1 har utförts.
Korpemåla	Korpemåla 1:126	Byggavfall, trädgårdsavfall och schaktmassor	3 000	5 000	1955–1980	Mönsterås Kommun	2	MIFO fas 1 har utförts.

Namn	Fastighetsbeteckning	Avfallsslag	Uppskattad utbredning (m ²)	Uppskattade volym förorenade massor (m ³)	Driftår	Utredningsansvar	Deponiklass*	Åtgärd/Kommentar
Kaggetorp	Kaggetorp 4:3	Hushållsavfall, byggavfall, trädgårdsavfall och schaktmassor	1 100	2 200	1950-	Mönsterås kommun	2	MIFO fas 1 har utförts.
Backgatan byggtipp	Blomstermåla 3:29	Byggavfall, hushållsavfall och industriavfall	3 000	6 000	1970–1979	Mönsterås kommun	2	MIFO fas 1 har utförts.
Koverhult	Habbestorp 3:14	Hushållsavfall och industriavfall	1 400	3 000	1965–1972	Mönsterås kommun	2	MIFO fas 1 har utförts.
Skälleryd industritipp	Skälleryd 6:1, Århult	Schaktmassor	4 000	9 000	okänt	Mönsterås kommun	3	MIFO fas 1 har utförts.

Namn	Fastighetsbeteckning	Avfallsslag	Uppskattad utbredning (m ²)	Uppskattade volym förorenade massor (m ³)	Driftår	Utredningsansvar	Deponiklass*	Åtgärd/Kommentar
Ålems gamla	Rössmåla 1:3 m.fl.	Hushållsavfall och industriavfall	1 600	3 000	1940–1960	Mönsterås kommun	3	MIFO fas 1 har utförts.
Gabrielkeramik	Nyemåla 3:125			3 000	1859–1970	Gabriel keramik	4	MIFO fas 1 har utförts.
Finsjö	Finsjö 1:10	Hushållsavfall och lantbruksavfall	750	25 000+ 30 000			3	MIFO fas 1 har utförts.
Norrbackens deponi	Århult 13:102, 13:114, 35:1, 35:2	Gjuterisand	8 500+ 12 000		1960–1988		3	En förberedande utredning av risker har genomförts i samband med miljöteknisk undersökning 1998. Övertäckning med rena jordmassor eller inhängning samt restriktion i framtida markanvändning rekommenderas.

Namn	Fastighetsbeteckning	Avfallsslag	Uppskattad utbredning (m ²)	Uppskattade volym förorenade massor (m ³)	Driftår	Utredningsansvar	Deponi-klass*	Åtgärd/Kommentar
Saltors sågverk	Strömsrum 2:1	Bark, spån, slam från doppkar och skrot			1880–1970	Duni AB	1, omklassad till riskklass 3 enligt MIFO fas 2	Undersökning enligt MIFO fas 2 har utförts 2001 med kompletterande undersökningar 2012. En ny bedömning och undersökning bör övervägas om ett utökat nyttjande eller restaurering av naturvärdena planeras.
Kullens gjuterideponi	Skäppentorp 1:29, 7:2	Gjuteriavfall	7 500	17 000	17 000		3	En genomförd miljöteknisk markundersökning 1998 rekommenderar övertäckning med rena jordmassor eller inhängning om markanvändningen kommer att ändras till känslig markanvändning.

MÖNSTERÅS
KOMMUN

Avfallsplan 2025–2034

Bilaga 4 - Miljökonsekvensbeskrivning

Antagen av kommunfullmäktige den 28 april 2025 § 59

Icke teknisk sammanfattning

Denna miljökonsekvensbeskrivning är en del i miljöbedömningen för Mönsterås kommuns avfallsplan för åren 2025–2034. Enligt miljöbalken ska alla kommuner ha en renhållningsordning som består av föreskrifter om hantering av avfall som gäller för kommunen och en avfallsplan. Avfallsplanen ska ses över minst vart fjärde år och revideras vid behov.

Syftet med den framtagna avfallsplanen är att ange mål och åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet samt att bidra till ökad återvinning. Avfallsplanen ska vara ett verktyg för att utveckla hanteringen av avfall i Mönsterås kommun och styra mot ett hållbart samhälle. Den ska också bidra till att lokala, regionala, nationella och globala miljömål uppfylls.

Avfallsplanen innehåller ett övergripande mål som lyder:

År 2034 har avfallsmängderna minskat och materialet i det avfall som ändå uppkommer tas till vara så långt som möjligt enligt avfallstrappan samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

För att nå det övergripande målet har ett antal mål tagits fram som har delats in under följande målområden:

1. Förebygg och minimera avfall
2. Ökad återanvändning av avfall
3. Ökad återvinning av avfall
4. Minska avfallets farlighet
5. Människan i fokus
6. Förebygg och begränsa nedskräpning.

I samband med det avgränsningssamråd som har ägt rum har en avgränsning gjorts av vilka aspekter som har bedömts ha störst betydelse. Påverkan kan vara både positiv och negativ. Följande miljöaspekter har bedömts ha störst betydelse:

- Människors hälsa
- Bebyggelse och kulturmiljö
- Luft och klimatfaktorer
- Hushållning med material, råvaror och energi
- Hushållning med och/eller påverkan på mark, vatten och den fysiska miljön

Nollalternativet innebär att ingen ny avfallsplan upprättas för Mönsterås kommun. Eftersom lagstiftningen genom avfallsförordningen anger att avfallsplanen ska ses över och eventuellt revideras minst vart fjärde år är nollalternativet inte relevant.

En avstämning av avfallsplanen gentemot gällande miljökvalitetsnormer har utförts. Det konstateras att det övergripande syftet med avfallsplanen är att styra avfallshanteringen i riktning mot ett hållbart samhälle och att planen som helhet därmed bedöms vara i linje med rådande miljökvalitetsnormer.

En avstämning av avfallsplanen gentemot globala och nationella miljömål har utförts. De mål och åtgärder som föreslås i avfallsplanen bedöms i stort vara i linje med de målsättningar som finns inom de områden som berör avfallshantering i de globala målen. De föreslagna åtgärderna i avfallsplanen bedöms vidare innebära att de nationella miljö kvalitetsmålen påverkas i positiv riktning.

När det gäller miljökonsekvenser av genomförandet av avfallsplanen har en bedömning av miljöpåverkan gjorts utifrån avfallsplanens föreslagna åtgärder och eventuella åtgärder har föreslagits. Positiv miljöpåverkan bedöms framför allt uppstå till följd av åtgärder för att förebygga att avfall uppstår, öka återanvändningen och återvinningen samt att minska avfallets farlighet. Den negativa miljöpåverkan som planen bedöms bidra till är påverkan på mark och vatten vid till exempel anläggningsarbeten vid utbyggnad av ny återvinningscentral eller omlastningsytor för hantering av förpackningar. Verksamheten på den nya återvinningscentralen bedöms även ge upphov till måttligt buller. En liten påverkan bedöms även ske på luft och klimat vid ökade transporter av olika typer av avfall och produkter.

Många av de föreslagna åtgärderna handlar om informationsinsatser där konsekvenserna i nuläget är svåra att bedöma. Positiv miljöpåverkan bedöms uppstå om dessa i sin tur leder till förändrade beteenden hos invånarna så att avfallsmängderna minskar och materialåtervinningen ökar. Det är viktigt att ha uthållighet vid arbetet med informationsinsatser eftersom beteenden tar lång tid att förändra.

Sammanfattningsvis bedöms genomförandet av avfallsplanen främst medföra positiv miljöpåverkan och avfallsplanen bedöms skapa goda förutsättningar för att uppnå en hållbar avfallshantering i Mönsterås kommun.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
1 Inledning	4
2 Miljöbedömningsprocessen	4
2.1 Betydande miljöpåverkan	4
2.2 Metod.....	5
2.3 Avgränsning av MKB	6
3 Alternativ.....	7
3.1 Avfallsplanen.....	7
3.2 Förhållande till andra planer och program	10
3.3 Nollalternativ och dess konsekvenser	10
4 Miljökvalitetsnormer.....	11
5 Miljömål	12
5.1 Globala miljömål för hållbar utveckling (Agenda 2030)	12
5.2 Nationella miljökvalitetsmål	13
6 Miljökonsekvenser	14
6.1 Människors hälsa	14
6.2 Bebyggelse och kulturmiljö	16
6.3 Luft och klimatfaktorer	18
6.4 Hushållning med material, råvaror och energi	21
6.5 Hushållning med och/eller påverkan på mark, vatten och den fysiska miljön..	23
7 Inbördes förhållande mellan miljöaspekter.....	25
8 Sammanfattning och samlad miljöbedömning.....	25
9 Uppföljning.....	26

1 Inledning

Denna miljökonsekvensbeskrivning är en del i miljöbedömningen för Mönsterås kommuns avfallsplan för åren 2025–2034. Enligt miljöbalken ska alla kommuner ha en renhållningsordning som består av föreskrifter om hantering av avfall som gäller för kommunen och en avfallsplan. Avfallsplanen ska omfatta allt avfall som uppstår i kommunen och ska beskriva mål och åtgärder för kommunens avfallshantering. Föreskrifterna anger detaljerade regler för avfallshanteringen. Avfallsplanen ska ses över minst vart fjärde år och revideras vid behov.

Innehållet i en kommunal avfallsplan regleras av Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner för förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6). Till föreskrifterna finns även en vägledning Kommunal avfallsplanering (Naturvårdsverkets rapport 7111).

2 Miljöbedömningsprocessen

En avfallsplan ska enligt 19 § i Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner (2020:6) innehålla uppgifter om en strategisk miljöbedömning har gjorts. Enligt 6 kap 3 § miljöbalken ska en myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning göra en strategisk miljöbedömning om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Strategisk miljöbedömning är en process som används för att identifiera, beskriva och bedöma miljöeffekter vid arbete med och beslut om planer och program så att en hållbar utveckling främjas. Vid den strategiska miljöbedömningen ingår bland annat att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) samt att samråda om omfattning och detaljeringsgrad för MKB:n (avgränsningssamråd).

2.1 Betydande miljöpåverkan

Bedömningen om avfallsplanen innebär betydande miljöpåverkan genomförs utifrån 6 kap miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966). Miljöpåverkan kan vara både positiv och negativ. För att bedöma om Mönsterås kommuns avfallsplan utgör en betydande miljöpåverkan har även Naturvårdsverkets vägledning för strategisk miljöbedömning¹ och Avfall Sveriges handbok i avfallsplanering (2018:16) använts.

Avfallsplanen för Mönsterås kommun bedöms ange förutsättningar för att bedriva verksamheter och genomföra åtgärder med hänsyn till hur de kan påverka miljön. Avfallsplanen har ambitionen att förebygga och minimera avfall, öka återanvändningen och återvinningen, minska avfallets farlighet och förebygga och begränsa nedskräpning. Avfallsplanens målsättning är även att förenkla för kommuninvånare att göra rätt och att bidra till förändrade beteenden gällande avfall. Avfallsplanen bedöms också ha stor betydelse för främjandet av hållbar utveckling inom såväl resursanvändning som avfallshantering.

¹ Strategisk miljöbedömning – miljöbedömning av planer och program (naturvardsverket.se)

Utifrån detta resonemang har det bedömts att denna avfallsplan antas medföra en betydande miljöpåverkan, varför denna MKB har tagits fram. I huvudsak anses miljöpåverkan vara positiv.

Den negativa miljöpåverkan som planen bedöms bidra till är påverkan på mark och vatten vid till exempel anläggningsarbeten vid utbyggnad av ny återvinningscentral eller omlastningsytor för hantering av förpackningar. Verksamheten på den nya återvinningscentralen bedöms även ge upphov till måttligt buller. En liten påverkan bedöms även ske på luft och klimat vid ökade transporter av olika typer av avfall och produkter.

De angivna aktiviteterna i avfallsplanen anger vad som behöver göras, men beskriver bara översiktligt hur det ska genomföras. I avfallsplanen beskrivs inte tekniska lösningar och metoder eller hur utbyggnad av nya anläggningar eller insamlingssystem. I avfallsplanen ingår som en åtgärd att anlägga en ny återvinningscentral i kommunen. Under hösten 2024 har en lokaliseringsutredning för omlokalisering av återvinningscentralen genomförts. Lokaliseringsutredningen är ett första steg i arbetet med att söka tillstånd för återvinningscentralen. Enligt lokaliseringsutredningen bedöms en plats i anslutning till nuvarande anläggning vid Mörkeskog vara det mest fördelaktiga lokaliseringsalternativet. Bedömningen är baserad på att platsen vid Mörkeskog bedöms ligga bäst till ur störningssynpunkt, att vinsterna med en samordning med befintlig avfallsverksamhet bedöms vara stora samt att en lokalisering vid Mörkeskog inte upptar detaljplanerad industrimark som i stället skulle kunna nyttjas av privata företag och verksamheter.

I denna miljökonsekvensbeskrivning redovisas en bedömning av översiktliga miljökonsekvenser avseende anläggandet av en ny återvinningscentral. De miljöaspekter som huvudsakligen har bedömts är lukt, buller, landskapsbild, transporter och dag- och grundvatten.

För anläggandet av en ny återvinningscentral, andra aktiviteter som omfattar ny- eller ombyggnationer eller åtgärder som utgör en påverkan på mark och vatten avses även fördjupade miljökonsekvensanalyser att genomföras i samband med att dessa genomförs.

Beslut om betydande miljöpåverkan har tagits av kommunstyrelsens arbetsutskott 2024-09-17, i samband med att beslut fattades om att planen skulle skickas ut på samråd.

2.2 Metod

MKB:n belyser konsekvenserna som kan förväntas uppstå vid ett genomförande av avfallsplanens mål och åtgärder. En bedömning har även gjorts utifrån miljökvalitetsnormer samt olika miljömål. Den belyser även vad som är viktigt att tänka på i den fortsatta planeringen för att undvika eller begränsa negativ påverkan på miljön.

MKB:n ska i ett tidigt skede avgränsas i omfattning och detaljeringsgrad. Avgränsningen ska bidra till att MKB:n fokuserar på de betydande miljöaspekterna

som är relevanta och berörs av föreslagen avfallsplan. Därigenom blir MKB:n ett bättre kunskapsunderlag för beslut.

2.3 Avgränsning av MKB

Avgränsningssamråd

Ett samråd om innehållet i denna miljökonsekvensbeskrivning har hållits med Länsstyrelsen i Kalmar län. Detta samråd har skett skriftligt genom att kommunen den 2024-06-13 har skickat in ett PM till Länsstyrelsen med förslag på innehåll och avgränsning av denna miljökonsekvensbeskrivning.

Länsstyrelsen har inkommit med ett svar på förslaget via e-post den 2024-06-13. I svaret anger Länsstyrelsen att förslaget på innehåll i MKB:n och relevanta miljöaspekter ser bra ut. Länsstyrelsen anger även att översiktliga miljökonsekvenser för en ny planerad ÅVC bör ingå i MKB: n. En fördjupad specifik miljökonsekvensanalys ska sedan göras i samband med tillståndsansökan för den nya anläggningen. Anläggningens omgivningspåverkan behöver beskrivas vid föreslagen placering vid Mörkeskogs avfallsanläggning och det behöver även göras en översiktlig lokalisering utredning där andra möjliga placeringar av ÅVC:n inom kommunen utreds och vilka konsekvenser som en sådan etablering skulle ha. Länsstyrelsen anger vidare att de miljöaspekter som behöver utredas för en ny ÅVC inom ramen för avfallsplanen är påverkan genom lukt, buller, landskapsbild, transporter och dag-/grundvatten.

Miljöaspekter

I samband med avgränsningssamrådet har en avgränsning gjorts av vilka aspekter som bedömts ha störst betydelse, se tabell 1 nedan. Påverkan kan vara både positiv och negativ. Avgränsningen har gjorts utifrån definitionen av miljöeffekter i 6 kap 2 § miljöbalken och det som avses att bedömas är effekterna av genomförandet av avfallsplanens mål och åtgärder/aktiviteter.

Tabell 1. Avgränsning av miljöaspekter.

Miljöaspekt	Bedömningsgrund
Människors hälsa	Påverkan från åtgärder kopplade till exempelvis hantering av farligt avfall, nedskräpning, lukt och buller som uppkommer vid insamling och avfallsbehandling.
Bebyggelse och kulturmiljö	Påverkan till följd av åtgärder som avser av ändrade insamlingssystem eller nya anläggningar.
Luft och klimatfaktorer	Påverkan till följd av åtgärder som indirekt eller direkt berör transporter av avfall.

Miljöaspekt	Bedömningsgrund
Hushållning med material, råvaror och energi	Påverkan gällande åtgärder att förebygga att avfall uppstår, minska avfallsmängder samt öka återanvändning och återvinning.
Hushållning med och/eller påverkan på mark, vatten och den fysiska miljön	Påverkan gällande åtgärder som berör till exempel avfallsanläggningar och återvinningscentraler, nedlagda deponier och nedskräpning.

Geografisk avgränsning

Avfallsplanen omfattar hela Mönsterås kommun och därför är det också lämpligt att den geografiska avgränsningen omfattar hela kommunen. I de fall det finns en förväntad påverkan som ligger utanför kommunens gränser inkluderas även denna i miljöbedömningen.

Tidsmässig avgränsning

Den tidsmässiga avgränsningen för denna miljökonsekvensbeskrivning är samma som planperioden d v s 10 år.

Klimatanpassning

I arbetet med framtagandet av förslaget till avfallsplan och denna MKB har följande klimateffekter identifierats som på olika sätt skulle kunna orsaka problem för avfallshanteringen i kommunen:

- Problem med vägar och dess bärighet på grund av exempelvis översvämningar och skred/ras samt öka risk för tjälskador.
- Problem med nedlagda deponier på grund av förändrade vattenförhållanden i marken som kan medföra till exempel sättningar eller föroreningar av yt- och grundvatten.
- Problem med lukt, mögel eller skadedjur på grund av höga temperaturer/värmeböljor.
- Problem med invasiva arter, som gynnas vid högre temperaturer och ett fuktigare klimat.

3 Alternativ

Enligt 6 kap. 11 § Miljöbalken ska MKB:n beskriva miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling utifrån förslaget till avfallsplan och ett så kallat nollalternativ och, om det är relevant, ett så kallat sidoalternativ. Ett sidoalternativ bedöms inte vara relevant att beskriva i denna plan.

3.1 Avfallsplanen

Syftet med den framtagna avfallsplanen är att ange mål och åtgärder för att minska avfallsets mängd och farlighet samt att bidra till ökad återvinning. Avfallsplanen ska vara ett verktyg för att utveckla hanteringen av avfall i Mönsterås kommun och styra

mot ett hållbart samhälle. Den ska också bidra till att lokala, regionala, nationella och globala miljömål uppfylls.

Den föregående avfallsplanen från 2018, de lokala miljömålen för Mönsterås kommun 2020–2025 och kommunens Översiktsplan 2040 har använts som utgångspunkt till innehållet i denna plan. Befintligt material från föregående avfallsplan har uppdaterats och implementerats i denna plan.

Avfallsplanen innehåller följande delar/avsnitt:

- Inledning
- Mål och åtgärder
- Uppföljning av föregående plan
- Styrmedel
- Framtida avfallshantering och avfallsflöden
- Uppföljning av avfallsplanen
- Nulägesbeskrivning
- Lagstiftning, mål och andra styrdokument
- Nedlagda deponier i Mönsterås kommun
- Ordlista

Avfallsplanen innehåller ett övergripande mål som lyder:

År 2034 har avfallsmängderna minskat och materialet i det avfall som ändå uppkommer tas till vara så långt som möjligt enligt avfallstrappan samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

För att nå det övergripande målet har ett antal mål tagits fram som har delats in under följande målområden:

1. Förebygg och minimera avfall
2. Ökad återanvändning av avfall
3. Ökad återvinning av avfall
4. Minska avfallsets farlighet
5. Människan i fokus
6. Förebygg och begränsa nedskräpning.

De framtagna målen utgår från de EU:s avfallshierarki och svensk lagstiftning, de globala och nationella miljömålen samt andra relevanta mål, strategier och planer. De tar också avstamp i den nationella avfallsplanen, i de lokala mål för avfall som finns i kommunens planer och strategier samt i identifierade behov och utvecklingsområden.

Vid upprättande av målen har statistik över avfallsmängder från år 2023 samt resultat från plockanalys och enkätundersökning, båda genomförda år 2022, använts som utgångspunkt. Uppföljning av målen avses att ske genom årlig uppföljning av statistik samt genomförande av uppföljande plockanalys och enkätundersökning år 2028, efter att fastighetsnära insamling har implementerats i hela kommunen. Därefter avses uppföljande plockanalys respektive enkätundersökning genomföras vart 3:e-4:e år.

Under varje målområde redovisas en åtgärdsplan i tabellform. I åtgärdsplanerna sammanställs de åtgärder som ska genomföras inom planperioden. I rubriken tidplan i varje tabell anges vilket år åtgärden ska påbörjas, alternativt med vilket intervall åtgärden ska genomföras. För varje mål anges också hur uppföljning av målet ska ske.

Viktiga åtgärder i avfallsplanen ur miljösynpunkt bedöms vara:

- Informera och genomföra kampanjer med fokus på avfallsminimering och att förebygga avfall, sortering och återvinning av avfall samt att förebygga och minska nedskräpning.
- Att kommunala verksamheter och bolag sorterar sitt avfall och hanterar det på rätt sätt.
- Arbeta för att minimera användning av engångsprodukter i kommunal verksamhet.
- Byggnation av ny återvinningscentral på Mörkeskogs avfallsanläggning och i samband med det bland annat utöka möjligheterna till insamling av återbruk samt skapa förbättrade insamlingsmöjligheter för farligt avfall.
- Se över återvinningscentralens öppettider och möjligheter till så kallad självservice.
- Genomföra aktiviteter för att öka andelen bygg- och rivningsavfall som återanvänds.
- Införa fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar hos alla abonnenter.
- Utredda vilka ytterligare materialslag som kan sorteras ut till materialåtervinning på Mörkeskogs återvinningscentral, t ex plast som inte är förpackningar, gips och böcker.
- Informera företagare om avfallsförebyggande och återvinning i samband med tillsynsbesök och kontakter med företag.
- Genomföra inventering och riskklassning enligt MIFO fas 2 av nedlagda deponier i Mönsterås kommun.
- Delta i aktiviteter mot nedskräpning t ex kampanjen "Skräpplockardagar".
- Kontinuerligt se över behov av antal papperskorgar, dess placering, sorteringsmöjligheter och skyltning på allmänna platser.

De huvudsakliga styrmedel som används för att nå målen är:

- Renhållningsordning inkl lokala föreskrifter för avfallshanteringen
- Renhållningstaxa
- Information och kommunikation
- Tillsyn

- Fysisk planering
- Upphandling
- Kommunens egen verksamhet

I avfallsplanen ingår även en bedömning av framtida avfallsmängder och insamlingssystem samt framtida behov av anläggningar för avfallshantering. Dessutom görs en bedömning av avfallsflödenas framtida utveckling och kopplingen mellan avfallshantering och fysisk planering beskrivs.

I detta avsnitt anges bland annat att framtidens vision är att det inte finns något avfall och att avfall ska ses som en resurs som kan återanvändas eller materialåtervinnas. I visionen ingår även att vi i framtiden sorterar i materialströmmar så att allt av ett visst material återvinns. Prognosen utifrån uppsatta mål och åtgärder är att de årliga avfallsmängderna som uppkommer kommer att minska och att en ökad utsortering av avfall till materialåtervinning kommer att ske. Till följd av detta förväntas ett minskat behov av kapacitet för behandling av avfall genom energiåtervinning att uppstå och i stället bedöms behovet av kapacitet för materialåtervinning av olika avfallsslag att öka.

Huvuddelen av mat- och restavfallet kommer även i framtiden att samlas in i kärl och till följd av kommunens övertagande av ansvaret för insamling av förpackningar och tidningar planeras även fastighetsnära insamling att införas inom planperioden.

För att kunna utveckla avfallshanteringen enligt ovan finns även ett behov av att bygga om nuvarande återvinningscentral med tillhörande omlastningsytor på Mörkeskogs avfallsanläggning. Detta ingår även som ett ställningstagande i kommunens nya översiktsplan.

3.2 Förhållande till andra planer och program

Avfallsplanen för Mönsterås kommun kan påverkas och ha en påverkan på andra planer och program som finns i kommunen. I arbetet med att ta fram den nya avfallsplanen har hänsyn tagits till kommunens översiktsplan, kommunens lokala miljömål för år 2020–2025, kemikalieplan för giftfritt Mönsterås, kommunens träbyggnadsstrategi samt även VA- och renhållningsavdelningens verksamhetsplan och kommunens riktlinjer för upphandling.

3.3 Nollalternativ och dess konsekvenser

Nollalternativet innebär att ingen ny avfallsplan tas fram för Mönsterås kommun och den långsiktiga avfallsplaneringen och de åtgärder som föreslås inte genomförs. Detta skulle innebära att Mönsterås kommun skulle sakna ett långsiktigt styrdokument och verktyg för att uppnå både nationella och internationella miljömål. Det skulle också saknas ett viktigt verktyg för att arbeta för att minska avfallsmängderna och öka återvinningen, vilket skulle innebära att flera positiva effekter skulle utebli eller försenas.

Om en ny avfallsplan inte tas fram skulle det även innebära att kommunen inte uppfyller kraven i avfallsförordningen om att avfallsplanen ska ses över minst vart

fjärde år och vid behov revideras. Nollalternativet innebär därmed att föregående avfallsplan inte skulle uppfylla gällande lagstiftning. Nollalternativet är därmed inte ett relevant alternativ.

4 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel i miljöbalken som syftar till att förebygga och åtgärda miljöproblem. Det finns miljökvalitetsnormer för:

- Fisk och musselvatten
- Vatten
- Havsmiljön
- Omgivningsbuller
- Utomhusluft

Avfallsplanen beaktar miljökvalitetsnormer i stort genom att planen som helhet syftar till att främja en hållbar utveckling och en god hälsa och miljö.

MKN för fisk- och musselvatten regleras genom förordning (SFS 2001:554). Fiskvattenområden som berörs av dessa MKN redovisas i föreskriften NFS 2002:6. I Mönsterås kommun berörs Emån av dessa miljökvalitetsnormer. Emån ligger dock inte i närheten av Mörkeskogs avfallsanläggning där en ny återvinningscentral och omlastning för förpackningar planeras att anläggas. Genomförandet av avfallsplanen bedöms därmed inte påverka miljökvalitetsnormerna för fisk- och musselvatten negativt.

MKN för vatten regleras genom Vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Förordningen omfattar kvalitén på både yt- och grundvatten. Vattenmyndigheten har uppgiften att fastställa kvalitetskraven för yt- och grundvattenförekomster. Kraven ska fastställa så att tillståndet i vattenförekomsterna inte försämras. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå så kallad god status. De åtgärder som föreslagits i avfallsplanen bedöms inte bidra till att tillståndet i vattenförekomster kommer att försämras. I avfallsplanen finns åtgärder som teoretiskt kan förbättra förhållandena i vattenförekomster. Främst gäller detta åtgärder som syftar till att minska avfallsets farlighet och minska nedskräpningen (t ex mikroplaster) i kommunen.

MKN för havsmiljön regleras genom havsmiljöförordningen (SFS 2010:1341). Förordningen syftar till att upprätthålla eller nå en god miljöstatus i havsmiljön. Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för havsmiljöförvaltningen. De åtgärder som föreslagits i avfallsplanen bedöms inte bidra till att miljöstatusen i havsmiljön försämras. I avfallsplanen finns åtgärder som teoretiskt kan förbättra förhållandena i havsmiljön. Främst gäller detta åtgärder som syftar till att minska avfallsets farlighet och minska nedskräpningen (exempelvis mikroplaster) i kommunen.

MKN för buller regleras genom Förordning (SFS 2004:675) om omgivningsbuller. Som omgivningsbuller klassas buller från alla vägar, järnvägar, flygplatser och tillståndspliktiga hamnar samt viss industriell verksamhet. Förordningen rör främst

kommuner med mer än 100 000 invånare samt Trafikverket som är skyldiga att kartlägga bullersituationen och upprätta åtgärdsprogram. Mönsterås kommun omfattas därmed inte av bestämmelserna. Dock ska även kommuner med färre invånare sträva efter att begränsa buller. I avfallsplanen finns åtgärder för att minska avfallsmängderna. Genomförandet av dessa bedöms bidra till att minska det totala transportarbetet och därmed bullerstörningar från trafik. Verksamheten vid den nya återvinningscentralen bedöms ge upphov till måttligt buller och i samband med tillståndsansökan för anläggningen kommer därför en bullerutredning att genomföras.

MKN för utomhusluft regleras genom Luftkvalitetsförordningen (SFS 2010:477). Normerna syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla krav som ställs genom vårt medlemskap i EU. MKN för utomhusluft gäller i hela landet. De åtgärder som föreslås i avfallsplanen bedöms inte påverka luftkvaliteten i Mönsterås kommun negativt. I avfallsplanen finns åtgärder som teoretiskt kan minska utsläppen till luft främst genom ett minskat transportarbete. Även åtgärder som syftar till att minska mängden avfall till förbränning kan minska luftutsläppen.

Det övergripande syftet med avfallsplanen är att minska avfallsmängderna och långsiktigt styra avfallshanteringen i riktning mot ett hållbart samhälle. Planen som helhet bedöms därmed vara i linje med rådande miljökvalitetsnormer som syftar till att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön.

5 Miljömål

Enligt 6 kap. 11 § Miljöbalken ska MKB:n innehålla uppgifter om hur hänsyn tas till relevanta miljökvalitetsmål. Nedan redovisas en avstämning mot de globala målen för hållbar utveckling (Agenda 2030) och de nationella miljökvalitetsmålen som särskilt bedöms vara relevanta för planen.

5.1 Globala miljömål för hållbar utveckling (Agenda 2030)

De globala målen för hållbar utveckling, Agenda 2030, antogs 2015 av FN:s medlemsländer. Agenda 2030 är en universell agenda som består av 17 globala mål och 169 delmål. De globala målen som främst har koppling till avfallshantering är mål 11 Hållbara städer och samhällen, mål 12 Hållbar konsumtion och produktion och mål 14 Hav och marina resurser.

Hållbara städer och samhällen och Hållbar konsumtion och produktion

De mål och åtgärder som föreslås i avfallsplanen bedöms vara i linje med de globala målen målsättningar. Avfallsplanen bidrar till uppfyllandet av främst de globala målen "Hållbara städer och samhällen och "Hållbar konsumtion och produktion" genom att den innehåller mål och åtgärder om att förebygga och minimera avfall såsom till exempel att minska avfallsmängder från både hushåll och inom kommunens egen verksamhet samt mål om att minska andelen onödigt matavfall som slängs. Exempel på åtgärd i avfallsplanen för att nå dessa mål är att kommunen ska arbeta med att informera och genomföra kampanjer med olika teman till exempel minska konsumtionen, minska matsvinnet eller förebygga uppkomst av förpackningsavfall. Andra exempel på åtgärder är att kommunen inom sina verksamheter ska inventera sitt avfall för att på sikt kunna minska avfallsmängderna,

genomföra projekt som går ut på att minska avfallet, återanvända mer och förbättra sorteringen i kommunens egna verksamheter samt att arbeta för att minimera användning av engångsprodukter i kommunal verksamhet.

I avfallsplanen finns även mål gällande att öka återanvändningen. Exempel på åtgärder är att förbättra och utöka möjligheterna till att lämna återbruk på Mörkeskogs återvinningscentral, genomföra aktiviteter för att öka andelen bygg- och rivningsavfall som kan återanvändas samt att informera och genomföra kampanjer med fokus på återbruk och återvinning. I planen ingår också mål gällande ökad återvinning där införande av fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar är en nyckelåtgärd. Förbättrade sorteringsmöjligheter för farligt avfall vid återvinningscentralen är ytterligare ett exempel på åtgärd som bidrar till att dessa mål uppfylls.

Hav och marina resurser

Avfallsplanen innehåller även mål och åtgärder för att förebygga och begränsa nedskräpningen, såväl på land som i vattendrag, sjöar, hav och i den kustnära miljön. Exempel på åtgärder inom detta målområde som påverkar det globala målet "Hav och marina resurser" är att ta fram en strategi för minskad nedskräpning där även marin nedskräpning ska ingå, genomföra skräpmätningar, att delta i Håll Sverige Rents "Skräpplockardagar" samt att kommunen genomför informationskampanjer kopplade till att förebygga och minska nedskräpningen i kommunen.

5.2 Nationella miljökvalitetsmål

Det finns 16 nationella miljökvalitetsmål med tillhörande etappmål inom bland annat området avfall. De nationella miljökvalitetsmålen som främst har en koppling till avfallshantering är:

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- God bebyggd miljö
- Grundvatten av god kvalitet
- Levande sjöar och vattendrag

De föreslagna åtgärderna i avfallsplanen bedöms sammantaget innebära att miljökvalitetsmålen påverkas i positiv riktning. Det föreslås mål och åtgärder som syftar till att förebygga och minimera avfallsmängderna, öka återanvändning och återvinning, minska avfallets farlighet samt att förebygga och begränsa nedskräpning.

Begränsad klimatpåverkan

I avfallsplanen ingår mål och åtgärder för att minska avfallsmängderna, öka återbruk och återanvändning som främjar en resurssnål och hållbar livsstil och särskilt bidrar till uppfyllandet av miljömålet "Begränsad klimatpåverkan". Exempel på åtgärder som bidrar till att nå miljömålet är att informera och genomföra kampanjer i syfte att förebygga avfall och minska avfallsmängderna, förbättra och utöka möjligheterna att lämna återbruk på Mörkeskogs återvinningscentral och genomföra aktiviteter för att öka andelen av bygg- och rivningsavfall som återanvänds.

Giftfri miljö

I avfallsplanen finns mål och åtgärder som syftar till att utöka och förbättra sorteringsmöjligheterna för farligt avfall, minska nedskräpningen och genomföra åtgärder vid gamla deponier, vilka särskilt bidrar till uppfyllandet av miljömålet "Giftfri miljö".

God bebyggd miljö

Avfallsplanen bidrar till uppfyllandet av miljömålet "God bebyggd miljö" genom samtliga av avfallsplanens målområden och åtgärder. Det genomgripande syftet med planen är att den ska vara ett verktyg för att utveckla hanteringen av avfall i Mönsterås kommun och styra mot ett hållbart samhälle. Exempel på mål och åtgärder som särskilt beaktar och bidrar till uppfyllandet av miljömålet "God bebyggd miljö" är införande av fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar, byggnation av ny återvinningscentral vid Mörkeskogs avfallsanläggning, åtgärder för minskad nedskräpning och att genom tydliga rutiner vid detaljplanering och bygglovshandläggning skapa en god avfallshantering.

5.2.4 Grundvatten av god kvalitet och levande sjöar och vattendrag

Miljökvalitetsmålen "Grundvatten av god kvalitet" och "Levande sjöar och vattendrag" beaktas särskilt i avfallsplanen genom mål och åtgärder för att minska förebygga och minska avfallsmängderna samt att minska avfallets farlighet. Detta bidrar i sin tur till minskad utlakning av förorenade ämnen till yt- och grundvatten från avfall som mellanlagras och behandlas och därmed en positiv påverkan på miljön.

6 Miljökonsekvenser

I detta kapitel beskrivs och bedöms förutsättningar, nuläge och konsekvenser för de avgränsade miljöaspekterna i tabell 1. I kapitlet redovisas även förslag till åtgärder som kan vidtas antingen för att öka de positiva konsekvenserna eller för att undvika att negativa konsekvenser uppstår.

6.1 Människors hälsa

I detta avsnitt bedöms åtgärder kopplat till förbättrade sorteringsmöjligheter för farligt avfall, införande av fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar, anläggande av en ny återvinningscentral och minskad nedskräpning. Konsekvenser för människors hälsa kopplat till luft behandlas under avsnittet om Luft och klimatfaktorer. Konsekvenser kopplat till exponering av farliga ämnen vid utsläpp till mark och vatten behandlas i avsnitt Hushållning med och/eller påverkan på mark, vatten och den fysiska miljön.

Förutsättningar och nuläge

Farligt avfall uppkommer både i hushåll och i olika typer av verksamheter, såväl kommunala som privata. Farligt avfall från hushåll lämnas in på Mörkeskogs återvinningscentral. Glödlampor, batterier och småelektronik kan även lämnas i holkar vid sex av kommunens återvinningsstationer. Det farliga avfallet som samlas in på återvinningscentralen hämtas av en entreprenör för behandling, bortskaffande och eventuell återvinning. Det farliga avfallet innehåller ämnen som kan vara skadliga

för både människor och miljön och om avfallet inte hanteras på ett säkert sätt finns risk för spridning av farliga ämnen och risk för negativ påverkan på människor.

Enligt Naturvårdsverket är nedskräpning ett hållbarhetsproblem på flera sätt. Skräpet riskerar att skada både människor, djur och även miljön samtidigt som kommuner behöver betala för att städa stadsmiljöer och stränder. Nedskräpning är idag ett problem på offentliga platser i många svenska kommuner. Skräpiga miljöer upplevs ofta som otrygga platser och lever ofta till att platserna skräpas ned ännu mer eller förstörs². I Mönsterås kommun finns ca 250 allmänna papperskorgar utplacerade i parker, centrala delar och längs gång- och cykelvägar. Inom kommunens fastigheter, såsom skolor och äldreboende, finns ytterligare ca 50 papperskorgar. Alla papperskorgar töms varje vecka och i samband med det plockas även skräp i närområdet. Sommartid ställs det ut säckställ för skräp vid samtliga 13 kommunala badplatser, dessa badplatser städas också dagligen.

Buller från hantering av avfall uppkommer främst från fordon vid insamling av avfall och vid tömning och rangering av avfallsbehållare. I de flesta av dessa moment är bullret kortvarigt. Enligt Naturvårdsverket kan buller på kort sikt leda till bland annat koncentrationssvårigheter och sömnstörningar. På längre sikt kan risker för exempelvis högt blocktryck och hjärt- och kärlsjukdomar öka.³

Även lukt och damning kan uppstå vid hantering av avfall, men är också oftast kortvarigt.

Avfallsplanens konsekvenser och förslag till åtgärder

I avfallsplanen ingår åtgärder som omfattar förbättrade insamlingsmöjligheter för till exempel farligt avfall, införande av fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar, olika informations- och kommunikationsinsatser samt åtgärder för att förebygga och begränsa nedskräpning. Genomförande av dessa åtgärder kan bidra till positivt till förändrade beteenden, bättre sorterat avfall och därmed minskade mängder av både förpackningar och farligt avfall i restavfallet. Positiv påverkan på människors hälsa bedöms också kunna uppstå genom minskad nedskräpning.

Fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar skulle innebära att fler avfallskärl behöver tömmas vid fastighetsgräns, detta skulle kunna ge en negativ påverkan genom exempelvis ökat buller vid hämtning och mer luftföroreningar i samband med ökade transporter (se mer under kapitel *Luft och Klimatfaktorer*). Bullret vid tömning av kärl vid fastigheter är dock kortvarigt och bullernivåerna bedöms inte påverkas i någon större omfattning. De negativa konsekvenserna avseende buller vid införande av nytt insamlingssystem bedöms därför vara små.

Anläggning av en ny återvinningscentral vid Mörkeskog, skulle kunna ge en negativ påverkan genom exempelvis ökat buller, damning och lukt vid hantering av avfall. Buller från verksamheten kan uppstå främst vid lastning och lossning av avfall, rangering av containrar eller i samband med behandling av avfall, främst vid flisning av träavfall. Flisning av träavfall sker dock endast vid ett begränsat antal tillfällen per

² [Nedskräpning \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

³ [Hälsoeffekter av buller \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

år och arbetet sker under dagtid. Hänsyn till bullerpåverkan bör tas vid omlastning och hantering av avfall, till exempel bör flisning placeras så långt bort från närmaste bostadshus som möjligt. Transporter till och från anläggningen ger också upphov till ett visst buller och bör därför i huvudsak ske dagtid för att minimera störning på omgivningen. Transporterna till befintlig anläggning har under många år redan belastat området.

I samband med tillståndsansökan bör en bullerutredning genomföras. Bullret bedöms samlat bli måttligt vid anläggandet av en ny återvinningscentral.

Lukt och damning kan uppstå på återvinningscentralen, men bedöms inte vara betydande och är oftast kortvarigt. Lukt kan uppstå vid till exempel kompostering av park- och trädgårdsavfall samt vid mellanlagring och omlastning av matavfall. För att motverka lukt bör lagring av matavfall ske i täta containrar och lagringstiderna för luktande avfall vara så korta som möjligt. En eventuell kommande kompostering bör ske på ett optimalt sätt så att lukt inte uppstår. Rutiner bör finnas för att hantera avfallet så att damning minimeras, till exempel bör möjligheter till bevattning av avfall finnas.

Det är även viktigt med en logistiskt bra och säker trafiksituation vid återvinningscentralen för att förebygga och förhindra olyckor.

Vid planering av till exempel nya bostadsområden eller vid annan fysisk planering och projektering av offentliga miljöer bör hänsyn tas till avfallshanteringen så tidigt i processen som möjligt. Ett förvaltningsövergripande arbete med löpande dialog är därför viktigt att bedriva för att få en väl fungerande avfallshantering i kommunen. För att uppnå detta behöver goda rutiner för avfallshantering i samband med kommunens planprocesser tas fram. På så sätt kan negativ påverkan av buller vid insamling av avfall och nedskräpning förebyggas och en god avfallshantering säkerställas i kommunen.

6.2 Bebyggelse och kulturmiljö

I detta avsnitt bedöms åtgärder kopplat till Mörkeskogs avfallsanläggning och ändrade insamlingssystem eller liknande och dess påverkan på bebyggelse och kulturmiljö.

Förutsättningar och nuläge

Kommunen består av centralorten Mönsterås och tätorterna Blomstermåla, Fliseryd, Timmernabben och Ålem. I kommunen finns även flera mindre samhällen och byar och en levande landsbygd.

I kommunens översiktsplan⁴ anges att kommunens kulturlandskap och bebyggelsens karaktär och struktur präglas i mycket hög grad av naturens förutsättningar. Rullstensåsar som påverkade det äldre vägnätets och bebyggelsens placering samt vattendrag som Emån och Alsterån som påverkat etableringar av olika industrier och flottningsleder. Östersjön har bidragit till typiska verksamheter som fiskelägen och

⁴ [Mönsterås kommuns Översiktsplan 2040 \(monsteras.se\)](https://monsteras.se)

skeppsbyggrer. Det finns många olika typer av miljöer med höga kulturvärden inom kommunen; från herrgårdar med herrgårdslandskap, tätortsmiljöer, industrilandskap till traditionella bymiljöer med historiska vägsträckningar och odlingslandskap. Kommunens 35 kulturmiljöer kan delas in i kategorier som med sina olika karaktärer bidrar till den kulturmiljöprofil som är speciell för Mönsterås kommun.

Avfallsplanens konsekvenser och förslag till åtgärder

I samband med förändringar i avfallshanteringen såsom vid anläggande av nya anläggningar eller vid införande av nya insamlingssystem bedöms negativa konsekvenser kunna uppstå på bebyggelse och kulturmiljö.

I avfallsplanen föreslås som en åtgärd att införa fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar i kommunen, som ett led i att leva upp till det nya lagkravet som träder i kraft år 2027. Vid införande av det nya insamlingssystemet behöver hänsyn och anpassning tas till både bebyggelse och kulturmiljö i kommunen. En annan åtgärd som ingår i planen är att alla kommunala verksamheter och bolag ska implementera utsortering av restavfall, matavfall, förpackningar, tidningar och kontorspapper senast år 2027. För att uppnå båda dessa åtgärder behöver avfallsutrymmen och avfallskärl ses över och eventuellt utökas, vilket skulle kunna ge negativ påverkan på omgivande bebyggelse. Placering av avfallsutrymmen och kärl bör därför ske vid platser där påverkan på den bebyggda miljön blir så liten som möjligt.

Den planerade återvinningscentralen vid Mörkeskog planeras att anläggas i närheten till det område där verksamheten har pågått sedan början av 1970-talet. Den nya ytan som planeras tas i anspråk består i nuläget av åkermark som används för odling av vall. Åkermarken bedöms inte ha några särskilt utpekade värden och att anlägga en återvinningscentral på åkermarken bedöms tillgodose ett väsentligt samhällsintresse. Utvecklandet av Mörkeskogs återvinningscentral bedöms bidra till en långsiktigt hållbar och robust avfallshantering och ökad samhällsservice i Mönsterås kommun. Det aktuella området är även utpekat i kommunens översiktsplan som ett framtida utvecklingsområde för industrier och verksamheter.

En viss förändring av landskapsbilden kommer att ske lokalt i och med att en ny anläggning med ramper, byggnader och containrar anläggs på tidigare åkermark. Vid anläggandet bör hänsyn tas till den befintliga landskapsbilden samt minimera påverkan av denna. I området finns få bostäder och möjlighet bedöms finnas till att till stor del behålla befintliga skogsridåer i området som insynsskydd samt att vid behov installera ytterligare insynsskydd.

Det är inte känt att det skulle finnas några kulturhistoriska värden inom området och området bedöms inte heller ha några stora värden för rekreation och friluftsliv.

Den nya återvinningscentralen kommer att förses med belysning. För att inte ljuset ska påverka omgivningarna och närboende mer än nödvändigt planeras nedåtriktad armatur att installeras.

Genomförandet av avfallsplanen bedöms sammantaget inte innebära någon betydande negativ miljöpåverkan på bebyggelse och kulturmiljö. Vid större förändringar av insamlingssystem eller anläggningar bör dock specifika bedömningar göras avseende konsekvenser för bebyggelse och kulturmiljö vid berörda platser.

En förbättring av rutinerna för avfallshantering i kommunens planprocesser, som nämns ovan under kapitel *Människors hälsa och miljö*, skulle även ge positiva konsekvenser avseende bebyggelse och kulturmiljö. Om hänsyn tas till avfallshanteringen tidigt i planprocesserna så minskar riskerna för att dyra ombyggnationer eller ändringar behöver göras i efterhand för att få en fungerande avfallshantering.

6.3 Luft och klimatfaktorer

I detta avsnitt bedöms åtgärder såsom minskade avfallsmängder, återvinning av avfall, anläggning av en ny återvinningscentral och dess påverkan på utsläpp från transporter.

Förutsättningar och nuläge

Luft och klimatfaktorer omfattar de växthusgaser som bidrar till den globala uppvärmningen och andra luftföroreningar som är farliga för både människan och miljön. Utsläpp av växthusgaser i Sverige domineras av utsläpp från industrier (bla livsmedelsindustrin) och transporter (vägtrafik). Enligt Naturvårdsverket innehåller luftföroreningar ett stort antal föroreningar som kan förekomma i gaser eller partiklar i luften. De vanligaste luftföroreningarna består av kväve- och svaveldioxid, marknära ozon samt luftburna partiklar av olika storlek och sammansättning. Luftföroreningar kan påverka både hälsan och miljön, de kan göra människor sjuka och förkorta den förväntade livslängden, orsaka skador på växter, korrosion, nedsmutsning, övergödning, försurning och klimatförändringar.⁵

Luftkvaliteten i Sverige är överlag god, men med vissa undantag. I Mönsterås kommun är luften vanligtvis bra. För att kontrollera luftkvaliteten gör Kalmar läns luftvårdsförbund⁶ mätningar i gaturumsmiljö där människor ofta vistas. Enligt de krav som finns behöver ett samverkansområde som har maximalt 249 000 invånare göra gaturumsmätningar av partiklar och kvävedioxid på en utpekad plats. I Kalmar län sker dessa mätningar på Södra vägen i Kalmar vid Folkets park. Mätresultaten för denna plats ligger under de normer som finns för miljökvalitet. Eftersom Mönsterås kommuns gaturum har lägre trafikbelastning än mätplatsen bedömer luftvårdsförbundet att även Mönsterås gaturum ligger under normerna för miljökvalitet. Luftvårdsförbundet genomför även andra mätningar såsom nedfall från träd s k krondropp (mätning av svavel och kväve för att följa försurning) och metallinnehåll i mossor. Halterna av svavel har minskat kraftigt sedan 1990-talet medan det bara har skett en mindre minskning av kväve.⁷

⁵ [Luftföroreningar och dess effekter \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

⁶ Luftvårdsförbundet är en sammanslutning av företag, kommuner, myndigheter och andra intressenter som påverkar luften eller har intresse av luftvårdsfrågor. Mönsterås kommun är en av medlemmarna.

⁷ [Luften utomhus - Mönsterås kommun \(monsteras.se\)](https://monsteras.se)

Avfallshanteringen är till stor del beroende av transporter. Insamling och borttransport av avfall sker i huvudsak med tunga fordon, men avfall transporteras även till viss del av privatpersoner i personbilar till återvinningsstationer och återvinningscentraler. De fordon som kommunen använder för insamling av avfall drivs med det förnybara bränslet HVO.

Insamlat mat- och restavfallet transporteras vidare till behandling i andra kommuner. Behandlingsanläggningar för mat- och restavfall i Mönsterås kommun saknas, vilket innebär att kommunen är beroende av att anläggningar utanför kommunen kan ta emot detta avfall. Insamlat matavfall behandlas genom rötning för produktion av biogas, som i sin tur kan ersätta fossila bränslen.

Plockanalysen som genomförts år 2022 visar att andelen onödigt matavfall (matsvinn) uppgår till ca 12 %, vilket innebär att detta matavfall har producerats helt i onödan och bidrar därmed till onödiga utsläpp.

Sedan 1 januari 2023 har kommunen tagit över ansvaret för insamlingen av förpackningar och tidningar från Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI AB). De insamlade förpackningarna lastas om på Mörkeskogs avfallsanläggning för vidare transport till mottagande återvinningsanläggningar.

Mönsterås kommun anlitar en entreprenör för att tömma slam från enskilda avloppsbrunnar och fett från fettavskiljare i storkök och restauranger. Insamlat fett från fettavskiljare går till energiåtervinning. Insamlat slam behandlas vidare i kommunens två avloppsreningsverk. Sommartid sker även hämtning av latrinavfall. Det insamlade latrinet tas omhand genom slamsugning av en entreprenör, medan de tomma kärlen transporteras till en förbränningsanläggning utanför kommunen.

Insamling av olika typer av grovavfall och farligt avfall sker på Mörkeskogs återvinningscentral. Det insamlade avfallet transporteras därefter till externa entreprenörer för behandling och återvinning. Insamlat trädgårdsavfall komposteras på Mörkeskogs avfallsanläggning.

Transporter sker även av insamlat skräp som har samlats in i papperskorgar som är utplacerade i kommunen.

Från nedlagda deponier i kommunen där framför allt organiskt avfall har deponerats kan deponigas avgå diffust. Deponigas bildas när organiskt material bryts ned i en deponi. Gasen innehåller bland annat koldioxid och metan, som båda är växthusgaser.

Avfallsplanens konsekvenser och förslag till åtgärder

Vid införande av fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar bedöms antalet transporter till viss del öka då de olika fraktionerna ska samlas in vid varje fastighet och sedan transporteras till olika platser för återvinning. Konsekvenser av ökade transporter är främst ökade utsläpp av luftföroreningar som kan påverka både luftens kvalitet och på sikt människors hälsa negativt samt bidra till ökade klimatförändringar. Konsekvenserna av ökade transporter vid en förändrad

avfallshantering bedöms dock som helhet vara små, då avfallshanteringens andel av transportsektorns totala utsläpp av föroreningar är liten.

För att den negativa miljöpåverkan på luft och klimat ska bli så små som möjligt bör optimering av insamlingsrutter och transporter av avfall ske. Insamlingsfordon bör även fortsättningsvis drivas med förnybara bränslen och vid upphandlingar av transporter av avfall bör krav på förnybara bränslen ställas.

Vid anläggning av en ny återvinningscentral uppstår trafik i form av transporter till, från och inom anläggningen som ger upphov till utsläpp som påverkar klimatet. I princip kommer dock samma vägar som i nuläget att belastas och det planeras inte för utökning av de totala tillståndsgivna avfallsmängderna jämfört med nuvarande tillstånd. Den faktiska mängden hanterat avfall vid anläggningen kan dock komma att öka jämfört med nuläget i det fall till exempel förpackningsavfall kommer att omlastas och mellanlagras vid anläggningen. Detta kommer lokalt innebära en viss ökning av transporterna. Dessa transporter sker dock redan idag fast till annan plats. En åtgärd för att minimera antalet transporter är att mellanlagra och omlasta avfallet i större enheter. Att ställa miljökrav på fordon är också en viktig åtgärd för att minska de totala utsläppen. Totalt sett bedöms utsläpp från fordon och maskiner samt antalet transporter vid anläggning av en ny återvinningscentral inte ge någon ökad miljöpåverkan jämfört med nuläget.

Diffusa utsläpp av deponigas från nedlagda deponier bedöms även till viss del kunna orsaka negativ påverkan gällande luft- och klimatfaktorer. För att minska denna påverkan är arbetet med att riskklassa och åtgärda gamla deponier ett viktigt arbete inom kommunen.

I avfallsplanen ingår flertalet åtgärder som syftar till att minska mängden avfall som uppkommer och öka andelen av fall som sorteras ut till återvinning och därmed bidrar till positiv miljöpåverkan för luft och klimat. Införande av fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar bedöms ge ökade förutsättningar för att minska andelen förpackningar och tidningar som slängs i restavfallet och därmed minskade mängder avfall till förbränning.

I avfallsplanen ingår även information och kommunikation med fokus på avfallsminimering, att förebygga avfall och sortering av avfall som en viktig del och som på sikt bedöms bidra till förändrade beteenden hos kommuninvånarna. Det är även viktigt att kommunens egna verksamheter föregår med gott exempel och implementerar goda arbetssätt och rutiner för att öka sorteringen och minska avfallsmängderna. I avfallsplanen ingår därför flera åtgärder som syftar till att uppnå detta, bland annat att genomföra projekt som går ut på att minska avfallet, återanvända mer och förbättra sorteringen samt att arbeta för att minimera användning av engångsprodukter i de kommunens egna verksamheter. I avfallsplanen ingår även som åtgärd att kommunen kontinuerligt i samband med tillsynsbesök och kontakter med företag ska informera företagare om avfallsförebyggande och återvinning.

6.4 Hushållning med material, råvaror och energi

I detta avsnitt bedöms åtgärder kopplat till förebyggande av avfall, återanvändning och återvinning av avfall och dess påverkan på resurshushållning.

Förutsättningar och nuläge

I kommunen finns Mörkeskogs återvinningscentral där privatpersoner och verksamheter kan lämna sitt avfall för återvinning och omhändertagande. Huvuddelen av de totala mängderna avfall som tas emot på återvinningscentralen återvinns antingen genom materialåtervinning, kompostering (trädgårdsavfall) eller förbränns med energiutvinning.

På återvinningscentralen finns möjlighet att lämna avfall till återbruk i samarbete med kommunens arbetsmarknadsenhet Hjulet. I kommunen finns även två ideella secondhandbutiker; Shalom och Kupan (Röda Korset). Det är även möjligt att lämna in textilier till återanvändning och återvinning i insamlingsbehållare som är utplacerade på vissa av återvinningsstationerna i kommunen samt på Mörkeskogs återvinningscentral. Återvinningscentralen tar även emot större mängder matfett och matoljor för återvinning. Matfett kan även läggas i matavfallet som det sedan blir biogas av.

Utsortering av matavfall är obligatorisk för alla hushåll, både i villa och flerbostadshus, fritidshus, restauranger och storhushåll i kommunen. Även personalmatsalar och fikarum hos företag ingår. Det insamlade matavfallet behandlas genom rötning och blir till biogas som kan användas som fordonsbränsle och därmed ersätta fossila bränslen. I röttningsprocessen bildas även biogödsel som kan användas som gödningsmedel.

Förpackningar och tidningar samlas in via återvinningsstationer i kommunen och skickas därefter till materialåtervinning. Från och med år 2027 planerar kommunen att införa fastighetsnära insamling som ett led i den nya lagstiftningen, vilket förväntas öka de insamlade mängderna förpackningar till återvinning och därmed minska mängden restavfall som går till förbränning.

Även elavfall kan lämnas in till återvinning. El-kretsen är ansvarig för insamlingen och insamling sker via återvinningscentraler eller butiker med elektronikförsäljning. Större butiker med elektronikförsäljning tar emot all typ av konsumentelektronik mindre än 25 cm. För övriga butiker gäller principen en mot en, det vill säga vid försäljning av en ny produkt kan motsvarande gammal produkt lämnas i butiken. Glödlampor, batterier och småelektronik kan även lämnas i holkar vid ett antal av kommunens återvinningsstationer.

Ett pilotprojekt gällande källsortering av avfall från kommunens enheter har genomförts under 2023 på Krungårdsskolan och i kommunhuset. Uppföljning av det projektet pågår och ett nytt mål gällande införande av källsortering vid kommunala enheter har lagts till i denna avfallsplan. Sedan 2021 genomförs även mätning av matsvinn, både tallrikssvinn och matsvinn, i de kommunala skolköken/matsalarna två veckor varje år.

En avfallsrutin och en inventeringsblankett togs fram internt inom kommunen under 2019 i syfte att minska mängden avfall från de kommunala verksamheterna. Avfallsrutinen omfattar vilka typer av avfall som ska sorteras och hur det ska sorteras.

I samband med tillsynsbesök vid olika företag och verksamheter ger kommunen information om avfallssortering och genomför även kontroll av hur väl avfallet sorteras.

Avfallsplanens konsekvenser och förslag till åtgärder

Genomförandet av avfallsplanen bedöms i huvudsak medföra positiva konsekvenser gällande hushållning med material, råvaror och energi. De positiva konsekvenserna som avfallsplanens åtgärder bedöms bidra med är ökad återanvändning, ökad återvinning och minskade mängder avfall som i sin tur leder till minskad användning av materiella resurser och råvaror. Omfattningen av de positiva konsekvenserna bedöms sammanfattningsvis till stor del bero på i vilken omfattning och hur snabbt beteendeförändringar sker. På lång sikt bedöms dock de positiva konsekvenserna kunna bli stora.

Åtgärder i form av informationsinsatser och genomförande av kampanjer om avfallsminimering och att förebygga avfall bedöms skapa beteendeförändringar som på sikt leder till minskade avfallsmängder och en bättre kvalitet på det insamlade avfallet. I avfallsplanen ingår även åtgärder som syftar till att förbättra möjligheterna att samla in material till återbruk samt att öka sorteringen och återanvändningen i de kommunala verksamheterna. För att uppnå en god sorteringen och utveckla goda avfallsrutiner inom de kommunala verksamheterna är det dock viktigt med god kunskap inom området och att tillräckligt med resurser avsätts.

Planerat införande av fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar ger ökad service och förenklar sorteringen för kommuninvånarna, vilket bedöms ge positiva konsekvenser i form av ökad materialåtervinning och därmed minskade mängder restavfall till förbränning.

Byggnation av en ny återvinningscentral bedöms ge ökade möjligheter till resurshushållning i form av återanvändning, återvinning och energiutvinning. Den planerade verksamheten syftar till att samla in avfall som kan återvinnas och återbrukas. Med en ny anläggning kan dessa verksamheter planeras från grunden för att optimera hanteringen. Vissa naturresurser åtgår dock för att bygga anläggningen. Vid byggnationen bör så långt som möjligt överskottsmassor som uppstår vid fastigheten användas. Det kan även vara aktuellt att använda sådana inerta massor som inkommer till nuvarande ÅVC för till exempel utfyllnader.

Verksamheten vid återvinningscentralen i sig ger inte upphov till några större mängder avfall. Det avfall som ändå uppkommer i verksamheten tas omhand och nyttiggörs genom återanvändning, återvinning och energiutvinning.

6.5 Hushållning med och/eller påverkan på mark, vatten och den fysiska miljön

I detta avsnitt bedöms åtgärder kopplat till Mörkeskogs avfallsanläggning och gamla deponier och dess påverkan på mark, vatten eller den fysiska miljön.

Förutsättningar och nuläge

Utsläpp till mark och vatten sker från både Mörkeskogs avfallsanläggning och nedlagda deponier i kommunen. På Mörkeskogs avfallsanläggning finns en återvinningscentral, hårdgjorda ytor för mellanlagring, behandling och sortering, en aktiv deponi för icke-farligt avfall samt en avslutad och sluttäckt deponi för farligt avfall. Sluttäckning pågår av de gamla delarna av deponin för icke-farligt avfall.

Vid hantering och deponering av avfall uppkommer lak- och dagvatten som samlas upp genom diken runt anläggningen. Via diken leds vattnet till en utjämnings och infiltrationsbassäng. Vid behov pumpas vattnet till avloppsreningsverket i Mönsterås för vidare behandling innan vattnet släpps ut med övrigt renat spillvatten i Mönsteråsviken. Genom infiltration och läckage påverkas även mark utanför avfallsanläggningens område. Utöver lak- och dagvatten påverkas omgivningen också av väldigt små mängder deponigas, fordonsavgaser i måttlig omfattning och viss damning. Utsläpp till mark och vatten kan även ske till följd av olyckor och spill vid hantering av farligt avfall.

I kommunen finns även 23 identifierade nedlagda deponier som har riskklassats enligt Naturvårdsverkets metodik MIFO fas 1.

Som nämnts i det avsnittet *Klimatanpassning* riskerar vissa s k invasiva arter att gynnas vid ett varmare klimat till följd av klimatförändringarna. Även idag finns invasiva arter som behöver bekämpas och förhindras att spridas. För att säkerställa att de invasiva arterna separeras från övrigt trädgårdsavfall och att informera om riskerna med invasiva arter är det viktigt att kommunen har goda rutiner för hantering av invasiva växter.

Illegal avfallshantering är ett utbrett samhällsproblem som bland annat kan innebära att avfall dumpas på fel plats och att nödvändiga försiktighetsmått inte vidtas. Den illegala avfallshanteringen kan därför orsaka stora skador på miljön både i Sverige och i andra länder samt även orsaka stora kostnader för samhället. Mönsterås kommun arbetar idag genom tillsyn med att förebygga och förhindra illegal avfallshantering. Detta arbete skulle kunna utvecklas ännu mer i kommunen, förslagsvis genom att miljö- och byggförvaltningen och tekniska förvaltningen samverkar genom att arbeta fram gemensamma metoder för tidig upptäckt av illegal avfallshantering. Det är även viktigt att ta fram rutiner i kommunen för vad medarbetarna ska tänka på gällande illegal avfallshantering och hur kommunen ska agera om illegal avfallshantering upptäcks. Information till invånare om illegalt avfall till exempel genom sociala medier, hemsida eller via informationsutskick är också en viktig del.

Avfallsplanens konsekvenser och förslag till åtgärder

Genomförandet av avfallsplanen bedöms medföra positiv miljöpåverkan i form av minskade utsläpp av föroreningar till mark och vatten bland annat från kommunens återvinningscentral och övriga avfallsanläggningar som hanterar avfall från Mönsterås kommun. Åtgärderna i planen bidrar till att mindre avfallsmängder mellanlagras, hanteras och behandlas. Den positiva miljöpåverkan av ökad återanvändning och återvinning bedöms på sikt kunna bli stor.

Den negativa miljöpåverkan som planen bedöms bidra till är påverkan på mark och vatten vid till exempel anläggningsarbeten vid utbyggnad av ny återvinningscentral eller omlastningsytor för hantering av förpackningar.

Vid byggnation av en ny återvinningscentral tas markområden i anspråk och för hantering av avfall. Avfallet kommer att hanteras på hårdgjorda ytor. Ytan som planeras att tas i anspråk består i nuläget av åkermark som inte bedöms ha några särskilt utpekade värden, se även kapitel *Bebyggelse och kulturmiljö*. Dagvatten kommer att uppstå från de hårdgjorda ytorna inom den nya återvinningscentralen. Dagvatten uppstår främst vid kraftiga regn och förväntas innehålla måttliga föroreningsmängder. Det uppkomna vattnet kommer att samlas in och genomgå behandling innan det avleds till en lokal recipient som utgörs av ett ytvatten. För minimera riskerna för påverkan på mark och vatten är det viktigt att säkerställa en god drift av den lokala reningsanläggningen och kontroll på avrinnande vatten.

Utifrån förväntat ökade nederbördsmängder i framtiden finns risk för ökad utlakning vid lagring av avfall och det är därför viktigt att det i framtiden tas hänsyn till detta när det gäller dagvattenhanteringen vid Mörkeskogs avfallsanläggning.

I närheten av anläggningen finns inga statusklassade vattenförekomster eller vattenskyddsområden som kan tänkas påverkas negativt av den planerade verksamheten vid återvinningscentralen. Verksamheten bedöms därför preliminärt inte ge någon betydande påverkan på miljökvalitetsnormerna för vatten. Det finns inte heller någon kännedom om skyddsvärd flora och fauna eller andra skyddsvärda områden i området som kan tänkas påverkas av den planerade verksamheten.

Vid återvinningscentralen kommer nya avlopp att behöva installeras då det kommer att finnas omklädningsrum, personalutrymmen, toaletter mm. Avloppen kommer att anslutas till det kommunala spillvattennätet.

Vid anläggningen är det även viktigt att upprätta rutiner för hur avfall ska hanteras nederbördsskyddat, rutiner för vilka åtgärder som ska vidtas för att förhindra spridning vid spill/olyckor samt rutiner för att omhänderta släckvatten vid en eventuell brand.

I avfallsplanen ingår även som en åtgärd att genomföra inventering och riskklassning enligt MIFO fas 2 av de nedlagda deponierna i kommunen. Arbetet ska följa den beslutade prioriteringslistan. Genomförandet av denna åtgärd minskar inte risken för utsläpp till mark och vatten, men ger mer kunskap om deponiernas föroreningsstatus och vilka deponier som behöver åtgärdas. Därmed ges förutsättningar för att i framtiden påverka miljön positivt.

Eftersom andelen farligt avfall i restavfallet redan i nuläget är låg så bedöms föreslagna åtgärder inte ge så stora effekter på miljöpåverkan. Det bedöms dock innebära en viss positiv miljöpåverkan att ytterligare farligt avfall och elektronik sorteras ut och omhändertas på ett korrekt sätt. När detta hamnar i restavfallet innebär det att resterna från förbränningen ökar, delar av dessa går till deponering, och samtidigt blir de mer förorenade än nödvändigt.

7 Inbördes förhållande mellan miljöaspekter

Samtliga miljöaspekter har en koppling till varandra. En åtgärd kan påverka flera aspekter samtidigt, både på ett positivt och negativt sätt. Till exempel kan åtgärder som omfattar ökad sortering och bättre behandling av avfall bidra till positiva konsekvenser i form av bättre resurshushållning, men samtidigt ge negativa effekter för luft- och klimat pga ökade transporter. Den positiva miljöpåverkan av ökad sortering av avfall bedöms dock vara större än den negativa miljöpåverkan avseende ökade transporter.

8 Sammanfattning och samlad miljöbedömning

Avfallsplanen skapar goda förutsättningar till att uppnå en hållbar avfallshantering i Mönsterås kommun. Planen bidrar även till att nå de nationella och internationella miljömålen samt miljökvalitetsnormer.

Sammanfattningsvis bedöms avfallsplanen och de mål och åtgärder som redovisas i planen som helhet medföra en betydande positiv miljöpåverkan. Det övergripande syftet med planen är att utveckla avfallshanteringen och styra mot ett hållbart samhälle. Åtgärderna syftar till i huvudsak till att förebygga att avfall uppstår, öka återanvändningen och återvinningen samt att minska avfallets farlighet. Den negativa miljöpåverkan som planen bedöms bidra till är påverkan på mark och vatten vid till exempel anläggningsarbeten vid utbyggnad av ny återvinningscentral eller omlastningsytor för hantering av förpackningar. Verksamheten på den nya återvinningscentralen bedöms även ge upphov till måttligt buller. En liten påverkan bedöms även ske på luft och klimat vid ökade transporter av olika typer av avfall och produkter.

De åtgärder i avfallsplanen som bedöms som särskilt viktiga till att medföra en positiv miljöpåverkan är:

- Informera och genomföra kampanjer med fokus på avfallsminimering och att förebygga avfall, sortering och återvinning av avfall samt att förebygga och minska nedskräpning.
- Införande av fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar hos alla abonnenter.
- Att kommunala verksamheter och bolag sorterar sitt avfall och hanterar det på rätt sätt.
- Arbeta för att minimera användning av engångsprodukter i kommunal verksamhet.
- Byggnation av ny återvinningscentral på Mörkeskogs avfallsanläggning och i samband med det bland annat utöka möjligheterna till insamling av återbruk samt skapa förbättrade insamlingsmöjligheter för farligt avfall.

- Genomföra aktiviteter för att öka andelen bygg- och rivningsavfall som återanvänds.
- Utredda vilka ytterligare materialslag som kan sorteras ut till materialåtervinning på Mörkeskogs återvinningscentral, t ex plast som inte är förpackningar, gips och böcker.
- Informera företagare om avfallsförebyggande och återvinning i samband med tillsynsbesök och kontakter med företag.
- Genomföra inventering och riskklassning enligt MIFO fas 2 av nedlagda deponier i Mönsterås kommun.
- Delta i aktiviteter mot nedskräpning t ex kampanjen "Skräpplockardagar".
- Kontinuerligt se över behov av antal papperskorgar, dess placering, sorteringsmöjligheter och skyltning på allmänna platser.

9 Uppföljning

Mål och åtgärder i planen kommer att följas upp årligen av tekniska förvaltningen för att säkerställa att målen nås. Där det finns andra ansvariga förvaltningar för mål redovisar de till tekniska förvaltningen som sedan sammanställer uppföljningen. Den årliga uppföljningen ska redovisas till kommunfullmäktige. En bedömning av om uppgifterna i avfallsplanen behöver revideras ska göras minst vart fjärde år enligt 9 kap 8 § Avfallsförordningen (2020:614). Vid denna bedömning ska beslut fattas av kommunfullmäktige om avfallsplanens aktualitet.

Vid både den årliga uppföljningen och den som sker vart fjärde år kommer den miljöpåverkan som genomförandet av planen medför att ingå.

MÖNSTERÅS
KOMMUN

Avfallsplan 2025–2034

Bilaga 5 – Uppföljning av avfallsplan 2018–2023

Antagen av kommunfullmäktige den 28 april 2025 § 59

Uppföljning av avfallsplan 2018–2023

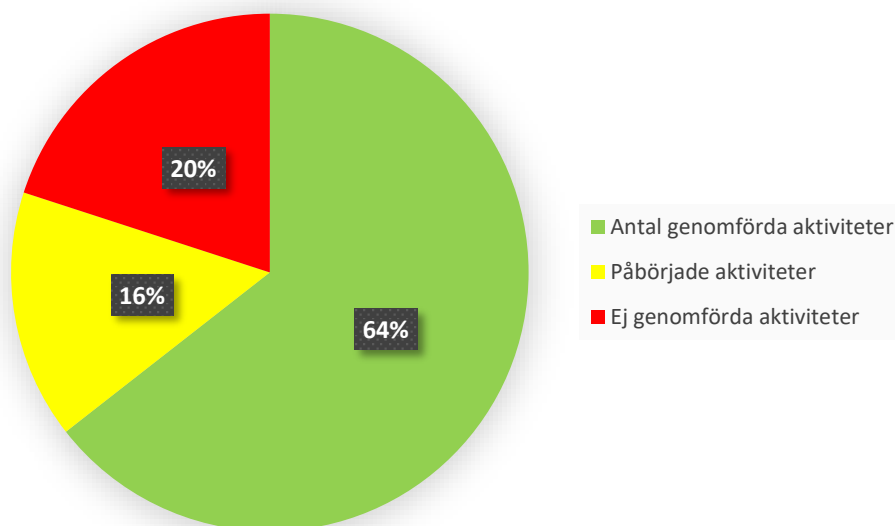
Den föregående avfallsplanen för 2018–2023 innehöll följande fyra målområden:

- Förebygga uppkomsten av avfall och nedskräpning
- Avfallet tas omhand som en resurs
- Invånarna är nöjda med avfallshanteringen
- Arbetsmiljön för renhållningspersonalen är god

Under varje målområde fanns ett antal målspecifikationer med tillhörande aktiviteter. För varje målområde angavs hur uppföljning ska ske samt vem som är ansvarig för att målet uppfylls.

Uppföljningen baseras på statistik som har rapporterats in i Avfall web mellan åren 2017–2022. Uppföljningen visar att 4 av de 15 av målspecifikationerna inom målområdena är genomförda. Totalt 6 av målspecifikationerna är påbörjade, men inte klara och 5 är inte genomförda.

Totalt 31 av de utpekade aktiviteterna är genomförda och 7 av aktiviteterna är påbörjade men inte klara, se figur 3. Totalt 9 av aktiviteterna är inte genomförda, det avser 7 aktiviteter under målområdet Förebygga uppkomsten av avfall och nedskräpning och 2 aktiviteter under målområdet Avfallet tas omhand som en resurs, se nedan.

Figur 1. Uppföljning av aktiviteter i Avfallsplan 2018–2023.

Under målområde 1 – Att förebygga uppkomsten av avfall och nedskräpning har följande aktiviteter inte genomförts:

- Ta fram en strategi för minskad nedskräpning i kommunen inklusive marin nedskräpning.
- Antiskräpkampanj.

- Införa mobilapp där allmänheten enkelt kan anmäla nedskräpningar.
- Komplettera källsorteringen vid kommunala enheter.
- Skicka ut informationsmaterial till de företag som inte omfattas av tillsyn.
- Utföra tillsyn av avfallssortering vid byggnationer och rivningar.
- Utöka hjulets försäljning av återanvänt byggnadsmaterial.

Under målområde 2 – Avfallet tas omhand som en resurs har följande aktiviteter inte genomförts:

- Plockanalys 2017 och 2022 (ej utförts för restauranger och storkök).
- Bibehålla och utveckla lättillgängliga insamlingssystem för farligt avfall som samlaren och miljöbilen.

Mål och aktiviteter om nedskräpning bedöms i huvudsak fortfarande vara relevanta och har delvis implementerats även i denna plan. Mobilappen som planerades att införas var framtagen av Håll Sverige rent, men har dock lagts ner.

Ett pilotprojekt gällande källsortering av avfall från kommunens enheter har genomförts under 2023 på Krungårdsskolan och i kommunhuset. Uppföljning av det projektet pågår och ett nytt mål gällande införande av källsortering vid kommunala enheter har lagts till i denna avfallsplan.

För att verka för att öka företagets sortering av avfall var en aktivitet att skicka ut informationsmaterial till företag som inte omfattas av tillsyn. Denna aktivitet har inte genomförts då detta arbete inte har prioriterats av kommunen. Detsamma gäller för aktiviteten som avser att utföra tillsyn av avfallssortering vid byggnationer och rivningar i syfte att minska mängden osorterat bygg- och rivningsavfall som tas emot på Mörkeskogs avfallsanläggning. Mängden osorterat bygg- och rivningsavfall har dock ändå minskat med 80 % då det numera är lag på att sortera vid källan.

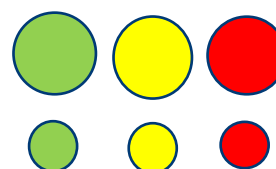
Plockanalys har genomförts både 2017 och 2022, men dessa har inte omfattat analys av avfall från restauranger och storkök. Plockanalys har lagts in även i denna plan som ett verktyg för att följa upp målen. Vid kommande plockanalyser bör även avfall från restauranger och storkök analyseras.

Sedan föregående planperiod har miljöbilen tagits bort då de insamlade mängderna var små. Även Samlarna vid livsmedelsbutikerna har tagits bort, men har under 2024 ersatts av holkar vid fem av kommunens återvinningsstationer för insamling av glödlampor, batterier och småelektronik.

Övergripande mål

År 2023 har avfallsmängderna minskat och materialet i det avfall som ändå uppkommer tas till vara så långt som möjligt enligt avfallstrappan samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

Mål: Grön = Klart | Gul = Påbörjad men inte klar | Röd = Ej påbörjad

Aktivitet: Grön = Klart | Gul = Påbörjad men inte klar | Röd = Ej påbörjad

Målområde 1: Förebygga uppkomsten av avfall och nedskräpning

	Status	Kommentar
Målspecifikation 1.1 Mängden kärl- och säckavfall samt grovavfall från hushållen och därmed jämförligt avfall ska minska med 5 % jämfört med 2017 års nivå.		Mängd kärl- och säckavfall (restavfall): minskning 19% (t o m 2022). Mängd grovavfall: ökning 103% (t o m 2022). Totalt 36% ökning mellan åren 2017 och 2022. Mer renoveringar och mer röjning i uthus.
Ansvarig	Teknisk service, miljökontoret och samtliga övriga kommunala förvaltningar och bolag.	
Aktivitet		Gavs i samband med matavfalls-projektet. Annonsering i kommunkollen. Info på butiks TV på ICA 2021 6 månader samt under delar av 2022.

Målområde 1: Förebygga uppkomsten av avfall och nedskräpning

	Status	Kommentar
		"Tänk efter före" annonskampanj.
Projekt i skolor, förskolor och andra kommunala inrättningar, där det lagas och/eller serveras mat, inriktat på att minska mängden matavfall.		De kommunala köken mäter under två veckor varje år matsvinn, både tallrikssvinn och kökssvinn. Detta har gjorts sedan 2021. Genomsnittligt i alla skolkök/matsalar Info om frånvarande elever till köken. Ställa ut små kantiner i slutet av serveringen. Kökets val för att använda upp frysta rester. Personal delar ut huvudråvara tex nuggets, schnitzel osv. Elev har gjort gymnasiearbete 2019 på matsvinn på Mönsteråsgymnasiet.
Informera i samband med tillsyn på verksamheter där det uppkommer säck- och kärlavfall som är jämförbart med hushållsavfall.	 	2023 Kontroll av avfallssorteringen ingår i varje tillsynsbesök. 2023 Livsmedelstillsyn/Görs i samband med tillsyn när det finns möjligheter för minskning av avfallet.
Verka för separat insamling av textilavfall på Mörkeskogs avfallsanläggning.		Möjlighet till att lämna hel och ren textil på Mörkeskog finns. Något för framtiden är även insamling av textil för återvinning av textild fibrer.

Målområde 1: Förebygga uppkomsten av avfall och nedskräpning

	Status	Kommentar
Uppföljning		Målet följs upp som ett nyckeltal (kilo/person) årligen. Mängd insamlat kommunalt avfall, totalt inkl. trädgårdsavfall, kg/person: 2017: 460, 2018: 443, 2019: 433, 2020: 498, 2021: 558, 2022: 603. Källa: Avfall web.
Målspecifikation 1.2	Mängden kommunalt verksamhetsavfall ska minska med 5 % jämfört med 2017 års nivå.	 Ökning med 116%. Ökning med 22% om man tar bort sand, asfalt och vatten Många projekt som pågår innebär mycket avfall till Mörkeskog t.ex. rivning av Fliseryds skola, gatuprojekt innebär att mycket asfalt körs in. Mycket sand och vatten från gatubrunnar, legat efter med tömning av dessa tidigare.
Ansvarig		Teknisk service, miljökontoret och samtliga övriga kommunala förvaltningar och bolag.
Aktivitet		 Information till kommunala enheter om hur man kan minska mängden verksamhetsavfall. Avfallsrutin som omfattar minskning av avfall togs fram 2019.
Uppföljning		Målet följs upp genom invägd mängd kommunalt verksamhetsavfall på Mörkeskogs avfallsanläggning per år.

Målområde 1: Förebygga uppkomsten av avfall och nedskräpning

	Status	Kommentar
	2017: 1156 ton. 2018: 1910 ton. 2019: 1709 ton. 2020: 2197 ton. 2021: 2527 ton. 2022: 2501 ton. Källa: Egen statistik.	
Målspecifikation 1.3	Nedskräpningen i kommunen ska minska med 20 % jämfört med 2018 års nivå.	
Ansvarig	Gata/Service, Miljökontoret, Teknisk service.	
Aktivitet	Ta fram en strategi för hur vi ska arbeta med att minska nedskräpning i kommunen inklusive marin nedskräpning.	 Nej, inget inplanerat heller närmaste tiden.
	Öka deltagarantalet i "Skräp plockar dagar". Håll Sverige Rents kampanj mot nedskräpning.	 Ja /2017:217, 2018:511, 2019:939 2020:801, 2021:995 2022: 1013, 2023: 1077 Källa: Håll Sverige rent.

Målområde 1: Förebygga uppkomsten av avfall och nedskräpning

	Status	Kommentar
Antiskräpkampanj.		Nej.
Se över placering och antal av papperskorgar.		Gata/Pågående arbete, inga större omplaceringar. Bytt ut mindre mot standard. Lekplatser, köpt in nya där det går att separera pant.
Se över avfallstaxan för grovavfall till Mörkeskogs avfallsanläggning.		Ja, från år 2018 fritt att lämna grovavfall på Mörkeskog för privatpersoner.
Införa mobilapp där allmänheten enkelt kan anmäla nedskräpningar.		Nej, Håll Sverige Rents app nedlagd.
Skräpmätning utförd 2018.		
Uppföljning	Uppföljande skräpmätning utförs 2023. - Ingen skräpmätning utförd 2023 av samhällsbyggnadsavdelningen. Frågor till kommuninvånarna via invånarundersökningar SCB. - Inga invånarundersökningar utförda. Årlig statistik från miljökontoret om nedskräpningsärenden.	

Målnråde 1: Förebygga uppkomsten av avfall och nedskräpning			
		Status	Kommentar
		- 2022: 1 st. 2021: 0 st. 2020: 2 st. 2019: 4 st. 2018: 1 st. 2017: 1 st.	
Målspecifikation 1.4	Alla kommunala enheter ska källsortera det avfall som uppkommer.		2023. Pilotprojekt på Krungårdsskolan och i kommunhuset utfört. Uppföljning av projektet pågår.
Ansvarig	Fastighetsavdelningen, samtliga förvaltningar och kommunala bolag.		
Aktivitet	Ta fram en övergripande avfallsrutin som omfattar vad som ska källsorteras och hur.		Avfallsrutin och inventeringsblankett framtagna och utskickad.
	Informera alla medarbetare om källsortering.		2023 Medarbetare som deltog i pilotprojektet fick information om källsortering.
	Komplettera källsorteringen vid kommunala enheter.		Övrigt uppskjutet på framtiden

Målområde 1: Förebygga uppkomsten av avfall och nedskräpning

		Status	Kommentar
Uppföljning	Uppföljning årligen av hur arbetet fortskrider via "Kemikalieplan för ett giftfritt Mönsterås" där detta mål också finns.		
Målspecifikation 1.5	Verka för att öka företagens sortering av avfall.		
Ansvarig	Teknisk service och miljökontoret.		
Aktivitet	Utföra informations- och tillsynsprojekt för avfallshantering på verksamheter.		2023 Kontroll av avfallssorteringen ingår i varje tillsynsbesök. Vid behov ges information.
	Ge avfallsfrågan extra uppmärksamhet vid ordinarie tillsyn även på livsmedelsverksamheter.		2023 Avfallshantering kontrolleras vid tillsyn. När det finns möjlighet till förbättring så påtalas det. Krav ställs då avfallshantering bryter mot lagstiftning.
	Skicka ut informationsmaterial till de företag som inte omfattas av tillsyn.		Miljötillsyn har inte prioriterats.
Uppföljning			
Målspecifikation 1:6	Minska mängden osorterat bygg- och rivningsavfall som tas emot på		Minskning med 80%. Lag på att det ska sortera vid källan.

Målområde 1: Förebygga uppkomsten av avfall och nedskräpning

	Status	Kommentar
Mörkeskogs avfallsanläggning med 50 % jämfört med 2017 års nivå och verka för att återanvändningen ska öka.		
Ansvarig	Teknisk service, Plan- och byggavdelningen, Miljökontoret, Hjulet.	
Aktivitet	Informera och ställa krav om sortering vid källan vid bygg-och rivningslov.	 Bygg/Krav ställs i alla bygg-och rivningslov men ingen uppföljning.
	Utföra tillsyn av avfallssortering vid byggnationer och rivningar.	 Ej prioriterat.
	Informera entreprenörer vid lämning av avfall på Mörkeskogs avfallsanläggning.	 Detta görs.
	Utöka Hjulets försäljning av återanvänt byggnadsmaterial.	 Nej, inget gjort och de har inte möjlighet att titta på frågan nu.

Målområde 1: Förebygga uppkomsten av avfall och nedskräpning

	Status	Kommentar
	Se till så att bygg- och rivningsavfall sorteras vid källan på alla kommunala byggprojekt.	 Fastighetsavdelningen ställer krav vid upphandling att Mönsterås kommuns avfallsplan följs, d.v.s. att avfallet ska sorteras vid källan. Dokumentation går igenom vid projektavslut. Entreprenör redovisar miljöledningssystem vid upphandling. Det sker besök på plats också men ingen kontinuerlig kontroll då att sorteringen sker, kommer att läggas till i våra checklistor!
Uppföljning	Osorterat bygg-och rivningsavfall som kommer in till Mörkeskog och sorteras där vägs. Hur mycket som är invägt redovisas årligen. 2017: 127 ton 2018: 208 ton 2019: 127 ton 2020: 67 ton 2021: 18 ton 2022: 26 ton. Minskning med 80%. Källa: Egen statistik.	

Målområde 2: Avfallet tas omhand som en resurs			
		Status	Kommentar
Målspecifikation 2.1	Separat insamling av matavfall ska vara infört hos alla kommunala enheter, hushåll och företag senast 30 juni 2019.		
Ansvarig	Teknisk service.		
Aktivitet	Projekt Sortera Smart! Projekt för att införa separat insamling av matavfall.		
Uppföljning	Avstämning 30 september 2019 av hur många hushåll och verksamheter som ännu inte omfattas av matavfallssorteringen. - Alla sorterar.		
Målspecifikation 2.2	År 2020 sorterar hushåll, restauranger och storkök ut minst 50 % av matavfallet för vidare biologisk behandling.		Ingen info från restauranger och storkök då det inte ingick i plockanalysen
Ansvarig	Teknisk service, Kostenheten, Miljökontoret.		

Målområde 2: Avfallet tas omhand som en resurs			
		Status	Kommentar
Aktivitet	Plockanalys 2017 och 2022.		Ej gjort på restauranger och storkök.
	Information i samband med projekt Sortera smart!		
	Information till verksamheter i samband med tillsyn.		2023 - i samband med tillsyn så informeras verksamheter när det finns förutsättningar för förbättringar.
Uppföljning	Följs upp med plockanalys och som ett nyckeltal (kilo/person) årligen.		
Målspecifikation 2.3	Mängden farligt avfall som slängs i kärl- och säckavfallet ska minska med 50 % jämfört med 2017 års nivå.		Plockanalys 2022 jämfört med 2017: Mängden farligt avfall i restavfallet är mer eller oförändrat mellan 2017 och 2022.
Ansvarig	Teknisk service.		
Aktivitet	Plockanalys 2017 och 2022.		
	Informationskampanj till hushållen om avfallssortering/återvinning.		Helsida kommunkollen nov 2020, info på skärmar ICA 2021.

Målområde 2: Avfallet tas omhand som en resurs		
	Status	Kommentar
	Bibehålla och utveckla lättillgängliga insamlingssystem för farligt avfall som samlaren och miljöbilen.	 Har gått åt fel håll. Miljöbilen borttagen men ingen har hört av sig med klagomål. Liten mängd insamlad. En samlare borttagen på grund av brandrisk/skadegörelse efter butikens önskemål.
Uppföljning	Plockanalys 2022.	
Målspecifikation 2.4	Mängden förpackningar och tidningar som slängs i kärl- och säckavfallet ska minska med 50 % jämfört med 2017 års nivå.	 Minskning med ca 10% mellan 2017 och 2022.
Ansvarig	Teknisk service.	
Aktivitet	Plockanalys 2017 och 2022.	
	Informationskampanj till hushållen om avfallssortering i samband med projekt Sortera Smart!	 Via kommunkollen, Facebook och skärmar på ICA.

Målområde 2: Avfallet tas omhand som en resurs		
	Status	Kommentar
	På sikt utreda möjligheten att införa fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar.	 Beslut tagen på riksdagsnivå om att det ska införas senast 1/1–2027, kommunernas ansvar.
Uppföljning	Följs upp med plockanalys 2020.	
Målspecifikation 2.5	Insamling av förpackningar ska öka med minst 5 % jämfört med 2017 års nivå.	 Insamling total ökning 0,3 %. Tar man bort tidningarna är ökningen 20%. Det köps färre tidningar numera vilket påverkar resultatet.
Ansvarig	Teknisk service, Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI).	
Aktivitet	Informationskampanj till hushållen om avfallssortering/återvinning i samband med projekt Sortera Smart!	 Samt via kommunkollen och skärmar på ICA.
	Bibehålla robusta och tillgängliga återvinningstationer.	 Minskat från 18 till 17 ÅVS:er. Täckningen är fortfarande god.

Målområde 2: Avfallet tas omhand som en resurs		
	Status	Kommentar
	På sikt utreda möjligheten att införa fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar.	 Beslut tagen på riksdagsnivå om att det ska införas senast 1/1–2027, kommunernas ansvar.
Uppföljning	Målet följs upp som ett nyckeltal (kilo/person) årligen från FTI AB:s statistiska sammanställningar. 2017: 84,4 kg/person utan tidningar 47,8 kg/person. 2020: 83,7 kg/person utan tidningar 57,5 kg/person. 2022: 80,1 kg/person utan tidningar 61,5 kg/person.	
Målspecifikation 2.6	Insamlat matavfall ska vara så rent att det till 100 % kan användas till biogasproduktion.	 Allt insamlat matavfall har gått till biogasproduktion. Plockanalys 2022: 96,7% renhet
Ansvarig	Teknisk service.	
Aktivitet	Information i samband med projekt Sortera Smart!	

Målområde 2: Avfallet tas omhand som en resurs			
		Status	Kommentar
Uppföljning	Plockanalys av matavfallet 2020. - Plockanalys 2022: 96,7% renhet.		
Målspecifikation 2.7	Det ska vara möjligt att lämna saker och material för återanvändning på Mörkeskogs avfallsanläggning senast år 2020.		
Ansvarig	Teknisk service.		
Aktivitet	Utreda lämpligt system och samverkansformer med Hjulet och ideella organisationer.		Öppnat i maj 2020. Hjulet och Shalom hämtar.
	Ordna praktiska förutsättningar.		Container och hyllor inköpta.
	Informera hushållen.		Annons i kommunkollen samt info på hemsida. Artikel i Barometern.
Uppföljning	Årlig avstämning hur arbetet fortskrider.		

Målområde 2: Avfallet tas omhand som en resurs	
Status	Kommentar
16,18 ton hämtat från maj 2020.	
26,9 ton hämtat under 2021.	
24,62 ton hämtat under 2022	

Målområde 3: Invånarna är nöjda med avfallshanteringen		
	Status	Kommentar
Målspecifikation 3.1	Minst 90 % av kommuninvånarna är nöjda med avfallshanteringen.	 Enligt kundnöjds enkäten 2022: Boende i lägenhet 64% nöjda med avfallshantering. Boende i Villa 83% nöjda med avfallshanteringen.
Ansvarig	Teknisk service, plan- och byggavdelningen.	
Aktivitet	Kommuninnevånarnas attityder och inställning till avfallshantering kartläggs.	 Invånarundersökningar/ Kundnöjdhets enkät 2022.
	Utveckla tillgänglighet, kundbemötande, information och service.	 Ökade öppettider, mer personal ute på anläggningen tillgängliga för besökande, nytt skyltsystem, övergripande orienteringstavla, ny belysning, nytt staket.
	Avfallsfrågor ska lyftas vid samhällsplanering.	 Tas med i det nya översiktsplanarbetet.
Uppföljning	Mäts genom invånarundersökningar via Statistiska Centralbyrån vartannat år och Kritik på Teknik vart tredje år. Antal kundklagomål registreras årligen och utvärderas.	

Målområde 3: Invånarna är nöjda med avfallshanteringen**Status Kommentar**

Kundnöjdhets enkät gjordes 2022 via ett konsultbolag.

9 klagomål registrerade 2018–2020, de flesta på lukt och flugor från matavfall. Inga klagomål har registrerats från 2021–2023.

Målområde 4: Arbetsmiljön för renhållningspersonalen är god		
	Status	Kommentar
Målspecifikation 4.1	Avfallshanteringen ska kontinuerligt utvecklas ur ett arbetsmiljöperspektiv.	
Ansvarig	Teknisk service.	
Aktiviteter	Kartlägg och åtgärda de sämsta hämtställena för avfallskärl ur arbetsmiljö- och säkerhetsperspektiv.	 Görs löpande när det framkommer, finns ingen statistik
	Ergonomi ska beaktas vid inköp av fordon och utrustning.	 Det är med i upphandlingar
	Utbildning i ergonomi för renhållningspersonalen.	 Delar av personalen har fått
Uppföljning	Antal åtgärdade hämtningsställen/år. Genomförda utbildningar.	

Insamlade uppgifter från:

Emma Axelsson - Renhållningsingenjör

Jasmin Dazafic - Arbetsledare Mörkeskog

Laila Bjuhr - Kundtjänst VA/RH

Christine Dahlgren - Miljösamordnare och samordnare för energi- och klimatrådgivningen 7 kommuner i samverkan

Daniel Strånge - Enhetschef kost

Emma Aminder - Miljöinspektör

Tomas Bergström - Livsmedelsinspektör

Cecilia Drehmer - Arbetsmarknadschef

MÖNSTERÅS
KOMMUN

Avfallsplan 2025–2034

Bilaga 6 – Ordlista och definitioner

Antagen av kommunfullmäktige den 28 april § 59

Ordlista och definitioner

Agenda 2030	17 globala miljömål som omfattar social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.
Aktivitet	En aktivitet avser de åtgärder och insatser som genomförs för att nå målen.
Avfall	Varje föremål eller ämne som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.
Avfallsanläggning	Anläggning där man delvis eller i sin helhet tar emot, sorterar, omlastar, mellanlagrar, behandlar eller deponerar olika avfallsslag.
Avfallsfraktioner	Olika typer av utsorterat avfall till exempel matavfall, returpapper och förpackningar.
Avfallsförebyggande åtgärder	Åtgärder som vidtas innan ett ämne eller föremål har blivit avfall och som syftar till en minskning av mängden avfall, en minskning av mängden skadliga ämnen i material och produkter eller en minskning av de negativa effekter på människors hälsa och miljön som avfall ger upphov till.
Avfallsföreskrifter	Kommunens bestämmelser för avfallshantering. Avfallsföreskrifterna utgör tillsammans med avfallsplanen kommunens renhållningsordning.
Avfallstrappan/-hierarkin	Prioriteringsordning som visar i vilken ordning olika behandlingsmetoder för avfall bör användas för att minimera miljöpåverkan. Översta steget är Förebyggande – minska avfallets mängd och farlighet, därefter följer Förberedelse för återanvändning, Återanvändning, Materialåtervinning, Annan återvinning – exempelvis energiåtervinning och sist Bortskaffande – exempelvis genom deponering.
Avfallsplan	Kommunens plan för avfallshantering. Avfallsplanen utgör tillsammans med avfallsföreskrifterna kommunens renhållningsordning. Planen innehåller mål för kommunens avfallshantering.

Avfall Sverige	Sveriges bransch- och intresseorganisation inom avfall och återvinning. Avfall Sverige representerar kommunerna gentemot politiker, myndigheter, EU och andra beslutsfattare.
Avfallstaxa	Avgift som kommunen tar ut för att finansiera hantering av det avfall som kommunen ansvarar för (kommunalt avfall). Avfallstaxan får endast finansiera hantering av det kommunala avfall som kommunen ansvarar för enligt miljöbalken.
Avfall Web	Avfall Sveriges statistikverktyg dit kommunerna ska rapportera in olika typer av statistik årligen. Möjligheter finns i systemet att göra t ex jämförelser mellan andra kommuner och följa upp sin egen statistik mellan olika år.
Miljöbedömning	En bedömning av om planen innebär betydande miljöpåverkan.
Bioavfall	Biologiskt lättnedbrytbart avfall, dvs. den del av det organiska avfallet som på begränsad tid kan brytas ner i biologiska processer, exempelvis mat- och trädgårdsavfall (jämför organiskt avfall).
Biogas	Gas som bildas vid syrefri nedbrytning av biologiskt material, huvudsakligen bestående av metan och koldioxid. Biogas kan användas för energiproduktion eller, efter uppgradering (rening), som fordonsbränsle.
Biogödsel	En produkt från rötning av bioavfall. Det är ett snabbverkande gödselmedel.
Biologisk behandling	Återvinning av humus, näring och/eller energi ur bioavfall genom aerob (med syre) eller anaerob (utan syre) behandling. Exempelvis genom kompostering eller rötning.
Brännbart avfall	Avfall som brinner utan energitillskott efter det att förbränningsprocessen startat.
Bygg- och rivningsavfall	Avfall som uppstår vid nybyggnad, tillbyggnad, renovering, ombyggnad eller rivning av byggnad.

Cirkulär ekonomi	Material och råvaror cirkulerar, en råvara blir till en produkt som blir till ett material som det görs en ny produkt av.
Deponi	Upplagsplats där avfall läggs för slutförvaring under kontrollerade former. Även äldre nedlagda deponier, som inte omfattas av avfallsförordningen, omfattas av begreppet.
Deponering	Bortskaffningsförfarande som innebär att avfall läggs på deponi. Används för avfall som inte kan eller ska återvinnas eller behandlas på annat sätt.
Energiåtervinning	Tillvaratagande av el/värme som alstras i en anläggning för avfallsförbränning eller av gas från organiska ämnen, till exempel i en rötningsanläggning eller på en deponi.
Etappmål	28 Nationella mål som ska underlätta möjligheterna att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.
Farligt avfall	Avfall som har en eller flera farliga egenskaper, till exempel giftigt, cancerframkallande, explosivt eller brandfarligt.
Fastighetsnära insamling (FNI)	Insamling vid fastighetsgränsen eller vid överenskommen- eller anvisad plats inom rimligt avstånd från fastigheten.
Fettavskiljare	Anordning för att samla upp slam i form av fettavfall i avloppsvatten från lokaler där livsmedel hanteras yrkesmässigt.
Förberedelse för återanvändning	En avfallshantering som genom kontroll, rengöring eller reparation gör att produkter eller komponenter som blivit avfall kan återanvändas.
Förebyggande av avfall	Åtgärder som vidtas för att förebygga att det över huvud taget uppkommer avfall exempelvis genom minskad konsumtion eller delat ägande.
Generationsmål	Nationellt mål som innebär att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Grovavfall	Hushållsavfall som är så tungt eller skrymmande att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl.
Grönavfall	Park-och trädgårdsavfall.
Hushållsavfall	Avfall som kommer från hushåll samt därmed jämförligt avfall från annan verksamhet.
Icke brännbart avfall	Avfall som inte kan förbrännas även om energi tillförs, exempelvis sten, metaller.
Inert avfall	Avfall som inte genomgår några väsentliga fysikaliska, kemiska eller biologiska förändringar, exempelvis sten och grus.
Insamling	Uppsamling, sortering eller inledande lagring av avfall för vidare transport.
Kompostering	Biologisk hantering där biologiskt avfall bryts ner under förbrukning av syre (jämför rötning).
Kommunalt avfall	Avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll (i huvudsak från tjänstesektorn), dock inte avfall från tillverkning, jord- och skogsbruk, fiske, septiktankar, avloppsnät, avloppsrening, bygg och rivningsavfall och uttjänta bilar. Exempel på kommunalt avfall från hushåll är mat- och restavfall, grovavfall, trädgårdsavfall och farligt avfall. Exempel på kommunalt avfall från andra källor är avfall från personalmatsalar och personalutrymmen, toalettavfall, avfall från kontor, hotell, restauranger, storkök, gatukök samt konditorier och caféer.
Källsortering	Sortering eller separering av avfall på samma plats där avfallet uppkommit, till exempel i hushållet.
Kärl- och säckavfall	Det avfall som normalt uppstår i hushållet och som läggs i ett kärl eller i en säck.
Latrin	Avfall från torrtoalett eller mulltoalett.

Matavfall	Livsmedelsavfall från livsmedelskedjan (hushåll, restauranger, storkök, butiker och livsmedelsindustrin). Omfattar såväl ätbar mat (se matsvinn) som icke ätbart, exempelvis ben, kärnor och skal.
Materialåtervinning	Återvinning av ett material så att det kan användas i nya produkter.
Matsvinn	Onödigt matavfall, d v s sådan mat som hade kunnat ätas upp om den hanterats på rätt sätt och ätits upp i tid, även avskrap från tallrikar och rester i förpackningar.
Miljö kvalitetsmål	16 nationella miljömål. Beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.
Näringslivets producentansvar	Producentansvarsorganisation som hjälper producenter av förpackningar att ta sitt producentansvar. Ägs av de fem branschorganisationerna Dagligvaruleverantörerna (DLF), Svensk Dagligvaruhandel, Svensk Handel, Sveriges Bryggerier och Sprit & Vinleverantörsföreningen (SVL).
Onödigt matavfall	Mat som passerat datum, matrester, ätbar frukt och grönsaker, öppnade och oöppnade matförpackningar.
Organiskt avfall	Biologiskt avfall, plastavfall och annat avfall som innehåller organiskt kol.
Plockanalys	Innebär att en i förväg bestämd mängd kärl- och säckavfall plockas ut och sorteras för att se vad det innehåller.
Producent	Den som yrkesmässigt tillverkar, för in till Sverige eller säljer en vara eller en förpackning eller den som i sin yrkesmässiga verksamhet frambringar avfall som kräver särskilda åtgärder av renhållnings- eller miljöskäl.

Producentansvar	Skyldighet för producenter att se till att avfall samlas in, transporteras bort, återvinns, återanvänds eller bortskaffas på ett sätt som kan krävas för en miljö- och hälsomässigt godtagbar avfallshantering.
Restavfall	Det som bli kvar när det farliga avfallet och allt som kan materialåtervinnas har sorterats ut.
Rötning	Anaerob (syrefri) behandlingsmetod för bioavfall där biogas bildas och bioavfallet omvandlas till biogödsel (jämför kompostering).
Skräpmätning	Metod framtagen av Statistiska Central Byrån och Håll Sverige Rent för att mäta skräp i städer och tätorter.
Slam	Avfall från små avloppsanläggningar.
Små avloppsanläggningar	Slamavskiljare, slutna tankar, fosforfällor, minireningsverk och andra motsvarande anläggningar.
Verksamhetsavfall	Avfall som uppkommit genom en verksamhetsprocess. I en verksamhet kan det uppstå både med hushållsavfall jämförligt avfall och annat avfall än hushållsavfall.
Återanvändning	En åtgärd som innebär att en produkt eller komponent som inte är avfall används igen för att fylla samma funktion som den ursprungligen var avsedd för.
Återbruk	Återanvändning av föremål.
Återvinning	Användning av material, näringsämnen eller energi från avfall.
Återvinningscentral (ÅVC)	Bemannad större anläggning för av grovavfall, trädgårdsavfall, el-avfall, farligt avfall etc. Ibland även med verksamhet för återanvändning.
Återvinningsstation (ÅVS)	Obemannad mindre anläggning för mottagning av förpackningar och returpapper.